

A RÓMAI MISEKÖNYV ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEI*

ELŐSZÓ

1. [= *Előszó, 1.*] Amikor Krisztus Urunk meg akarta ünnepelni a tanítványokkal a húsvéti vacsorát, amelyen testének és vérének áldozatát rendelte, megparancsolta, hogy készítsenek elő egy tágas, étkezésre berendezett emeleti helyiséget (Lk 22, 12). Az Egyház mindig úgy vélekedett, hogy rá is vonatkozik ez a parancs. Ezért rendelkezett arról, hogy a szent Eukarisztiát milyen lelki fölkészítéssel, hol s milyen szertartásokkal és szövegekkel kell megünnepelni. A mostani irányelvek is, amelyeket a II. Vatikáni Egyetemes Zsinat akaratának megfelelően az Egyház előír, valamint az új Misekönyv, amelyet a római szertartású Egyház az eukarisztikus ünnepléskor ezentúl használ, az Egyház gondosságának újabb bizonyítékai, és tanúsítják az Egyház hitét és változatlan szeretetét az Eukarisztia fölséges misztériuma iránt éppen úgy, mint állandó és megszakítás nélküli hagyományát – ámbár néhány újítást is tartalmaznak.

Tanúság a hit változatlanságáról

2. [= *Előszó, 2.*] A szentmise áldozati jellegét az Egyház egyetemes hagyományának megfelelően a Trentói Zsinat nyilvánította ki ünnepélyesen.¹ A II. Vatikáni Zsinat ezt újból leszögezte, amikor a szentmisével kapcsolatban ezeket a nyomatékos szavakat használta: „Üdvözítünk az utolsó vacsorán megalapította testének és vérének eukarisztikus áldozatát, hogy így a keresztdózat a századokon át az ő eljöveteleig jelenlevő valóság legyen. Ezért szeretett jegyesére, az Egyházra bízta halálának és feltámadásának emlékezetét”.²

A Zsinatnak ezzel a tanításával lépten-nyomon találkozunk a szentmise szövegeiben. Mert ezt a hitigazságot – **amelyet a Leonianum-nak nevezett ősi Sacramentarium** tömören így fogalmaz meg: „Valahányszor ennek az áldozatnak emlékét ünnepeljük, megváltásunk műve valósul meg,”³ – pontosan és szabatosan fejtik ki az Eukarisztikus imák; amikor ugyanis bennük az anamnézist (megemlékezést) mondja a pap, az egész nép nevében is Istenhez fordul, hálát ad, felajánlja az élő és szent áldozatot, vagyis az Egyház áldozatát, és azt a Bárányt, akinek feláldozása árán Isten kiengesztelődni akart,⁴ és könyörög, hogy Krisztus teste és vére a mennyei Atya előtt kedves és az egész világ javára üdvösséges áldozat legyen.⁵

Az új Misekönyvben tehát az Egyház imádságának törvénye egybehangzik a hit örök törvényével, amely arra figyelmeztet, hogy a bemutatás eltérő módját kivéve egy és ugyanazon áldozat

---

* A Római Misekönyv Általános Rendelkezései 2000. évi kiadásának jelen magyar fordításában a sorszámok után dőlt betűvel és szögletes zárójelben található az előző kiadás megfelelő számai. A Rendelés szövegében vastag betűvel jeleztük az 1975. évi kiadástól eltérő anyagot, illetve a kihagyásokat a következő módon jelöltük: [...].

¹ Trentói Zsinat, 22. sessio, 1562. szeptember 17., Denzinger-Schönmetzer: *Enchiridion Symbolorum* (továbbiakban DS) 1738-1759.

² A II. Vatikáni Zsinat *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 47; vö. *Lumen gentium* dogmatikai konstitúció az Egyházzal, 3, 28; *Presbyterorum ordinis* határozat a papi szolgálatról és életről, 2, 4, 5.

³ Nagysüttörtöki esti mise, Felajánló könyörgés. Vö. *Sacramentarium Veronense*, ed. Mohlberg, 93.

⁴ Vö. III. Eukarisztikus ima.

⁵ Vö. IV. Eukarisztikus ima.

a keresztdózat és annak a misében történő szentségi megújítása, amelyet Krisztus Urunk az utolsó vacsorán rendelt, meghagyva apostolainak, hogy emlékeztére ôk is ezt cselekedjék. A szentmise tehát egyszerre dicsôitô, hálaadó, kegyelmet esdô és elégtételt nyújtó áldozat.

3. [= *Elôszó, 3.*] Azt a csodálatos misztériumot, hogy az Úr valóságosan jelen van az eukarisztikus színek alatt, a II. Vatikáni Zsinat⁶ illetve az egyházi tanítóhivatal más kiadványai is⁷ ugyanabban az értelemben és felfogásban erôsítik meg, mint amelyben a Trentói Zsinat a hit szabályaként kimondta.⁸ A szentmise bemutatásakor a valóságos jelenlét kifejezésre jut nemcsak az átváltoztatás szavaiban, amelyekkel Krisztus jelenléte átlényegülés által megvalósul, hanem a legmélyebb tisztelet és imádás szellemében és külsô megmutatásában is, amely az Eukarisztia liturgiájában helyet kap. Ugyanezen ok készteti a keresztény népet, hogy Nagycsütörtökön és Úrnapiján különleges módon tisztelje és imádjja ezt a csodálatos szentséget.

4. [= *Elôszó, 4.*] Az áldozópap Krisztus személyében mutatja be az áldozatot és áll Isten szent népe közösségének élén. Hogy mit jelent ez a szolgálati papság, az kiviláglik magából a szertartásból, a papnak a misén elfoglalt külön helyébôl és sajátos feladataiból. Ezeket a feladatokat felsorolja, világosan és bôven kifejti a nagycsütörtöki olajszentelési mise Prefációja; e napon emlékezünk ugyanis a papi rend alapítására. Az említett Prefáció rávilágít arra, hogy a papi hatalom átadása kézföltétellel történik; megemlíti az egyes kötelezettségeket és leírja magát a papi hatalmat, amely az újszövetségi Fôpap, Krisztus hatalmának a folytatása.

5. [= *Elôszó, 5.*] A szolgálati papság lényege azonban egy másik, kétségkívül nagy jelentôségû papságra is fényt vet: a hívôk királyi papságára. A hívôk lelki áldozatát – Krisztusnak, az egyetlen közvetítônek az áldozatával való egységben – **az áldozópapok** szolgálata teszi teljessé.⁹ Hiszen az Eukarisztia megünneplése az egész Egyház cselekménye; benne mindenki tegye mindazt, és csakis azt, ami rá tartozik az Isten népe körében betöltött szerepe szerint. Ebbôl adódik, hogy most jobban elôtérbe kerülnek az Eukarisztia megünneplésének olyan mozzanatai, amelyekre a századok folyamán kevesebb gondot fordítottak. Ez a nép ugyanis Isten népe, amelyet Krisztus szerzett meg vére árán, az Úr hívott egybe és igéjével táplál; arra hivatott nép, hogy az egész emberi család nevében Istenhez könyörögjön; nép, amely az üdvösség misztériumáért ad hálát Krisztusban, amikor Krisztus áldozatát felajánlja; és nép, amely Krisztus testének és vérének vétele által forr egybe. Jóllehet már eredete szerint is szent, mégis folyamatosan növekszik a szentségben az eukarisztikus misztériumban való tudatos, tevékeny és gyümölcsözô részvétel által.¹⁰

A hagyomány folytonossága

6. [= *Elôszó, 6.*] Midôn a II. Vatikáni Zsinat elrendelte, hogy a szentmise rendjét alakítsák újjá, többek között azt is meghagyta, hogy néhány szertartást „az egyházatyák ôsi irányelveit szem elôtt tartva”¹¹ hozzanak vissza, ugyanazokat a szavakat használta, mint Szent V. Piusz „Quo primum”

---

⁶ *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 7, 47; *Presbyterorum ordinis* határozat a papi szolgálatról és életrôl, 5, 18.

⁷ Vö. XII. Piusz, *Humani generis* enciklika, 1950. augusztus 12., A.A.S. 42 (1950) 570-571; VI. Pál: *Mysterium fidei* enciklika, 1969. szeptember 3., A.A.S. 57 (1965) 762-769; Ünnepegyes hitvallás, 1968. június 30, 24-26; A.A.S. 60 (1968) 442-443; Rítuskongregáció. *Eucharisticum mysterium* instrukció, 1967. május 25, 3f, 9: A.A.S. 59 (1967) 543, 547.

⁸ Trentói Zsinat. 13. sessio, 1551. október 11., DS 1635-1661.

⁹ Vö. A II. Vatikáni Zsinat, *Presbyterorum ordinis* határozat a papi szolgálatról és életrôl, 2.

¹⁰ Vö. A II. Vatikáni Zsinat, *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 1 1.

¹¹ *Uo.*, 50.

kezdetű apostoli levelében, amellyel a Trentói Misekönyvet 1570-ben közzétette. Magából a szavaknak e megegyezéséből megállapítható, hogy mind a két Római Misekönyv, jóllehet négy évszázad választja el őket egymástól, egyenlő és azonos hagyományt foglal magában. Ha pedig ennek a hagyománynak tartalmát vizsgáljuk, azt is megértjük, milyen kiválóan és szerencsésen tökéletesíti ez a mostani az előbbit.

7. [= *Előszó, 7.*] Azokban az igen nehéz időkben, amikor kétségbe vonták a katolikus hit igazságait: a szentmise áldozati jellegét, a szolgálati papság létezését, Krisztus valóságos és állandó jelenlétét az eukarisztikus színek alatt, Szent V. Piusz mindenekelőtt arra törekedett, hogy megőrizze a méltánytalanul támadott – nem túl régi – hagyományt, és ezért csak igen csekély változtatást eszközölt a szent szertartásokban. Az 1570. évi Misekönyv valóban nagyon kevésbé különbözik a nyomtatásban első ízben kiadott 1474. évi Misekönyvtől, amely viszont hűségesen tükrözi a III. Ince pápa idejéből származó Misekönyvet. A vatikáni könyvtár kódexei pedig, bár módot adtak néhány kifejezésbeli javításra, mégsem tették lehetővé, hogy a „régí és elismert szerzők” felkutatói a középkor liturgikus kommentárjainál tovább is jussanak.

8. [= *Előszó, 8.*] Az „egyházatyák szellemi kincstára” [Ez rossz! Itt is "az egyházatyák ősi irányelvei"-ről van szó, a "sanctorum patrum norma"-ról, mint a 6. pontban. De ez csak az én megjegyzésem.] azonban, amelyben Szent V. Piusz Misekönyvének kijavítói kutathattak, tudósok számtalan kiadványának köszönhetően ma már gazdagabb. Azt követően ugyanis, hogy **az úgynevezett** Sacramentarium Gregorianumot az 1575. évben először kiadták, gyakran közzétették a régi római és ambrózián szakramentáriumokat, kritikai kiadásban. Hasonló történt az ősi hispániai és galliai liturgikus könyvekkel is. Így igen sok, eddig ismeretlen és nem csekély értékű ima került napvilágra.

Mivel oly sok liturgikus dokumentumot találtak meg, most jobban ismerjük az ősi – még a külön keleti és a külön nyugati rítus kialakulása előtti – századok hagyományait is.

Továbbá, az egyházatyák egyre alaposabb tanulmányozása elárasztotta az eukarisztikus misztérium teológiáját a keresztény ókorban élt legkiválóbb atyák: Szent Iréneusz, Szent Ambrus, Jeruzsálemi Szent Círill, Aranyszájú Szent János és mások tanításának új megvilágításba helyezte.

9. [= *Előszó, 9.*] Ezért az „egyházatyák szellemi kincstára” nemcsak azt követeli, hogy megőrizzünk mindent, amit nagy elődeink ránk hagyományoztak, hanem azt is sürgeti, hogy fogjuk át és alaposabban vizsgáljuk meg az Egyház minden korszakát és mindazokat a formulákat, amelyekben az egyetlen hit nyilvánult meg a kultúrák egymástól annyira különböző formáiban, mint amelyek a szemita, a görög, illetve a latin nyelvterületeken virágoztak. Ez az alaposabb megismerés azt is megsejteti velünk, hogyan ajándékoz a Szentlélek csodálatra méltó hűséget Isten népének a hitletétemény változatlan megőrzésében, bármilyen nagy legyen is az imádságok és szertartások változatossága.

Alkalmazkodás az új körülményekhez

10. [= *Előszó, 10.*] Az új Misekönyv tehát tanúságot tesz a római Egyház imájának törvényéről és megvédi az előző zsinatoktól áthagyományozott hitletéteményt, de ugyanakkor nagy jelentőségű lépést is jelent a liturgikus hagyományban.

A II. Vatikáni Zsinat atyái hűek maradtak a Trentói Zsinat hittételeihez, de a szavuk egy egészen más világban hangzott el, s ezért olyan lelkipásztori elgondolásokat és szándékokat tudtak megfogalmazni, amelyekre négy évszázaddal ezelőtt még csak gondolni sem lehetett.

11. [= *Előszó, 11.*] Már a Trentói Zsinat felismerte a mise ünneplésében rejlő nagy kateketikai értéket,

de az ebből adódó összes következmény egybegyűjtésére és a gyakorlati életre való alkalmazására nem volt módja. Tény, hogy sokan sürgették: az eukarisztikus áldozat bemutatásánál lehessen használni a nép nyelvét. A zsinat azonban, kora körülményeivel számot vetve, kötelességének érezte, hogy ezzel a követeléssel szemben újból leszögezze az Egyház áthagyományozott tanítását, amely szerint az eukarisztikus áldozat elsősorban magának Krisztusnak a cselekménye, és így ennek sajátos hatása nem függ a módtól, ahogyan a hívek részt vesznek benne. Ezért határozott, de mérsékletet is tanúsító szavakkal kimondta: „Jóllehet a mise nagyon alkalmas a hívő nép tanítására, mégis úgy látták jónak az atyák, nem lenne hasznos, ha a szentmisét mindenütt a nép nyelvén mutatnák be.”¹² Es elítélte azt, aki helytelenítene „a római Egyház szertartásrendjét, amiért a kánont és az átváltoztatás szavait halkán mondják, vagy pedig azt állítaná, hogy a misét a nép nyelvén kell bemutatni.”¹³ Mégis, amikor megtiltotta a szentmisében a népnyelv használatát, ugyanakkor megparancsolta a lelkipásztoroknak, hogy ezt megfelelő katekézissel pótolják: »Hogy Krisztus bárányai ne éhezzenek, ... a szent zsinat meghagyja a lelkipásztoroknak és mindazoknak, akik a lelkeknek gondját viselik, hogy a mise bemutatása közben, vagy saját maguk vagy mások, gyakran fejtsék ki a mise szövegeit és – többek között – magyarázzák meg ennek a legszentebb áldozatnak misztériumát. Különösen tegyék meg ezt vasárnapokon és ünnepeken.»¹⁴

12. [= *Előszó, 12.*] A II. Vatikáni Zsinat, amely azért gyűlt egybe, hogy korszerűvé tegye az Egyház apostoli munkáját, mélyen meg volt győződve – miként a Trentói Zsinat is – a szent liturgia oktató és lelkipásztori jellegéről.¹⁵ Mivel pedig senki sincsen a katolikusok között, aki tagadná a latin nyelven végzett szent szertartás törvényességét és hatékonyságát, a II. Vatikáni Zsinat elismerhette: „Gyakran nagyon hasznos lehet a nép számára anyanyelvének használata”, és erre engedélyt is adott.¹⁶ Az a fellángoló lelkesedés, amelyet ez a határozat mindenütt kiváltott, végül is elérte, hogy – a püspököknek, illetve magának az Apostoli Szentszéknek irányítása alatt – a nép részvételével végzett valamennyi liturgikus cselekményen szabad a népnyelvet használni, hogy minél jobban érthetővé váljék az ünnepektől misztérium.

13. [= *Előszó, 13.*] A népnyelv használata a szent liturgiában igen nagy jelentőségű eszköz arra, hogy általa jobban kifejezésre jusson az ünneplésben rejlő misztérium tartalma. A II. Vatikáni Zsinat mégis figyelmeztet arra, hogy valósítsák meg a Tridentinumnak azokat az előírásait, amelyeket nem minden helyen hajtottak végre. Ilyenek például, hogy vasár- és ünnepnapokon legyen homília,¹⁷ és hogy a szent szertartásokba bizonyos magyarázatokat iktathassanak be.¹⁸

S az a II. Vatikáni Zsinat, amely a szentmiseáldozatban való tökéletesebb részvétel végett ajánlotta, hogy a hívek a pap áldozása után az ugyanabban a szentmisében átváltoztatott Szentostyát vegyék magukhoz,¹⁹ nyomatékosan buzdított, hogy valósuljon meg a Trentói Zsinat atyáinak kívánsága: az Eukarisztiában való minél teljesebb részesedés végett „a jelenlevő hívek minden szentmisében ne csak lelkileg áldozzanak, hanem az Eukarisztia szentségi vételével is”.²⁰

14. [= *Előszó, 14.*] Ugyanettől a lelkülettől és lelkipásztori törekvéstől vezérelve, a II. Vatikáni Zsinat új szempontból mérlegelhette a trentói rendelkezést a két szín alatti áldozásról. Ma ugyanis a legkisebb

¹² Trentói Zsinat, 22. sessio, Tanítás a szentmiseáldozatról, 8. fejezet: DS 1749.

¹³ *Uo.*, 9. fejezet: DS 1759.

¹⁴ *Uo.*, 8. fejezet: DS 1749.

¹⁵ Vö. II. Vatikáni Zsinat, *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 33.

¹⁶ *Uo.*, 36.

¹⁷ *Uo.*, 52.

¹⁸ *Uo.*, 35, 3.

¹⁹ *Uo.*, 55.

²⁰ Trentói Zsinat, 22. sessio, Tanítás a szentmiseáldozatról, 6. fejezet: DS 1747.

kétség sincs azzal a tanítással kapcsolatban, hogy teljes értékű a szentáldozás akkor is, ha az Eukarisztiát csak a kenyér színe alatt vesszük magunkhoz. Ezért a zsinat bizonyos esetekre megengedte a két szín alatti áldozást, amikor tudniillik a szentségi jel kifejezőbb formája által különleges alkalom adódik annak a misztériumnak a mélyebb megértésére, amelyben a hívek részesülnek.²¹

15. [= *Előszó, 15.*] Ekképpen az Egyház – mint az igazság tanítómestere – hűséges marad feladatához, hogy őrizze a „régit”, azaz a hagyomány letéteményét, de egyben betölti azt a feladatát is, hogy megvizsgálja és okosan alkalmazza az „újat” (vö. Mt 13, 52).

Az új Misekönyv egyik része ugyanis az Egyház imáit kifejezettebben hozza összefüggésbe korunk szükségleteivel: főleg a rituális misékről és a „különféle alkalmakra” mondott misékről van szó, amelyekben a hagyomány jól párosul az újdonsággal. Amíg tehát érintetlenül megmaradt igen sok – az Egyház legősibb és éppen a gyakorta kiadott Misekönyv által feltárt hagyományából származó – szöveg, több más könyörgés a mai igényekhez és adottságokhoz van alkalmazva; ismét más részeket pedig egész újonnan alkottak. Ez utóbbiakhoz tartoznak a könyörgések az Egyházért, a világi hívőkért, az emberi munka megszenteléséért, a nemzetek egységéért, korunk sajátos szükségleteiért. Ezekhez a gondolatokat, gyakran a kifejezéseket is az új zsinati dokumentumokból vették.

Továbbá úgy látszott, hogy a világ mai, új helyzetére való tekintettel egyáltalán semmi jogtalanság sem éri az oly tiszteletreméltó kincset, ha az ôsi hagyomány szövegeinek felhasználásában néhány kifejezést megváltoztatnak. Így szavunk jobban alkalmazkodik a mai teológia nyelvezetéhez, és a valóságnak megfelelőbben fejezi ki az Egyház jelenlegi fegyelmét. Ezért változtak meg egyes olyan kifejezések, amelyek a földi javak értékelésére és használatára vonatkoznak. Hasonló a helyzet a bűnbánat bizonyos külső formájára vonatkozó kifejezéseknél, amelyek az Egyház más korszakainak sajátosságát tükrözték.

Így teljeseedett be és vált tökéletesebbé igen sok dologban a Trentói Zsinat liturgikus törvényhozása a II. Vatikáni Zsinat rendelkezései által. Ez a zsinat vitte sikerre azt a törekvést, hogy a hívek közelebb kerüljenek a szent liturgiához. Mind a négy évszázadban, de különösen a mi korunkban történtek ilyen kezdeményezések, főképpen a liturgikus mozgalom révén, amelyet Szent X. Piusz és utódai támogattak.

---

²¹ Vö. II. Vatikáni Zsinat, *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 55.

I. FEJEZET

AZ EUKARISZTIKUS ÜNNEPLÉS JELENTŐSÉGE ÉS MÉLTÓSÁGA

16. [= 1.] A szentmise ünneplése, mint Krisztusnak és az Isten hierarchikusan rendezett népének a cselekménye, az egész keresztény élet középpontja mind az egyetemes Egyház, mind a helyi egyház, mind pedig az egyes hívek részére.²² Csúcspontja Isten művének, amellyel ő Krisztusban a világot megszenteli, és csúcspontja annak a kultusznak, amelyet az emberek mutatnak be az Atyának, Krisztus, az Isten Fia által, **a Szentlélekben** imádván őt.²³ A misében megváltásunk misztériumait úgy ünnepeljük meg az év folyamán, hogy azok bizonyos módon jelenlévőkké válnak.²⁴ A többi szent cselekmény, valamint az egész keresztény élet ugyancsak a szentmisével van összefüggésben, abból fakad és arra irányul.²⁵

17. [= 2.] Éppen ezért nagyon fontos, hogy a szentmisének, illetve az Úr vacsorájának ünneplése olyan legyen, hogy a szent szolgálatot ellátók és a hívek is, sajátos helyzetüknek megfelelően bekapcsolódva, minél bőségesebben kapják meg azokat a lelki gyümölcsöket,²⁶ amelyeknek elnyerésére Krisztus Urunk az ő testének és vérének eukarisztikus áldozatát rendelte, és azt halálának és feltámadásának emlékeként szeretett jegyesére, az Egyházra bízta.²⁷

18. [= 3.] Ez a cél akkor érhető el, ha – tekintetbe véve az egyes **liturgikus** közösségek természetét és sajátos körülményeit – az egész ünneplést úgy rendezik meg, hogy az a híveket arra a tudatos, tevékeny és teljes, testi és lelki, nagy hitből, reményből és szeretetből fakadó bekapcsolódásra vezesse, amelyet az Egyház kíván, amelyet magának az ünneplésnek a természete megkövetel, és amely a keresztény népnek a keresztségből származó joga és kötelessége.²⁸

19. [= 4.] A hívek jelenléte és tevékeny bekapcsolódása – amely a szentmise bemutatásának közösségi természetét érzékelhetőbben kinyilvánítja²⁹ – olykor nem valósítható meg. Az eukarisztikus ünneplés hatékonysága és méltósága azonban ilyenkor is csorbítatlan, minthogy Krisztusnak és az Egyháznak a cselekménye, s benne a pap **a maga sajátos szolgálatát végzi** és mindig a nép lelki üdve érdekében cselekszik.

---

²² Vö. II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 41; *Lumen gentium* dogmatikai konstitúció az Egyházzal, 11; *Presbyterorum ordinis* határozat a papi szolgálatról és életről, 2, 5, 6; *Christus Dominus* határozat a püspökök lelkipásztori hivatásáról, 30; *Unitatis redintegratio* határozat az ökumenizmusról, 15; Rítuskongregáció, *Eucharisticum mysterium* instrukció, 1967. május 25. 3 e, 6: A.A.S. 59 (1967) 542, 544-545.

²³ Vö. II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 10.

²⁴ Vö. *Uo.*, 102.

²⁵ Vö. II. Vat. Zsin., *Presbyterorum ordinis* határozat a papi szolgálatról és életről, 5; *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 10.

²⁶ Vö. II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 14. 19, 26, 28, 30.

²⁷ Vö. *Uo.*, 47.

²⁸ Vö. *Uo.*, 14.

²⁹ Vö. *Uo.*, 41.

Ajánlatos tehát, hogy a pap az eukarisztikus áldozatot lehetőleg mindennap mutassa be.³⁰

20. [= 5.] Az Eukarisztia ünneplése, miként az egész liturgia is, érzékelhető jelek által történik. Ezek a jelek a hitet táplálják, erősítik és kifejezik.³¹ Ezért igen nagy gondot kell fordítani arra, hogy az Egyház által megadott formák és elemek közül azokat válasszuk ki és alkalmazzuk, amelyek a személyi és a helyi adottságokat figyelembe véve a cselekvő és teljes bekapcsolódást intenzívebbé teszik, és a hívek lelki javának jobban megfelelnek.

21. [= 6.] Ezeknek a rendelkezéseknek tehát az a céljuk, hogy megadják az általános irányvonalakat az Eukarisztia méltó megünneplésére; továbbá, hogy közöljék azokat a szabályokat, amelyek az egyes ünneplési formákat irányítják. [...] ³²

22. Nagyon jelentős az Eukarisztia ünneplése a részegyházakban.

A megyéspüspök ugyanis a rábízott részegyházban Isten misztériumainak első felelőse, az egész liturgikus élet irányítója, ápolója és őrzője.³³ Az általa vezetett liturgikus cselekményekben, különösen is az eukarisztikus ünneplésben, amelyet a papság, a diakónusok és a nép részvételével végez, az Egyház misztériuma nyilvánul meg. Ezért az ilyen ünnepi szentmiséknek például kell szolgániok az egész egyházmegye számára.

Legyen gondja, hogy a papok, a diakónusok és a Krisztus-hívő világiak a liturgikus szertartásoknak és szövegeknek valódi értelmét egyre mélyebben megértsék és így az Eukarisztia tevékeny és gyümölcsöző ünneplésére jussanak el. Ugyancsak legyen gondja arra is, hogy az ünnepléseket egyre méltóbban végezzék, és ehhez a szent helynek, az egyházzal és művészetnek a szépsége minél jobban hozzájáruljon.

23. Hogy az ünneplés az előírásoknak és a szent liturgia szellemének még inkább megfeleljen és lelkipásztori hatékonysága növekedjen, ehhez az Általános Rendelkezőkben és a Mise Rendjében található bizonyos alkalmazások és változatok.

24. Ezek az alkalmazások többnyire bizonyos szertartások, szövegek, énekek, olvasmányok, könyörgések, intelmek és testtartások kiválasztásában állnak, amelyek a résztvevők igényeinek, felkészültségének és szellemiségének jobban megfelelnek; mindezek megítélése a miséző papra van bízva. De ne felejtse a pap, hogy ő a szent liturgia szolgája, és nincs joga ahhoz, hogy a szentmise ünnepléséhez önkényesen valamit hozzáadjon, abból elvegyen, vagy azt megváltoztassa.³⁴

25. Ezenfelül a Misekönyvben a megfelelő helyen jelezve vannak bizonyos alkalmazások, amelyek a Szent Liturgiáról szóló konstitúció szerint a megyés püspökre, illetőleg a püspöki konferenciára

---

³⁰ Vö. II. Vat. Zsin., *Presbyterorum ordinis* határozat a papi szolgálatról és életről, 13; *Az Egyházi Törvénykönyv*, 904. kánon.

³¹ Vö. II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 59.

³² Vö. Isteniszteleti Kongregáció, *Actio pastoralis* instrukció a szűkebb körben mondott szentmiséről, 1969. május 15.: A.A.S. 61 (1969) 806-811; Gyermekmisékhez: Gyermekmisék vezérfüggelék, 1973. november 1.: A.A.S. 66 (1974) 30-46; A zsolozsma imaóráinak összekapcsolása szentmisével: Az imaórák liturgiája, Általános rendelkezések, mintakiadás 1971, 93-98. A Boldogságos Szűz Mária kegyképe megáldásának és megkoronázásának szertartása szentmisével: *Rituale Romanum De benedictionibus*, Praenotanda, n. 28; *Ordo coronandi imaginem beatae Mariae Virginis*, nn. 10 et 14.

³³ Vö. II. Vat. Zsin., *Christus Dominus* határozat a püspökök lelkipásztori hivatásáról, 15; vö. *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 41.

³⁴ Vö. II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 22.

tartoznak³⁵ (vö. 387. és 391-395. szám).

26. Ami pedig a jelentősebb változtatásokat vagy alkalmazásokat illeti, amelyek az egyes népek és földrészek hagyományaihoz és sajátosságaihoz tartoznak, a Szent Liturgiáról szóló konstitúció 40. pontja értelmében szükség szerint bevezetendők, szem előtt tartva mindazt, ami „A római liturgiáról és az inkulturációról” szóló instrukcióban,³⁶ valamint alább (396-399. szám) ki van fejtve.

---

³⁵ Vö. főleg II. Vat. Zsin., *Christus Dominus* határozat a püspökök lelkipásztori hivatásáról, 23, 25; vö. *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 41. VI. Pál pápa, *Missale Romanum* kezdetű apostoli konstitúció.

³⁶ Szentségi és Istentiszteleti kongregáció, *Varietates legitimae* kezdetű instrukció, 1994. január 25; A.A.S. 87 (1995) 288-314.

II. FEJEZET

A SZENTMISE FELÉPÍTÉSE, ALKOTÓELEMEI ÉS RÉSZEI

I. A SZENTMISE FELÉPÍTÉSE

27. [= 7.] A szentmisén, vagyis az Úr vacsoráján a Krisztus személyét képviselő pap vezetése alatt együtt van Isten népe, hogy az Úr emlékezetét, vagyis az eukarisztikus áldozatot ünnepelje.³⁷ Ezért kiváltságos módon vonatkozik az Egyháznak erre a helyi összejövételére Krisztus ígérete: „Ahol ketten vagy hárman összegyűlnek a nevemben, ott vagyok közöttük” (Mt 18, 20). A szentmise bemutatásakor ugyanis, amelyen a keresztdózat minden kor számára jelenvaló lesz,³⁸ Krisztus valóságosan jelen van az ő nevében egybegyűlt közösségben, a pap személyében, a Isten ígéiben, valamint lényegileg és állandóan az eukarisztikus színek alatt.³⁹

28. [= 8.] A mise tulajdonképpen két részből áll: az ige liturgiájából, és az Eukarisztia liturgiájából. Ez a két rész olyan szorosan kapcsolódik egymáshoz, hogy egyetlen istentiszteleti cselekményt alkot.⁴⁰ A misén ugyanis mind Isten ígéjének, mind Krisztus testének asztala van megterítve; innen kapnak tanítást és lelki táplálékot a hívek.⁴¹ Bizonyos szertartások pedig megnyitják, illetve befejezik az ünneplést.

II. A SZENTMISE ALKOTÓELEMEI

Isten ígéjének felolvasása és kifejtése

29. [= 9.] Amikor a Szentírást felolvassák az Egyházban, Isten maga szól népéhez, és az ígéjében jelenlévő Krisztus hirdeti az evangéliumot.

Az Isten felolvasott szavát, mint a liturgia igen fontos alkotórészét ezért mindenkinek tisztelettel kell hallgatnia. Jóllehet az isteni szó a Szentírás olvasmányaiban minden idő minden emberéhez szól, és érthetően szól, mégis **teljesebb lesz az értelme és hatékonysága** az életszerű kifejtéssel, azaz a homíliával, amely része a liturgikus cselekménynek.⁴²

---

³⁷ Vö. II. Vat. Zsin., *Presbyterorum ordinis* határozat a papi szolgálatról és életről, 5; *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 33.

³⁸ Vö. Trentói Zsin., 22. sessio, 1. fejt.: DS 1740; Vö. VI. Pál, *Ünnepélyes hitvallás*, 1968. június 30, 24: A.A.S. 60 (1968) 442.

³⁹ Vö. II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 7; VI. Pál pápa, *Mysterium fidei* kezdetű apostoli levél, 1965. szeptember 3.: A.A.S. 57 (1965) 764.

⁴⁰ Vö. II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 56.

⁴¹ Vö. II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 48, 51; *Dei Verbum* dogmatikai konstitúció az isteni kinyilatkoztatásról, 21; *Presbyterorum ordinis* határozat a papi szolgálatról és életről, 4.

⁴² Vö. II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 7, 33, 52.

A papra tartozó könyörgések és egyéb részek

30. [= 10.] A papra tartozó részek között első helyen áll az Eukarisztikus ima. Az egész ünneplésnek ez a csúcspontja. A papra tartoznak továbbá a könyörgések, mégpedig a Könyörgés (collecta), a Felajánló könyörgés (oratio super oblata) és az Áldozás utáni könyörgés (oratio post communionem). Ezeket az imádságokat a pap, aki Krisztus személyének képviselőjeként a közösség előljárója, Istenhez intézi az egész szent nép és minden jelenlevő nevében.⁴³ Méltán nevezzük ezeket az imákat előljárói imádságoknak.

31. [= 11.] Ugyancsak az egybegyűlt közösség előljárói tisztét betöltő papra tartozik a szertartás részét képező néhány magyarázó és bevezető szó [...]. **Ahol a rubrikák megengedik, szabad a misézőnek bizonyos változtatásokat eszközölnie, hogy azok a résztvevők felfogásának jobban megfeleljenek; törekedjék azonban arra, hogy a liturgikus könyvben adott intellemtnek értelmét megőrizze, és azt röviden fejezze ki.** A papra tartozik továbbá Isten igéjének hirdetése, végül a befejező áldás. Szabad ezenfelül a papnak a mise kezdetén röviden bevezetnie a híveket a nap miséjébe **a bevezető köszöntés után és a bűnbánati cselekmény előtt;** az olvasmányok előtt az igeliturgiába, a Prefáció előtt az Eukarisztikus imába, **de soha sem szabad ezt tennie magában az Eukarisztikus imában;** szabad végül néhány zárószót mondania az egész szent cselekmény végén, az elbocsátás előtt.

32. [= 12.] A pap előljárói tisztségére tartozó részek jellege megkívánja a világos és jól hallható előadást és mindenki részéről a figyelmes hallgatást.⁴⁴ Amíg a pap ezeket a részeket mondja, más imák és énekek nem végezhetők, és hallgasson az orgona vagy egyéb hangszer.

33. [= 13.] A pap azonban [...] mint előljáró imádkozik az **Egyház és az összegyűlt** közösség nevében, [...] olykor **azonban** csupán a maga nevében, hogy szolgálatát nagyobb lelki összeszedettséggel és bensőséggel láthassa el. Az ilyen imákat **az Evangélium előtt, az adományok előkészítésekor, továbbá áldozása előtt és után** halkán mondja.

A szentmisében előforduló egyéb formulák

34. [= 14.] Minthogy a szentmise bemutatása természeténél fogva „közösségi” jellegű,⁴⁵ nagy jelentőségűek a miséző és **az egybegyűlt hívek** közti párbeszéd (dialógusok) és a nép felkiáltásai (akklamációi),⁴⁶ mert ezek nem csupán külső jelei a közös ünneplésnek, hanem megteremtik és el is mélyítik az egységet a pap és a nép között.

35. [= 15.] A felkiáltások (akklamációk), valamint a hívek feleletei a pap üdvözlésére és imáira biztosítják a cselekvő részvételnek azt a fokát, amelyet az egybegyűlt híveknek mindenfajta szentmisében el kell érniük, hogy így az egész közösség tevékenysége megtapasztalhatóvá váljék és eleven maradjon.⁴⁷

36. [= 16.] Más részek, amelyek a hívek bekapcsolódásának kifejezésére és ennek előmozdítására

---

⁴³ Vö. *Uo.*, 33.

⁴⁴ Vö. Rítuskongregáció, *Musicam sacram* instr. 1967. március 5. 14: A.A.S. 59 (1967) 304.

⁴⁵ Vö. II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 26-27; Rítuskongregáció, *Eucharisticum mysterium* instr., 1967. május 25., 3 d: A.A.S. 59 (1967) 542.

⁴⁶ Vö. II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 30.

⁴⁷ Rítuskongregáció, *Musicam sacram* instr., 1967. március 5., 16 a: A.A.S. 59 (1967) 305.

nagyon alkalmasak, az egész **egybegyűlt** közösségre tartoznak. Ezek főleg: a Bűnbánat, a Hitvallás, az Egyetemes könyörgések és a Miatyánk.

37. [= 17.] Végül, a szentmise egyéb részei közül

a) némelyik önálló szertartás, illetve cselekmény, mint a Dicsőség, a Válaszos zsoltár, az Alleluja és az Evangélium előtti vers, a Szent vagy, ... az átváltoztatás utáni felkiáltás és a hálaadó ének az áldozás után;

b) némelyik pedig szertartást kísér, mint a Kezdőének, az ének a felajánlás alatt, az Isten Báránya a kenyértörés alatt és az Áldozási ének.

A különféle szövegek előadási módja

38. [= 18.] Azoknál a szövegeknél, amelyeket a pap, a **diakónus vagy a lektor**, illetve az összes jelenlevő, az előírás szerint hangosan mond, a hanghordozás feleljen meg a szöveg jellegének aszerint, hogy az olvasmány-e vagy könyörgés, magyarázat, akklamáció vagy ének, nemkülönben feleljen meg az ünneplés formájának és az összejövétel ünnepélyességének. Figyelembe kell venni az egyes nyelvek sajátosságait és a népek gondolkodásmódját is.

A következő rubrikákban és előírásokban tehát ezek a szavak: „mondani” vagy „előadni” – egyaránt vonatkozhatnak énekelt vagy mondott szövegre, csak érvényesüljenek a fentebb közölt alapelvek.

Az ének jelentősége

39. [= 19.] Az Apostol figyelmezteti a keresztényeket, akik Uruk eljövetelét várva egybegyűlnek, hogy egy szívvel-lélekkel énekeljenek zsoltárokat, himnuszokat és szent énekeket (vö. Kol 3, 16). Az ének ugyanis a szív örvendezésének a jele (vö. ApCsel 2, 46). Találónan mondja Szent Ágoston: „Aki szeret, az énekel”.⁴⁸ És már régtől fogva tartja a közmondás: „Kétszeresen imádkozik, aki szépen énekel”.

40. [= 19.] A **szentmise** ünneplésén tehát nagy szerepet kell juttatni az éneklésnek – tekintetbe véve az egyes nemzetek kultúráját és az adott **liturgikus** közösség képességeit –, bár nem szükséges **például minden köznapi misében** énekelni minden éneklésre szánt szöveget. **Törekedni kell azonban mindenképpen arra, hogy a szolgálattevők és a nép éneke ne hiányozzék a vasárnapok és a kötelező ünnepek miséin.**

Az éneklésre kerülő részek megválasztásánál a jelentősebb szövegeket kell elsőbbségben részesíteni, főleg azokat, amelyeket a papnak, a **diakónusnak vagy a lektornak** a néppel váltakozva, illetve a papnak a néppel együtt kell énekelnie.⁴⁹

41. [= 19.] **Azonos feltételek mellett a gregórián korális foglalja el az első helyet, mint a római liturgia saját éneke. A szent zene és ének többi fajtája, főleg a polifónia, a legkevésbé sincs kizárva az istentiszteletekből, csak feleljen meg mindenben a liturgikus cselekmény szellemének, és segítse elő a hívek tevékeny részvételét.**⁵⁰

Minthogy [...] napjainkban egyre gyakrabban jönnek össze különböző nyelvet beszélő hívek, igen hasznos, ha a szentmise állandó részeinek (ordinárium) legalább egyes részeit – főként a

⁴⁸ 25 Szent Ágoston hippoi püspök: *Sermo* 336, 1: PL 38, 1472.

⁴⁹ Vö. Rítuskongregáció, *Musicam sacram* instr., 1967. március 5., 7, 16: A.A.S. 59 (1967) 302, 305.

⁵⁰ Vö. II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 116; vö. *uo.* 30.

Hitvallást és az Úr imáját – könnyebb dallam szerint latin nyelven is együtt tudják énekelni.⁵¹

A testtartás és a gesztusok

42. A papnak, a diakónusnak és a szolgálattevőknek, valamint a népnek testtartása és gesztusai olyanok legyenek, hogy kifejezésre juttassák az egész ünneplés nemes egyszerűségét, a különböző részeknek valódi és teljes mondanivalóját, és így a hívek tevékeny bekapcsolódását előmozdítsák.⁵² Ügyelni kell azonban, hogy minden, amit a liturgikus törvények és a Római rítus előírnak, inkább az Isten népének közös lelki javára legyenek, mintsem a misézô saját hajlamát és elgondolását tükrözzék.

[= 20.] A résztvevők azonos testtartása jele a **szent liturgia végzésére összejött keresztény közösség tagjai közötti** egységnek: szépen kifejezi és egyben növeli is a **jelenlevők** azonos meggyôződését és érzelmeit.⁵³

43. [= 21.] A hívek álljanak a Kezdôének elejétôl, illetve a pap oltárhoz vonulásától egészen a Könyörgés (collecta) végéig, az *Alleluja* éneklésekor Evangélium előtt; az Evangélium, továbbá a Hitvallás és az Egyetemes könyörgések alatt; **továbbá a Felajánló könyörgés előtti Imádkozatok, testvéreim, ... felszólítástól** a szentmise végéig, kivéve az alábbiakat.

A hívek üljenek az Olvasmány, a Szentlecke, a Válaszos zsoltár, a homília alatt, valamint felajánláskor, amíg az áldozati adományok előkészítése tart, és tetszés szerint, amikor áldozás után szent csendet tartanak.

Térdeljenek átváltoztatás alatt, hacsak **egészségi állapotuk**, a szûk hely, a jelenlevők sokasága, vagy más ésszerű ok ezt nem akadályozza. **Azok pedig, akik nem térdelnek le az átváltoztatáskor, mély meghajlást végezzenek akkor, amikor a pap az átváltoztatás után térdet hajt.**

A **püspöki konferencia** feladata a [...] mise rendjében leírt gesztusok és testtartási módok alkalmazása az egyes népek szokásaihoz és ésszerű **hagyományaihoz hagyományaihoz, figyelembe véve az egyházjog előírásait.**⁵⁴ Ügyelni kell azonban arra, hogy ezek összhangban legyenek az ünneplés különféle részeinek értelmével és jellegével. **Ahol szokásban van, hogy a hívek a Szent vagy, ... utántól az Eukarisztikus ima végéig térdelve maradnak, ott ez az szokás dicséretesen megtartható.**

Hogy **ugyanabban az ünneplésben** a testtartások és a gesztusok egyöntetűek legyenek, a hívek engedelmeskedjenek azon intelmeknek, amelyeket a diakónus, **a világi szolgálattevô vagy a pap** az ünneplés folyamán mondanak, **összhangban a liturgikus könyvek előírásaival.**

44. [= 22.] A testtartásokkal kapcsolatban kell említeni azokat a cselekményeket és **körmeneteket**, amelyek folyamán a pap **a diakónussal és a szolgálattevőkkel** az oltárhoz vonul; **amikor a diakónus az Evangélium meghirdetése előtt az Evangéliumos könyvet az ambóhoz viszi;** vagy amikor a **hívek az oltárhoz viszik** az áldozati adományokat és a szentáldozáshoz járulnak. Illô, hogy ezek a cselekmények és **körmenetek** szépen menjenek végbe, alkalmas énekek kíséretében, amelyekrôl részletes szabályok intézkednek.

⁵¹ Vö. II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 54. vö. Rítuskongregáció, *Inter Oecumenici* instr., 1964. szeptember 26., 90; A.A.S. 56 (1964) 897; *Musicam sacram* instr., 1967. március 5., 47; A.A.S. 59 (1967) 314.

⁵² Vö. II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 34; vö. *uo.* 21.

⁵³ Vö. II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 30.

⁵⁴ Vö. *Uo.*, 39; vö. Vö. Szentségi és Istentiszteleti kongregáció, *Varietates legitimae* kezdetű instrukció, 1994. január 25, 41; A.A.S. 87 (1995) 304.

A szent csend

45. [= 23.] A maga idejében meg kell tartani a szent csendet, mint a szertartás (szerves) részét.⁵⁵ Jellege az alkalomhoz igazodik: a bűnbánatnál és a Könyörgésre való felhívásnál ki-kí magába száll; az olvasmányok vagy a homília befejeztével röviden elmélkedik az elhangzottakról; áldozás után pedig szíve mélyén dicséri és imádja Istent.

Kívánatos, hogy már a liturgikus ünneplés előtt csendet tartsanak a templomban, a sekrestyében, a közeli helyiségekben, hogy mindenki áhítatos lélekkel készülhessen fel a szent cselekményekre.

III. A SZENTMISE EGYMÁST KÖVETŐ RÉSZEI

A) A BEVEZETŐ SZERTARTÁSOK

46. [= 24.] Azoknak a **szertartásoknak**, amelyek az ige liturgiáját megelőzik, bevezető, ráhangoló és előkészítő jellegük van. Ide tartozik: a Kezdőének, a hívek köszöntése, a bűnbánat, az Uram, irgalmazz!, a Dicsőség és a mise Könyörgése (collecta).

Ezeknek célja az, hogy az egybegyűlt híveket közösséggé formálják, és előkészítsék Isten igéjének figyelmes hallgatására és az Eukarisztia méltó ünneplésére.

Olyan ünneplések alkalmával, amikor a liturgikus könyvek szabályai szerint bizonyos szertartások a szentmisével összekapcsolódnak, a szentmise bevezető szertartásai elhagyandók, vagy sajátos módon alakíthatók.

A Kezdőének

47. [= 25.] Midőn a nép együtt van, a pap bevonul **a diakónussal** és a szolgálattevőkkel, felhangzik a Kezdőének. Ez az ének van hivatva megnyitni a szertartást, az összegyűlteket egységre hangolni, őket a liturgikus időszak vagy ünnep misztériumába bevezetni, továbbá a pap és a szolgálattevők bevonulását kísélni.

48. [= 26.] Énekelhet: az énekkar (szkóla) és a nép felváltva, vagy hasonló módon a kántor és a nép, vagy végig a nép, illetve a szkóla egyedül. Vehető a Graduale Romanumban vagy a Graduale simplexben levő antifóna a maga zsoltárával, vagy pedig más, a **püspöki konferencia** által jóváhagyott ének, amely megfelel a szent cselekmények és az ünnep, illetve a liturgikus időszak jellegének.⁵⁶

Ha a bevonulás alatt nincs ének, a Misekönyvben közölt antifónát vagy a hívek mondják, vagy egyesek a hívek közül, vagy a lektor; egyébként maga a pap olvassa fel a hívek üdvözlése után. **Megteheti ezt bizonyos bevezető intelem formájában is (vö. 31. szám).**

Az oltár és a hívek köszöntése

49. [= 27.] Amikor megérkeznek a presbitériumba, a pap, **a diakónus** és a szolgálattevők **mély**

---

⁵⁵ Vö. II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 30; Vö. Rítuskongregáció, *Musicam sacram* instr., 1967. március 5., 7, 16: A.A.S. 59 (1967) 305.

⁵⁶ II. János Pál pápa, *Dies Domini* kezdetű apostoli levele, 1998. május 31., 50: A.A.S. 90 (1998) 745.

meghajlással köszöntik az oltárt. **Ezután** tiszteletadása jeléül a pap és a diakónus megcsókolja az oltárt; a misézô meg is tömjénezi **a keresztet és az oltárt**, ha ezt megfelelőnek tartja.

50. [= 28.] A Kezdôének elhangzása után a pap, **aki a papi széknél áll**, és az egész közösség keresztet vet, **majd** a pap az egybegyûlt közösség köszöntésével figyelmeztet az Úr jelenlétére. Ez a köszöntés és a nép válasza érzékelteti az ünneplésre egybegyûlt Egyház misztériumát.

[= 29.] A nép üdvözlése után a pap, **a diakónus, vagy más** szolgálattevô igen röviden bevezetheti a híveket a napi szentmisébe.

Bûnbánati cselekmény

51. [= 29.] Ezután a pap bûnbánatra szólít fel, **majd rövid csend után** az egész közösség bûnbánatot tart, végül a pap bûnbocsánatért imádkozik, **amely azonban nélküli a bûnbocsánat szentségének hatékonyságát.**

Vasárnap, különösen húsvéti idôben, a szokásos bûnbánati cselekmény szokott helyén végezhetô a víz megáldása és a szenteltvízzel való meghintés keresztségünk emlékére.⁵⁷

Uram, irgalmazz!

52. [= 30.] A bûnbánati cselekmény után **mindig** az Uram, irgalmazz! kezdôdik, hacsak helyet nem kapott már magában a bûnbánati cselekményben. Minthogy ez olyan ének, amellyel a közösség az Úrhoz kiált irgalomért esedezve, mindenki részt vesz benne; éneklí a nép is, nemcsak az énekesek, illetve a kántor.

Ezek a felkiáltások rendszerint kettôzve hangzanak fel. Nincs azonban kizárva **a többszöri ismétlés**, vagy rövid trópusok (szövegkibôvítések) közbeiktatása sem, alkalmazkodva a nyelv és a zene szabályaihoz, illetve a körülményekhez. **Amikor** az Uram, irgalmazz!-t **úgy** éneklí **mint a bûnbánati cselekmény részét, akkor az egyes akklamációk elé trópus (szövegkibôvítést) kell tenni. [...]**

Dicsóság

53. [= 31.] A Dicsóság nagyon régi, tiszteletre méltó himnusz, amellyel a Szentlélekben összegyûlt Egyház az Atyaistent és a Bárányt dicsôíti, és hozzájuk könyörög. **Ennek a himnusznak szövege más énekkel nem helyettesíthetô. Kezdheti vagy a pap, vagy a körülményeknek megfelelően a kántor, vagy a szkóla.** Énekelhetik **mindnyájan együtt**, vagy a hívök és a szkóla váltakozva, vagy a szkóla egyedül. Ha nem éneklí, mindenki mondja, vagy közösen, vagy **két kórusban egymással** váltakozva.

Éneklí vagy mondják vasárnap, Advent és Nagyböjt idejét kivéve, fûnnepeken és ünnepeken, valamint sajátos ünnepi alkalmakkor.

Könyörgés

54. [= 32.] Ezután a pap imára szólítja fel a népet. Mindnyájan csendben vannak a pappal együtt egy kis ideig, hogy tudatosítsák: Isten színe előtt állnak, és hogy kéréseiket magukban megfogalmazzák. Majd a pap elimádkozza a Könyörgést, amelyet collectá-nak szokás nevezni. **Általa** jut kifejezésre a

---

⁵⁷ Vö. alább a Misekönyvben.

napi liturgia sajátos jellege. **Régi egyházi hagyomány szerint** a pap a Könyörgést az Atyaistenhez intézi Krisztus által a Szentlélekben⁵⁸ és **szentháromsági, azaz hosszabb záróformulával fejeződik be, az alábbi módon:**

– ha az Atyához intézzük: A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által, aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten mindörökkön-örökké.

– ha az Atyához intézzük, de a végén a Fiút említjük: Aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten mindörökkön-örökké.

– ha a Fiúhoz intézzük: Aki élsz és uralkodol az Atyaistennel és a Szentlélekkel egységben, Isten mindörökkön-örökké.

A nép azzal csatlakozik a Könyörgéshez, [...] hogy az Ámen felkiáltással a Könyörgést magáévá teszi. [...]

A szentmisében **mindig** csak egy Könyörgés (collecta) van. [...]

B) AZ IGE LITURGIÁJA

55. [= 33.] Az ige liturgiának kiemelkedő részét a Szentírásból vett olvasmányok képezik a közük beiktatott énekekkel; ezt a részt a homília, a Hitvallás és a Hívek könyörgése bontja ki és zárja le. Az olvasmányokban, amelyeket a homília fejt ki, Isten szól népéhez,⁵⁹ kinyilvánítja a megváltás és az üdvösség misztériumát és lelki táplálékot nyújt. Maga Krisztus pedig jelen van igéje által hívei között.⁶⁰ Isten szavát a nép szívébe fogadja **csendben** vagy énekével, és a Hitvallással csatlakozik hozzá. Isten igéjével betelve, az Egyetemes könyörgésekben az egész Egyház szükségleteiért és az egész világ üdvösségeért imádkozik.

Szent csend

56. Az igeliturgiát úgy kell végezni, hogy elősegítse az elmélkedést, ezért kerülni kell a sietség minden formáját, amely az összeszedettséget akadályozná. Az ige liturgiájában, a közösség összetételét figyelembe véve, rövid szent csend tartható, hogy Isten igéje a Szentlélek indítására szívekben jobban gyökeret verjen és előkészítsen az imádságos válaszra. Így például szent csend tartható az Olvasmány és a Szentlecke, illetve a homília után.

Szentírási olvasmányok

57. [= 34.] Az olvasmányokban Isten igéjének terített asztala várja a híveket. Feltárul előttük a Szentírás kincsesháza.⁶¹ **A szentírási olvasmányok rendjét lehetőleg meg kell őrizni; ezzel az Ó- és Újszövetségnek, valamint az üdvösségtörténetnek egysége nyilvánvalóvá lesz. Nem megengedett az olvasmányokat és a Válaszos zoltárt – amelyek Isten szavát tartalmazzák – más, nem szentírási szövegekkel helyettesíteni.**⁶²

58. A néppel mondott szentmisében az olvasmányokat mindig az ambóról kell felolvasni.

⁵⁸ Tertullianus, *Adversus Marcionem*, IV, 9: PL 2, 376A; Origenes, *Disputatio cum Heraclida*, n. 4, 24: SC 67, p. 62; *Statuta Concilii Hipponensis Breviata*, 21: CCSL 149. p. 39.

⁵⁹ Vö. II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 33.

⁶⁰ Vö. *Uo.* 7.

⁶¹ Vö. *Uo.* 51.

⁶² II. János Pál pápa, *Vicesimus quintus annus* kezdetű apostoli levele, 1988. december 4., 13: A.A.S. 81 (1989) 910.

59. [= 34.] A hagyomány alapján az olvasmányok felolvasása nem előjárói, hanem szolgálattevői feladat. Az olvasmányokat tehát a lektor olvassa, az Evangéliumot pedig diakónus vagy pap. Ha azonban nincs jelen diakónus vagy egy másik pap, maga a miséző olvassa az Evangéliumot. Ha nincs alkalmas lektor, maga a miséző pap olvassa az olvasmányokat is.

Az egyes olvasmányok után a felolvasó mondja az akklamációt is, az összegyűlt nép pedig felel rá, kimutatva Isten iránt tiszteletét és azt, hogy Isten ígését hittel és hálás szívvel fogadta.

60. [= 35.] Az Evangélium felolvasása az igeliturgia csúcsa. Maga a liturgia tanít a neki kijáró legnagyobb tiszteletre, amikor az Evangéliumot a többi olvasmánnyal szemben sajátos tisztelettel tünteti ki: az, akit az Evangélium hirdetésére kijelöltek, szolgálatára áldáskéréssel és imádsággal készül elő; a hívek felkiáltásukkal elismerik és megvallják, hogy Krisztus jelen van és ő szól hozzájuk, a felolvasást állva hallgatják; az Evangéliumos könyv pedig külön tiszteletben részesül.

Énekek az olvasmányok között

61. [= 36.] Az első Olvasmány után következik a Válaszos zsoltár, amely az igeliturgiának szerves része. Liturgikus és lelkipásztori szempontból egyaránt nagy jelentősége van, és előmozdítja az Isten ígéről való elmélkedést. A Válaszos zsoltár az egyes olvasmányokra adott válasz, és általában a szentmise olvasmányainak könyvéből kell venni. [...]

A Válaszos zsoltárt lehetőleg énekelni kell, legalább is a népre tartozó válaszokat. A pszallista, azaz a zsoltárénekes az ambón vagy más alkalmas helyen énekli vagy olvassa a zsoltárverseket. Az egész közösség ülve hallgatja és bekapcsolódik válaszával, kivéve amikor zsoltárválasz nélkül csak a zsoltárt adják elő. Hogy azonban a nép könnyebben énekelhesse a zsoltárválaszokat, kiválasztottak a liturgikus év időszakaihoz és a szentek különféle miséihez olyan válaszokat és zsoltárokat, amelyekkel – ha éneklük a zsoltárt – helyettesíteni lehet az olvasmányoknál feltüntetett szövegeket. Ha a zsoltárt nem éneklük, megfelelő módon olvassák fel, hogy elősegítse az Isten ígéről való elmélkedést.

A szentmise olvasmányainak könyvében (Lekcionárium) feltüntetett zsoltár helyett, énekelhető vagy a válaszos graduále a Graduale Romanumból, vagy a Válaszos, illetve allelujás zsoltár a Graduale simplexből, amint ezek a könyvek jelzik.

Evangélium előtti vers

62. [= 37.] Az Evangéliumot megelőző Olvasmányt az Alleluja követi vagy egy – a rubrikák által meghatározott – másik ének, amint ezt a liturgikus idő kívánja. Ez az akklamáció önmagában álló szertartás vagyis cselekmény, amelyben a hívek közössége üdvözli és fogadja az Urat – aki az Evangéliumban majd szól hozzá –, és énekkel megvallja hitét. Mindenki állva énekli az előénekesek, illetve a kántor vezetésével, és adott esetben megismétlik. Az Alleluja verset az előénekesek vagy kántor éneklük.

a) Ha Alleluját veszünk, azt a nagybőjti idő kivételével mindig énekeljük. [...] A verseket a Lekcionáriumból vagy a Gradualéból vesszük;

b) Nagybőjt idején Alleluja helyett a Lectionariumban található Evangélium előtti verset énekeljük. De énekelhető más zsoltár, azaz traktus, ahogyan az a Gradualében található.

63. [= 38.] Amikor csak egy Olvasmány van az Evangélium előtt:

a) olyan időszakban, amikor Alleluját kell mondani, vehető vagy az Allelujás zsoltár, vagy a zsoltár és az Alleluja a versével [...];

b) olyan időszakban, amikor nem mondható Alleluja, vehető vagy a zsoltár és az Evangélium előtti vers, **vagy pedig csak a zsoltár;**
[= 39.] c) Az Alleluját, illetve az Evangélium előtti verset, ha nem éneklük, el lehet hagyni.

64. [= 40.] A szekvencia Húsvét és Pünkösöd napját kivéve nem kötelező, és az Alleluja után énekeljük.

Homília

65. [= 41.] A homília a liturgia szerves része, és igen ajánlatos,⁶³ hiszen a keresztény élet szükséges tápláléka. A homília fejtsse ki vagy a szentírási olvasmányok egy-egy szempontját, vagy az ordinárium, illetve a napi mise valamelyik szövegét, szem előtt tartva az éppen ünnepelt misztériumot, illetve a hallgatók sajátos szükségleteit.⁶⁴

66. [= 42.] A homíliát általában maga a celebráló pap mondja, **vagy rábízza valamelyik koncelebránsra, vagy alkalm szerűen a diakónusra is, de sohasem világi hívőre.**⁶⁵ Egyes esetekben, jogos okból, a homíliát mondhatja olyan püspök vagy áldozópap is, aki jelen van, de a szabályok szerint nem koncelebrálhat.

Vasárnapokon és parancsolt ünnepeken minden olyan misében, amelyet a hívek részvételével mutatnak be, kötelező a homília, és csak súlyos okból hagyható el. A többi napokon pedig ajánlott, különösen Advent, Nagyböjt és a húsvéti idő köznapjain, valamint olyan ünnepeken és alkalmakkor, amikor a hívek nagyobb számban jönnek a templomba.⁶⁶

A homília után lehetőség szerint szent csendet kell tartani.

Hitvallás

67. [= 43.] A Szimbólum vagyis a Hitvallás szerepe [...] az, hogy az **egész egybegyűlt nép a Szentírásból vett** olvasmányokban és a homíliában **kifejtett [...]** isteni szóra készséggel válaszoljon, és **hogy – a Hitvallást liturgikus használatra jóváhagyott formában mondva – hitünk nagy igazságait** felidézze és megvallja, mielőtt azoknak ünneplése a szentmisében elkezdődik.

68. [= 44, 31.] A Hitvallás, amelyet a pap a néppel együtt mond **vagy énekel**, kötelező vasárnapokon és főünnepeken. Mondható egyéb ünnepélyesebb alkalmakkor is.

Ha éneklük, **kezdje a pap, vagy ha megfelelőbbnek látszik a kántor vagy a szköla; a folytatást énekelje mindenki, vagy a nép a szkölával váltakozva.**

Ha nem éneklük, mondják vagy közösen, vagy két kórusban egymással váltakozva.

Egyetemes könyörgések

---

⁶³ Vö. II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 52; vö. *Az Egyházi Törvénykönyv*, 767. kánon 1. §.

⁶⁴ Vö. Rítuskongregáció, *Inter Oecumenici* instr., 1964. szeptember 26., 54; A.A.S. 56 (1964) 890.

⁶⁵ *Az Egyházi Törvénykönyv*, 767. kánon 1. §. Pont. Comm. Codicis Iuris Canonici Authentice Interpretando, resp. ad dubium circa can. 767 § 1: A.A.S. 79 (1987) 1249; Instructio interdicasterialis de quibusdam quaestionibus circa fidelium laicorum cooperationem sacerdotum ministerium spectantem, *Ecclesiae de mysterio*, diei 15, augusti 1997. art. 3: A.A.S. 89 (1997), p. 864.

⁶⁶ Vö. *Uo.* 53: A.A.S. 56 (1964), p. 890.

69. [= 45.] Az Egyetemes könyörgésekben, azaz a Hívek könyörgésében a nép, **miután Isten szavát hittal elfogadta, megfelelő módon válaszol, és a keresztségében kapott** papi szerepét gyakorolva imádkozik minden ember üdvösségéért. Tanácsolt, hogy ezek a könyörgések kapjanak helyet minden közösségi misében, mégpedig úgy, hogy a kérésekkel könyörögjenek az egész Egyházért, a közhatalom gyakorlóíért, továbbá a megpróbáltatásokban szenvedőkért, végül minden emberért és az egész világ üdvösségéért.⁶⁷

70. [= 46.] Az imaszándékok sorrendje ez legyen:

- a) az Egyház szükségletei;
- b) a közhatalmat gyakorlók és az egyetemes közjó;
- c) a különféle szükségét szenvedők;
- d) a helyi közösség.

Sajátos alkalmakkor azonban, amilyen a bérálás, a házasságkötés, a temetés, az imaszándékokat az eseményre való tekintettel lehet összeállítani.

71. [= 47.] A misézô pap feladata, hogy a Hívek könyörgését **a papi széktől vezesse**: a könyörgést néhány szóval bevezetve a híveket az imádságra felszólítsa, majd pedig a könyörgést befejezze. [...] **Az imaszándékok legyenek világosak, megfontoltak és rövidek, és fejezzék ki az egész közösség szándékát.**

Szokás szerint az ambón vagy más megfelelő helyen olvassa fel az imaszándékokat a diakónus, a kántor, a lektor vagy világi hívô.⁶⁸

A nép pedig áll, és azzal fejezi ki csatlakozását az egyes kérésekhez, hogy közös fohászt mond, vagy pedig csendben imádkozik.

---

⁶⁷ Vö. II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 53.

⁶⁸ Vö. Rítuskongregáció, *Inter Oecumenici* instr., 1964. szeptember 26., 56: A.A.S. 56 (1964) 890.

C) AZ EUKARISZTIA LITURGIÁJA

72. [= 48.] Krisztus az utolsó vacsorán rendelte a szentmiseáldozatot és a húsvéti lakomát; ezáltal a keresztáldozat mindig jelenlevővé válik az Egyházban, valahányszor a pap Krisztus Urunkat képviselve ugyanazt teszi, amit maga az Úr tett, és amit tanítványaira bízott, hogy azt az ő emlékezetére cselekedjék.⁶⁹

Krisztus ugyanis kezébe vette a kenyeret és a kelyhet, hálát adott, megtörte a kenyeret, tanítványainak adta, és így szólt: Vegyétek, egyetek és igyatok ebből; ez az én Testem, ez az én Vérem kelyhe. Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre. Ezért az Egyház az eukarisztikus liturgiának egész ünnepi rendjét olyan részekből állította össze, amelyek megfelelnek Krisztus említett szavainak és tetteinek. Mégpedig:

1. az adományok előkészítésekor az oltárhoz viszik a kenyeret és a bort a vízzel, tehát azokat az elemeket, amelyeket Krisztus a kezébe vett.

2. az Eukarisztikus imában hálát adunk Istennek az üdvösség egész művéért, és a felajánlott adományok Krisztus teste és vére lesznek.

3. a [...] kenyér megtörése [...] és a szentáldozás által a hívek, **sokan egy kenyérből kapják** Krisztus testét és vérét ugyanúgy, amint az apostolok kapták magának Krisztusnak a kezéből.

Az adományok előkészítése

73. [= 49.] Az Eukarisztia liturgiájának elején az oltárhoz hozzák azokat az adományokat, amelyek majd Krisztus testévé és vérévé változnak át.

Előbb azonban előkészítik az oltárt, vagyis az Úr asztalát, az egész eukarisztikus liturgia középpontját:⁷⁰ ráhelyezik a korporálét, a purifikatóriumot, a Misekönyvet **és a kelyhet, hacsak ezt nem az asztalkánál készíti elő (a diakónus vö. 178. [= 48.])**.

Ezután viszik oda az áldozati adományokat. Dicséretes, ha a kenyeret és a bort a hívek adják át; a pap vagy a diakónus pedig alkalmas helyen átveszi tőlük és **az oltárra helyezi azokat [...]**. Jóllehet már nem a sajátjukból hozzák a hívek a kenyeret és a bort, mint az ôsi időkben, mégis az átadás szertartásának kifejező ereje és jelentése van.

A hívek által a szegények vagy az Egyház számára odahozott vagy a templomban összegyűjtött pénz vagy más adomány is átvehető; ez azonban ne az Eukarisztia asztalára, hanem más alkalmas helyre kerüljön.

74. [= 50.] Az adományokat átadó körmenetet felajánlási ének kíséri (vö. 37 b. szám), legalább addig, amíg az adományok az oltárra kerülnek. Az éneklés szabályai ugyanazok, mint a **Kezdőéneknél** (vö. 48. szám). A felajánlási **szertartást** ének **kísérheti**.

75. [= 49, 51.] [...] A kenyeret és a bort **a pap** az oltárra helyezi az előírt felajánlási imák kíséretében. Ezután **a pap** megtömjénezheti **az oltárra helyezett adományokat, majd a keresztet** és magát az oltárt annak jeleként, hogy jelezze: Úgy száll Isten színe elé az Egyház áldozata és imája, mint a tömjénfüst. Az áldozati adományok és az oltár megtömjénezése után a diakónus vagy más szolgálattelvő megincenzálhatja **szent szolgálata miatt** a papot és **keresztségükből fakadó méltóságuk miatt** a híveket is.

⁶⁹ Vö. II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 47; Rítuskongregáció, *Eucharisticum Mysterium* instr., 1967. május 25., 3 a, b: A.A.S. 59 (1967) 540-541.

⁷⁰ Vö. Rítuskongregáció, *Inter Oecumenici* instr., 1964. szeptember 26., 91: A.A.S. 56 (1964) 898; Rítuskongregáció, *Musicam sacram* instr., 1967. március 5., 24: A.A.S. 59 (1967) 554.

76. [= 52.] Ezután a pap kezet mos **az oltárnál oldalt állva**: ezzel a szertartással a belső megtisztulás vágyát fejezi ki.

Felajánló könyörgés

77. [= 53.] Az áldozati adományok elhelyezése és a kísérő szertartások után a pap felszólítja az egybegyűlteket, hogy vele együtt imádkozzanak. Az áldozati adományok előkészítését a Felajánló könyörgés fejezi be, amely felkészít az Eukarisztikus imára.

[= 32.] **Minden szentmisében csak egy Felajánló könyörgés van, amely a rövidebb befejezéssel így zárul: Krisztus, a mi Urunk által. Ha a könyörgés végén a Fiút is említjük, akkor pedig így: Aki él és uralkodik mindörökkön-örökké.**

Az Eukarisztikus ima

78. [= 54.] Most kezdődik az egész ünneplés központi, kiemelkedő cselekménye: az Eukarisztikus ima, a hálaadás és a megszentelés imája. A pap felszólítja a népet, hogy emelje fel szívét az Úrhoz imával és hálaadással, s az egybegyűlteket önmagához kapcsolja abban az imában, amelyet az egész közösség nevében intéz Jézus Krisztus által **a Szentlélekben** az Atyához. Ennek az imádságnak az az értelme, hogy az egész közösség csatlakozzék Krisztushoz Isten csodás tetteinek magasztalásában és az áldozat felajánlásában.

79. [= 55.] Az Eukarisztikus ima főbb elemei így különböztethetők meg:

a) Hálaadás; ezt kiváltképp a Prefáció fejezi ki. Benne a pap az egész szent nép nevében dicsőíti az Atyaistent, és hálát ad neki az üdvörténet egész művéért, vagy az üdvösség egyik misztériumáért, a liturgikus napnak, ünnepnek vagy időszaknak megfelelően.

b) Akklamáció: ebben az egész közösség csatlakozva az égi seregekhez – énekli vagy mondja: Szent vagy, ... Ezt az akklamációt, amely magának az Eukarisztikus imának a része, a pappal együtt az egész nép mondja.

c) Lélekhívás (epiclesis): benne az Egyház külön fohászokkal esedezik Isten erejéért, hogy az emberektől felajánlott adományok átváltozzanak, azaz legyenek Krisztus testévé és vérévé; a szeplőtelen áldozati adomány pedig legyen üdvössége azoknak, akik azt a szentáldozásban magukhoz véve abban részesülnek.

d) Az Eukarisztia szerzésének elbeszélése és a konszekráció: Krisztus szavával és cselekedetével beteljesül az áldozat, amelyet Krisztus az utolsó vacsorán rendelt, midőn testét és vérét a kenyér és a bor színe alatt áldozatul felajánlotta, ételül és italul apostolainak adta, és parancsba hagyta meg nekik, hogy ezt a misztériumot állandósítsák.

e) Megemlékezés (anamnesis): ezáltal – teljesítve az apostolokon keresztül kapott krisztusi parancsot – az Egyház megemlékezik magáról Krisztusról, különösen is felidézve áldott szenvedését, dicsőséges feltámadását és mennybemenetelét.

f) Felajánlás: a megemlékezés keretében az Egyház, főleg az itt és most egybegyűlt Egyház, felajánlja a Szentlélekben az Atyának a szeplőtelen áldozatot. Amde az Egyháznak az is szándéka, hogy a hívek ne csak a szeplőtelen áldozatot ajánlják fel, hanem önmaguk felajánlását is tanulják meg;⁷¹ és Krisztus, a közvetítő által napról napra egyre jobban egyesüljenek Istennel és egymással,

---

⁷¹ Vö. II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 48; Rítuskongregáció, *Eucharisticum mysterium* instrukció, 1967. május 25., 12: A.A.S. 59 (1967) 548-549.

hogy végül Isten legyen minden mindenben.⁷²

g) Közbenjáró imák: ezek által jut kifejezésre, hogy az Eukarisztiát az egész mind az égi, mind a földi egyházzal való közösségben ünnepeljük, és hogy az áldozat bemutatása az egész Egyházért történik, összes élő és elhunyt tagjaiért, akik meghívást kaptak a megváltásban való részesedésre és a Krisztus teste és vére árán szerzett üdvösségre.

h) Záródicsőítés (doxológia): ez Isten dicsőítését fejezi ki; a nép **Ámen** felelete erősíti meg és fejezi be. [...]

Az áldozás szertartása

80. [= 56.] Minthogy az eukarisztikus ünneplés húsvéti lakoma, az Úr parancsa értelmében ajánlatos, hogy a kellően felkészült hívek magukhoz vegyék Krisztus testét és vérének lelki táplálékul. Erre irányul a kenyértörés és a többi bevezető szertartás, amelyek a híveket a szentáldozásra közvetlenül előkészítik. [...]

Az Úr imádsága

81. [= 56. a)] **Az Úr imádságában** kérjük a mindennapi kenyeret, amely a keresztényeket **sajátosan** az eukarisztikus kenyérre emlékezteti; kérjük a megtisztulást a bűntől, hogy így a szent dolgokat valóban szentek kapják. A pap felhívja az egybegyűlteket az imádkozásra, az imát pedig minden hívő a pappal együtt mondja; a pap egyedül csatolja hozzá az Embolizmust (a Miatyánk utolsó kérését kifejtő imádságot), amelyet a nép doxológiával (dicsőítéssel) zár be. Az Embolizmus az Úr imájának utolsó kérését részletezi: kéri a gonosz hatalmától való szabadulást a hívek egész közössége számára.

Az imára való felhívást, magát az Úr imáját, az Embolizmust és a doxológiát, amellyel ezt a részt a nép bezárja, vagy éneklük, vagy fennhangon mondják.

A béke szertartása

82. [= 56. b)] Következik a béke szertartása, amellyel **az Egyház** békét és egységet kér **a maga** és az emberiség nagy családjá számára, és **a hívek** kifejezik **az Egyház közösségéhez való tartozásukat** és kölcsönös szeretetüket, mielőtt **az Oltáriszentségből** részesülnének.

A békeszertartás formáját a **püspöki konferenciának** kell meghatároznia az egyes népek lelkivilága és szokásai alapján. **Az a helyes azonban, hogy mindenki csak a hozzá közelebb állóknak és mértéktartóan fejezze ki a béke jelét.**

A kenyér megtörése

83. [= 56. c)] **A pap megtöri az eukarisztikus kenyeret.** Mivel Krisztus az utolsó vacsorán megtörte a kenyeret, az apostolok korában az egész eukarisztikus cselekmény erről a gesztusról kapta a nevét; [...] **ez azt jelzi, hogy a sok hívő a szentáldozásban egy testté lesz, mivel ugyanazon élő kenyérből, Krisztusból részesül, aki meghalt és feltámadt a világ üdvösségéért (1 Kor 10, 17). A kenyértörést, amely a béke átadása után kezdődik, kellő tisztelettel kell végezni, anélkül azonban hogy szükségtelenül hosszú ideig tartana és túlzott jelentőséget kapna. A kenyértörés a papnak és a**

---

⁷² Vö. II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 48; *Presbyterorum ordinis* határozat a papi szolgálatról és életéről, 5; Vö. Rítuskongregáció, *Eucharisticum mysterium* instrukció, 1967. május 25., 12: A.A.S. 59 (1967) 548-549.

diakónusnak van fenntartva.

[= 56. e] Amikor a pap az eukarisztikus kenyeret megtöri és a Szentostya egy darabkáját a kehelybe ejti, a kenyértörés és az egyesítés alatt az énekesek (szkóla) vagy a kántor a nép bekapcsolódásával a szokott módon énekliz az Isten Bíránya föhászt, vagy azt mindenki fennhangon mondja. **Ez az invokáció a kenyértörést kíséri**, ezért addig ismételhetô, ameddig a Szentostya széttörése tart. Az utolsó ismétlés e szavakkal fejezôdik be: adj nekünk békét!

Az áldozás

84. [= 56. f] A pap csendes imával készül elô, hogy Krisztus testét és vérét gyümölcsözôen vehesse magához; ugyanezt teszik a hívek, csendben imádkozva.

[= 56. g] A pap ezután az [...] eukarisztikus kenyeret a **paténa vagy a kehely felett** felmutatja a híveknek, és meghívja ôket Krisztus lakomájára, majd a hívekkel együtt alázattal mondja az **elôirt** evangéliumi szavakat: Uram, nem vagyok méltó ...

85. [= 56. h] Nagyon kívánatos, hogy – **miként a misézô pap is** – a hívek az ugyanabban a szentmisében konszekrált ostyával áldozzanak, és meghatározott esetekben a kehelybôl is részesedjenek (**vö. 284. szám**). Így, e jelek által jobban kitûnik, hogy a szentáldozás az éppen bemutatott áldozatban való részesedés.⁷³

86. [= 56. i] Amikor az Oltáriszentséget a pap **magához veszi, elkezdôdik** az áldozási ének. Ennek az a szerepe, hogy a közös éneklés által kifejezze az áldozók lelki egységét, tanúsítsa a szív örömét, és az áldozási körmenet **közösségi jellegét jobban megvilágítsa**. Az ének addig tart, amíg a **híveket áldoztatják**.⁷⁴ Ha azonban van külön hálaadó ének, az áldozási éneket idejében be kell fejezni.

Gondoskodjanak arról, hogy az énekesek is alkalmas módon megáldozhassanak.

87. [= 56. i] **Áldozási énekként** vehetô vagy a Graduale Romanumból az antifóna akár zsolttárral, akár anélkül, vagy a Graduale simplexből a zsolttárral, vagy pedig más, a **püspöki konferencia** által jóváhagyott ének. Énekelhetik vagy az énekesek egyedül, vagy az énekesek, illetve a kántor a néppel együtt.

Ha pedig nem énekelnek, a Misekönyvben közölt antifónát **mondhatják** vagy hívek, vagy egyesek közülük, vagy a lektor. Egyébként maga a pap olvassa fel a saját áldozása után, a hívek áldoztatása elôtt.

88. [= 56. j] Az áldoztatás befejezése után a pap és a hívek, ha megfelelônek látszik, kis ideig **csendben imádkoznak. Zsolttárt vagy más dicsérô éneket vagy himnuszt** is zenghet az egész közösség.

89. [= 56. k; 32.] **Hogy Isten népének könyörgését teljessé tegye, továbbá hogy az áldozás egész rítusát lezárja**, a pap **elvégzi** az Áldozás utáni könyörgést, **amelyben** az ünnepelt misztérium gyümölcsseiért esedezik.

Minden szentmisében csak egy Áldozás utáni könyörgés van, amely a rövidebb befejezéssel zárul, mégpedig:

ha az Atyához intézzük: Krisztus, a mi Urunk által.

ha az Atyához intézzük, de a végén a Fiút is említjük: Aki él és uralkodik mindörökkön-

⁷³ Rítuskongregáció, *Eucharisticum mysterium* instrukció, 1967. május 25., 31, 32.: A.A.S. 59 (1967) 558-559; Szentségi Kongregáció, *Immensae caritatis* instr., 1973. január 29., 7, 16: A.A.S. 65 (1973) 267-268.

⁷⁴ Vö. Szentségi és Isteniszteleti Kongregáció, *Inaestimabile donum* instr., 1980. április 3., 17: A.A.S. 72 (1980) 338.

örökké.

ha a Fiúhoz intézzük: Aki él és uralkodik mindörökkön-örökké.

A nép *Amen* felelettel teszi magáévá az imádságot.

D) BEFEJEZŐ SZERTARTÁS

90. [= 57] A befejező szertartáshoz tartoznak:

a) **Amennyiben szükséges, felolvassák a rövid hirdetéseket.**

b) **A pap üdvözli a híveket és áldást ad.** Ez bizonyos napokon és alkalmakkor zárókönyörgéssel vagy más ünnepélyesebb áldásformulával bővítve történhet.

c) **A diakónus vagy a pap elbocsátja a népet. [...]**

d) **A pap és a diakónus megcsókolja az oltárt, majd a szolgálattevőkkel együtt mélyen meghajolnak az oltár előtt.**

III. FEJEZET

FELADATOK ÉS SZOLGÁLATOK A SZENTMISÉBEN

91. [= 58.] Az eukarisztikus ünneplés Krisztusnak és az Egyháznak a cselekménye. Az Egyház, vagyis a püspök vezetése alatt egyesült és rendezett szent nép „az egység szakramentuma”. Ezért az Eukarisztia ünneplése az Egyház egész misztikus testének feladata, azt jeleníti meg, és egyúttal hat rá; az egyes tagokat azonban különböző módon érinti, mert különböznek az egyházi rend, a rájuk bízott szolgálat és a tevékeny részvétel szempontjából.⁷⁵ Ilyen módon nyilvánítja ki a keresztény nép mint „választott nemzetség, királyi papság, szent nemzet, tulajdonul kiválasztott nép” az ő egybetartozását és hierarchikus rendezettségét.⁷⁶ Tehát mindenki, a felszentelt szolgák éppúgy, mint a világi keresztény hívek csak azt tegyék, ami rájuk tartozik, de azt mind tegyék is meg.⁷⁷ [...]

I. A PAPI REND FELADATA [...]

92. [= 59.] Az Eukarisztia törvényes ünneplésének irányítója a püspök, vagy személyesen, vagy segítőtársain, az áldozópapokon keresztül.⁷⁸

Ha a püspök is jelen van, amikor a hívek összegyűlnek a szentmisére, **a legnagyobb mértékben úgy illik, hogy [...] ő végezze az Eukarisztia ünneplését, az áldozópapok mint koncelebránsok legyenek társai a szent cselekményben.** [...] Ez nem a szertartás külső ünnepélyességének növelése végett történik, hanem azért, hogy világosabban kifejezésre jusson az Egyház misztériuma, vagyis hogy az Egyház az egység szakramentuma.⁷⁹

Ha nem a püspök mondja a szentmisét, hanem másra bízva annak végzését, akkor az a megfelelő, hogy **a püspök az albára legyen mellkeresztet, stólát és palástot, és így vezesse** az ige liturgiáját és adja az áldást a mise végén.⁸⁰

93. [= 60.] **Az Egyházban** – az egyházi rend szentségi ereje által – az áldozópapnak is hatalma van arra, hogy Krisztus személyében bemutassa az áldozatot.⁸¹ Ennek következtében: ő is az összegyűlt **hívó nép** élén áll, vezeti annak imádságait, hirdeti neki az üdvösség jóhírét, magához kapcsolja a népet annak az áldozatnak bemutatására, amely Krisztus által a Szentlélekben az Atyának szól, az örök élet kenyerét testvéreinek adja, és belőle velük együtt részesedik. Amikor tehát az Eukarisztiát ünnepli, méltósággal és alázatossággal kell szolgálnia Istennek és a népnek, és olyan legyen a magatartása, úgy ejtse ki a szent szavakat, hogy Krisztus élő jelenlétét érzékelhetővé tegye a hívek számára.

⁷⁵ Vö. II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 26.

⁷⁶ Vö. *Uo.*, 14.

⁷⁷ Vö. *Uo.*, 28.

⁷⁸ Vö. II. Vat. Zsin., *Lumen gentium* dogmatikai konstitúció az Egyházzal, 26, 28; *Sacrosanctum Concilium* konst., 42.

⁷⁹ Vö. II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 26.

⁸⁰ Vö. *Caeremoniale Episcoporum*, 175-186.

⁸¹ Vö. II. Vat. Zsin., *Presbyterorum ordinis* határozat a papi szolgálatról és életről, 2: *Lumen gentium* dogmatikai konstitúció az Egyházzal, 28.

94. [= 61.] Az áldozópap után, a kapott szent rend erejénél fogva, a diakónus foglalja el az első helyet azok között, akik az eukarisztikus ünneplésben szolgálnak. A diakónus szent rendje ugyanis már az apostolok korától kezdve az Egyházban nagy tiszteletnek örvendett.⁸² A szentmisében [...] a diakónus sajátos feladata az Evangéliumnak és olykor az Isten igéjének hirdetése, a hívek Egyetemes könyörgéseinél az imaszándékok előterjesztése, az áldozópap segítése az oltárnál az áldozati adományok előkészítésében és a szent áldozat bemutatásában, az Eukarisztiának, főleg a szent Vérnek kiosztásában, és alkalomadtán a nép tevékenységének és magatartásának irányítása.

II. ISTEN NÉPÉNEK [...] SZEREPE

95. [= 62.] A mise bemutatása alkalmával a hívek alkotják a szent nemzetet, a tulajdonul lefoglalt népet, a királyi papságot, hogy hálát adjanak Istennek, és a szeplőtelen áldozatot ne csak a pap keze által, de vele egyesülten is felajánlják, és megtanulják magukat is áldozatul adni.⁸³ Mély vallásosságukkal és szeretetükkel törekedjenek ezt kifejezésre juttatni azok iránt a testvérek iránt, akik velük együtt ünnepelnek.

Kerüljék tehát az egyénieskedésnek és az elkülönülésnek még a látszatát is. Tartsák szem előtt, hogy egy Atyánk van az égben, és ezért mindnyájan egymás testvérei vagyunk.

96. [= 62.] Egy testet alkossanak azáltal, hogy az Isten igéjét hallgatják, a könyörgésekbe és énekekbe bekapcsolódnak, s főleg hogy az áldozatot közösen felajánlják és az Úr asztaláról közösen részesednek. Ez az egység szépen mutatkozik meg a hívek egyszerre végzett mozdulataiban és egységes testtartásában.

97. [= 62.] Ha a híveket felkéri, hogy valamilyen külön szolgálatot vagy szerepet lássanak el a szentmise bemutatásánál, ne vonakodjanak Isten népének örömmel szolgálni.

III. A SAJÁTOS SZOLGÁLATOK

A felavatott akolitus és lektor szolgálata

98. [= 65.] Az akolitus felavatása az oltár szolgálatára és az áldozópap, valamint a diakónus segítésére történik. Fő teendője, hogy az oltárt és a szent edényeket előkészítse, és ha szükséges, a híveket megáldoztassa, mint az Eukarisztia rendkívüli kiszolgáltatója.⁸⁴

Az oltár szolgálatánál az akolitusnak sajátos szerepe van (vö. 187-193. szám), amelyet neki kell betöltenie.

99. [= 66.] A lektor felavatása a szentírási olvasmányok felolvasására történik, kivéve az Evangéliumot. Ő terjesztheti elő a Hívek könyörgésének kéréseit, és ha nincs zoltárénekes, ő mondhatja a zoltárt az olvasmányok között.

⁸² VI. Pál pápa, *Sacrum diaconatus Ordinem* kezdetű apostoli levél, 1967. június 18.: A.A.S. 59 (1967) 697-704; Pontificale Romanum, *De Ordinatione Episcopi, presbyterorum et diaconorum*, editio typica altera, 1989. n. 173.

⁸³ Vö. II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 48; Rítuskongregáció, *Eucharisticum mysterium* instrukció, 1967. május 25., A.A.S. 59 (1967) 548-549.

⁸⁴ Vö. *Az Egyházi Törvénykönyv*, 910. kánon 2. §. *Instructio interdicasterialis de quibusdam quaestionibus circa fidelium laicorum cooperationem sacerdotum ministerium spectante, Ecclesiae de mysterio*, diei 15. augusti 1997. art. 8: A.A.S. 89 (1997), p. 871.

A lektornak saját szerepe van az eukarisztikus ünneplésen (vö. 187-193. szám), ezt neki kell betölteni, még ha felszentelt szolgálattevők vannak is jelen.
[...]

Egyéb szerepek

100. Felavatott akolitus hiányában az oltár szolgálatára, a pap és a diakónus segítségére megbízatást kaphatnak világi szolgálattevők is, akik a keresztet, a gyertyákat, a tömjénezőt, a kenyeret, a bort és a vizet viszik, sőt mint rendkívüli szolgálattevők megbízatást kaphatnak az áldoztatásra is.⁸⁵

101. [= 66.] Felavatott lektor hiányában kapjanak alkalmas és jól felkészült világi hívek megbízatást a szentmise olvasmányának és szentleckéjének felolvasására, hogy a hívek szívében a szent olvasmányok meghallgatása nyomán felgyulladjon a Szentírás bensőséges és élő szeretete.⁸⁶

102. [= 67.] A zsoltárenekessel az a feladata, hogy előadja a zsoltárt vagy más szentírási kantikumot, amelyet az olvasmányok közé iktattak be. Feladatának jó betöltéséhez szükséges, hogy járatos legyen a zsoltárenekítés művészetében, a helyes kiejtés és előadás mesterségében.

103. [= 63.] A hívek körében saját liturgikus feladatot teljesít a szkóla, vagy az énekkar. Szerepe az, hogy biztosítsa a számára kijelölt részeknek a különböző műfajok szerinti éneklését, és hogy előmozdítsa a hívek tevékeny részvételét az éneklésben.⁸⁷ Ami az énekesekre érvényes, áll megfelelő módosítással a zenészekre is, főleg pedig az **orgonistára**.

104. [= 64.] Kívánatos, hogy legyen kántor, illetve előénekes, aki a nép énekét irányítja, vezeti. Sőt, ahol nincs szkóla, a kántorra tartozik az ének vezetése, a nép pedig bekapcsolódik a neki kijelölt rész éneklésébe.⁸⁸

105. [= 68.] Liturgikus szerepet töltenek be még:

a) A sekrestyés, aki gondosan előkészíti a liturgikus könyveket, ruhákat és mindazt, ami a szentmise bemutatásához szükséges.

b) A magyarázó (kommentátor), aki alkalomszerűen, röviden magyarázatokat ad és figyelmeztetésekkel szolgál a híveknek, hogy a szentmise menetébe betekintést nyerhessenek és azt jobban megértsék. A magyarázó alaposan készítse elő szövegét, amely mértéktartó és mindenki számára érthető legyen. Feladata végzésekor alkalmas helyen, a hívek előtt álljon, **de ne az ambónál.**

c) A perselyezők az adományokat gyűjtik össze a templomban.

d) A rendezők – amennyiben a helyi szokás szerint vannak ilyenek – a híveket a templom kapujában fogadják és a helyükre vezetik. Ők irányítják a körmenetet is.

106. [= 69.] Célszerű, hogy **legalább a székesegyházakban és a nagyobb templomokban legyen egy megfelelő szolgálattevő vagy szertartásmester**, aki gondoskodik a szent cselekmények rendezett lefolyásáról és arról, hogy a **felszentelt szolgálattevők és a világi hívek** szépen, pontosan és áhítattal teljesítsék feladataikat.

---

⁸⁵ Vö. Szentségi Kongregáció, *Immensae caritatis* instr., 1973. január 29., 1: A.A.S. 65 (1973) 265-266.

⁸⁶ Vö. II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 24.

⁸⁷ Vö. Rítuskongregáció, *Musicam sacram* instrukció, 1967. március 5. 19: A.A.S. 59 (1967) 306.

⁸⁸ Vö. *Uo.* 21: A.A.S. 59 (1967) 306-307.

107. [= 70.] Azok a liturgikus szerepek, amelyek nem tartoznak sajátosan az áldozópapra vagy a diakónusra, amelyekről fentebb (100-106. szám) szoltunk, rábízhatók liturgikus áldással, illetve egy időre szóló megbízással a plébános vagy a templomigazgató által kiválasztott alkalmas hívekre. Amikor valaki megbízást kap, hogy az oltárnál a papnak szolgáljon, meg kell őrizni azokat a rendelkezéseket, amelyeket a püspök a saját egyházmegyéje számára kiadott.

IV.A SZEREPEK KIOSZTÁSA ÉS A LITURGIKUS ÜNNEPLÉS ELŐKÉSZÍTÉSE

108. Egy és ugyanazon papnak kell gyakorolnia az előjárói szerepet a szentmise egész folyamán, kivéve azokat a részeket, amelyeket a jelenlevő püspök végez (vö. 92. szám).

109. [= 71.] Ha többen is jelen vannak, akik ugyanazt a szolgálatot vagy feladatot elláthatják, semmi akadályja sincs annak, hogy azt megosszák egymás között. Például az egyik diakónus vállalhatja az éneklést, a másik az oltár körüli szolgálatot; vagy ha több olvasmány van, több lektor is lehet, és így tovább. Semmiképpen sem megfelelő azonban, hogy az istentiszteletnek egyetlen elemét egymás között többen megosszák, például ugyanazt az olvasmányt ketten egymást váltva olvassák, kivéve Jézus szenvedéstörténetét.

110. [= 72.] Ha a közösségi misén csak egy szolgálattelvő van jelen, ő töltsse be a különböző szerepeket.

111. [= 73.] Minden egyes szentmisét egyetértésben és a liturgikus könyvek előírásait figyelembe véve⁸⁹ készítsenek elő azok, akikre a szertartások lelkipásztori és zenei szempontból tartoznak. Az előkészítést a plébános, illetve a templom igazgatója irányítja, de meg kell hallgatnia a hívek véleményét is azokban a dolgokban, amelyek közvetlenül őket érintik. A papnak pedig, aki a szertartást vezeti, mindig megvan a joga arra, hogy döntsön azokról a kérdésekről, amelyek őrá tartoznak.

---

⁸⁹ Vö. II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 22.

IV. FEJEZET

A KÜLÖNFÉLE MISEFORMÁK

112. [= 74.] A helyi egyházban – jelentősége miatt – mindenképpen elsőbbség illeti meg azt a szentmisét, amelyet a püspök mutat be papjai, **diakónusai** és a **világi** szolgálattevők körében,⁹⁰ és amelyen Isten szent népe egész lélekkel és tevékenyen vesz részt. Az ilyen szentmise ugyanis az Egyház legszemléletesebb megnyilvánulása.

A szentmisében, amelyet a püspök mutat be, vagy amelyet ő vezet anélkül, hogy az Eukarisztia ünneplését végezné, meg kell őrizni azokat a szabályokat, amelyek a püspökök szertartáskönyvében szerepelnek.⁹¹

113. [= 75.] Nagyra kell értékelni azt a szentmisét is, amelyet valamely közösségben, főleg a plébánia hívei körében mutatnak be. Az ilyen szentmise is az egyetemes Egyházat jeleníti meg az adott helyen és időben; vonatkozik ez kiváltképpen a vasárnapi plébániai eukarisztikus ünneplésre.⁹²

114. [= 76.] Azok között a szentmisék között, amelyeket meghatározott közösségek mutatnak be, kiváltságos helyet foglal el a konventmise, amely a napi zsolozsma (officium) része, valamint az úgynevezett „közösségi mise” valamely közösség számára. Bár ezeknek a miséknek nincs külön előírt formájuk, mégis nagyon illő, hogy ezek énekelt misék legyenek, és a szerzetesi közösség, illetve a kanonoki testület minden tagja teljesen bekapcsolódjék. Ezekben a szentmiséken tehát minden egyes résztvevő gyakorolja tisztességét, fölvetett egyházi rendje vagy szolgálata szerint. Az pedig nagyon megfelelő, hogy ezeken a szentmiséken az összes áldozópapok, akik nem kötelesek a hívek számára lelkipásztori szempontból külön misézni, hacsak lehet, koncelebráljanak. Sőt, a közösséghez (communitas) tartozó mindazon papok, akik a hívek lelki java érdekében külön kötelesek misézni, a konventmisén, illetve a közösség miséjén ugyanazon a napon koncelebrálhatnak.⁹³ **Úgy illik ugyanis, hogy az áldozópapok, akik az eukarisztikus ünneplésen részt vesznek, hacsak valami jogos ok nem mentesíti őket, a szokásnak megfelelően a saját rendjüknek kijáró szerepet végezzék, vagyis mint koncelebránsok vegyenek részt, liturgikus ruhába öltözve.**

I. A NÉPPEL VÉGZETT MISE

115. [= 77.] Néppel végzett misének nevezzük azt a szentmisét, amelyet a hívek bekapcsolásával mondanak. Illő, hogy amennyire csak lehetséges, főleg vasárnap és parancsolt ünnepen énekelve és megfelelő létszámú segédlettel mutassák be,⁹⁴ végezhető azonban ének nélkül és egyetlen

⁹⁰ Vö. II. Vat. Zsin. *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 41.

⁹¹ Vö. *Caeremoniale Episcoporum*, 119-186.

⁹² Vö. II. Vat. Zsin. *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 42; Rítuskongregáció *Eucharisticum mysterium* instr., 1967. május 25., 26: A.A.S. 59 (1967) 555; II. Vat. Zsin., *Lumen gentium* dogmatikai konst. az Egyházzal, 28; *Presbyterorum ordinis* határozat a papi szolgálatról és életről, 5.

⁹³ Vö. Rítuskongregáció, *Eucharisticum mysterium* instr., 1967. május 25., 47: A.A.S. 59 (1967) 565.

⁹⁴ Vö. Rítuskongregáció, *Eucharisticum mysterium* instr., 1967. május 25., 26: A.A.S. 59 (1967) 555; *Musicam sacram instr.*, 1967. március 5., 16, 27: A.A.S. 59 (1967) 305, 308.

szolgálattevővel is.

116. [= 78.] Az ünneplés bármely módjánál, **ha jelen van** diakónus, **akkor** gyakorolja **a maga tisztjét**.

Általában az a megfelelő, hogy a misézô papnak akolitus, lektor és kántor legyen segítségére. [...] Az alább vázolt szertartásrend azonban lehetőséget ad nagyobb számú szolgálattevő bevonására is.

Az előkészítés

117. [= 79.] Az oltárt legalább **egy fehér színű** terítő fődje. Az oltáron vagy **mellette** legyen **minden ünneplés alkalmával, különösen vasárnapokon és parancsolt ünnepeken** legalább két vagy négy, sőt hat – ha pedig az egyházmegye püspöke celebrál, akkor hét – gyertyatartó, égő gyertyákkal. Ugyancsak legyen az oltáron vagy annak közelében kereszt, **a keresztre feszített Krisztus képmásával**. A gyertyatartók és **a keresztre feszített Krisztus képmásával díszített** kereszt hordozhatók a bevonulási menetben. Ha a szentmise többi olvasmányainak könyvétől különböző Evangéliumos könyvet nem viszik a bevonulási körmenetben, előre rátehető az oltárra.

118. [= 80.] A presbitériumban elő kell készíteni továbbá

a) a papi szék mellett a Misekönyvet, és adott esetben az énekeskönyvet;

b) az ambón A szentmise olvasmányainak könyvét;

c) az asztalkán a kelyhet, a korporálét, a purifikatóriumot és – ha használják – a pallát; a paténát és szükség szerint az áldoztató edényeket, ostyával **a misézô pap, a diakónusok**, a szolgálattevők és a nép áldozásához; az ampolnákat borral és vízzel, hacsak mindezeket nem a hívek viszik oda az adományok előkészítésekor; a hívek áldoztatásához tálcát, továbbá a kézmosáshoz szükséges felszerelést.

Dicséretes, ha a kelyhet vélummal **letakarjuk**; ez lehet **a napi liturgikus színnel azonos színű, vagy fehér színű**.

119. [= 81.] A sekrestyében – a különböző miseformáknak megfelelően (**vö. 339-344. szám**) – kell előkészíteni a pap, **a diakónusok** és **a többi** szolgálattevő ruháit:

a) a pap részére albát, stólát és kazulát, **vagyis miseruhát**;

b) a diakónus részére albát, stólát, dalmatikát; ez utóbbi el is maradhat, akár kényszerűségből, akár pedig a szentmise kevésbé ünnepélyes jellege miatt;

c) **a többi szolgálattevő** részére albát vagy más jóváhagyott öltözéket.⁹⁵

Aki albát visel, cingulumot és vállkendőt is használjon, hacsak **az alba formája miatt erre nincs szükség**.

Amikor a mise ünnepélyes bevonulással kezdődik, vigyék magukkal az Evangéliumos könyvet is; vásár- és ünnepnapokon, ha tömjéneznék, vigyék a tömjénezőt és a tömjéntartót a tömjénnel, továbbá a körmeneti keresztet és a gyertyatartókat égő gyertyákkal.

A) SZENTMISE DIAKÓNUS NÉLKÜL

Bevezető szertartás

---

⁹⁵ Vö. Instructio interdicasterialis de quibusdam quaestionibus circa fidelium laicorum cooperationem sacerdotum ministerium spectantem, *Ecclesiae de mysterio*, diei 15, augusti 1997. art. 6: A.A.S. 89 (1997), p. 869.

120. [= 82.] Amikor a nép összegyűlt, a pap és a szolgálattevők a szent ruhákban az oltárhoz vonulnak ebben a sorrendben:

a) a turifer (tömjénező) a füstölgő turibulummal, ha tömjénezés lesz;

b) a szolgálattevők, akik [...] az **égő** gyertyákat viszik, s közöttük megy **az akolitus vagy** más szolgálattevő a kereszttel;

c) az akolitusok és a többi **szolgálattevő**;

d) a lektor, aki **kissé felemelve** viheti az Evangéliumos könyvet, **de nem az Olvasmányos könyvet**;

e) a miséző pap.

Ha tömjénezni akarnak, indulás előtt a pap tömjént tesz a parázsra, **és kísérő szavak nélkül a kereszt jelével megáldja.**

121. [= 83.] A bevonulási körmenet alatt a Kezdőéneket éneklük (vö. 47-48. szám).

122. [= 84.] Amikor megérkeznek az oltárhoz, a miséző pap és a szolgálattevők [...] mélyen meghajolnak.

Ha [...] a bevonulási körmenetben **a keresztrefeszített Krisztus képmásával ékesített keresztet is vitték**, az az oltár mellé **helyezhető mint az oltár keresztje**; **ha azonban az oltárnak már van keresztje, a körmeneti keresztet máshová helyezéék.** A gyertyatartókat [...] **az oltárra vagy az oltár mellé kell tenni.** Az Evangéliumos könyvet az oltárra helyezik.

123. [= 85.] A pap föllép az oltárhoz, és azt tisztelete jeléül megcsókolja. Ha alkalmas, körüljárva megtömjénezi **a keresztet és az oltárt.**

124. [= 86.] A pap ezután ülőhelyéhez megy. A bevonulási ének végeztével a pap és a hívek állva keresztet vetnek. A pap mondja: *Az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében.* A nép feleli: *Amen.*

Majd a pap a nép felé fordulva kitarja a kezét és köszöntő szavakat mond valamelyik megadott formulával. Ezután ő maga vagy egy alkalmas szolgálattevő röviden bevezetheti a híveket a napi szentmisébe.

125. [= 87.] **Következik a bűnbánati cselekmény, ezután éneklük vagy mondják** az Uram, irgalmazz! (Kyrie) és a Dicsőség a magasságban ... (Gloria) a rubrikák szerint (vö. 52. szám).

126. [= 87, 53.] **Amikor elő van írva, éneklük vagy mondják** Dicsőség a magasságban ... (vö. 53. szám).

127. [= 88.] Ezután a pap könyörgésre szólítja fel a népet, összetett kézzel mondva: *Könyörögjünk!* Erre mindenki a pappal együtt rövid ideig csendben imádkozik. Majd a pap kitért karral végzi a Könyörgést (collecta), amelynek végén a nép *Amen*-nel válaszol.

Az ige liturgiája

128. [= 89.] A Könyörgés után **mindnyájan leülnek.** A pap **röviden bevezetheti a híveket az igeliturgiába**, a lektor **pedig** az ambóhoz megy és **a már a mise kezdete előtt odakészített Olvasmányos könyvből** felolvassa az első Olvasmányt, amelyet mindnyájan [...] meghallgatnak. Az Olvasmány végén a lektor [...] ezt mondja: *Ez az Isten igéje.* Erre mindnyájan felelik: *Istennek legyen hála.*

Ezután, ha megfelelőnek látszik, rövid csend tartható, hogy a jelenlevők röviden

elgondolkodjanak a hallottakról.

129. [= 90.] **Ezután** a zoltárénekes [...] vagy maga a lektor **elmondja vagy énekli a zoltárverseket**, a nép pedig **szokás szerint** megismétli a zoltárválaszt (vö. 36. szám).

130. [= 91.] [...] Ha az Evangélium előtt van második olvasmány (Szentlecke), a lektor az **ambóról** olvassa, mint az elsőt. Mindenki ülve hallgatja, a végén válaszol az előirt felelettel (vö. 128. szám). **Ezután, ha megfelelônek látszik, rövid csend tartható.**

131. [= 92.] **Ezután mindenki feláll, és éneklük** az Alleluját vagy pedig a liturgikus idônek megfelelô más éneket énekelnek (vö. 62-64. szám).

132. [= 93.] Amíg az Alleluját, illetve a másik éneket éneklük, ha lesz tömjénezés, a pap tömjént tesz a parázsra és **megáldja**. Azután összetett kézzel, az oltár előtt **mélyen** meghajolva halkan imádkozza: *Tisztítsd meg szívemet ...*

133. [= 94.] Majd kezébe veszi az Evangéliumos könyvet, ha az az oltáron van, és követve a **világi szolgálattévôket, akik a tömjénezôt** és gyertyákat vihetik, az ambóhoz megy **kezében az Evangéliumos könyvet kissé felemelve A jelenlevôk az ambó felé fordulnak, és így fejezik ki Krisztus evangéliuma iránti sajátos tiszteletüket.**

134. [= 95.] Az ambón a pap kinyitja a könyvet és **összetett kézzel** mondja: *Az Úr legyen veletek.* A nép pedig **feleli: És a te lelkeddel. A pap folytatja: *Evangélium ...,* miközben hüvelykujjával keresztet rajzol a könyvre, homlokára, ajkára és mellére, **és ugyanezt teszik mindnyájan.** A nép **így felel: Dicsôség neked, Istenünk! A pap megtömjénezheti a könyvet (vö. 276-277). **Ezután [...] olvassa vagy énekli az Evangéliumot.** A végén hozzáfûzi: *Ezek az evangélium igéi!* **Ezután mindnyájan így válaszolnak: Áldunk téged, Krisztus!** A pap pedig megcsókolja a könyvet és halkan mondja: *Az evangélium tanítása legyen bûneink bocsánatára!*****

135. [= 96.] Ha nincs lektor, a pap olvassa fel az olvasmányokat **és a zoltárt az ambón állva.** Ott tesz tömjént a parázsra és **megáldja**, ha van tömjénezés, és ott mondja el **mélyen** meghajolva: *Tisztítsd meg szívemet...*

136. [= 97.] A **pap** a papi széknél vagy az ambón **állva, vagy ha megfelelônek látszik, más alkalmas helyen mondja a homíliát.** Ennek végeztével csend tartható.

137. [= 98.] A Hitvallást a pap a néppel együtt **énekli vagy** mondja (vö. 68 szám), **miközben mindnyájan állnak.** E szavakra: *Megtestesült ... mindnyájan mélyen* meghajolnak. Urunk születésének hírüladása (Gyümölcsoltó Boldogasszony) és Urunk születése (Karácsony) ünnepén tédet hajtának.

138. [= 99.] **A Hitvallás után, a pap a papi széknél állva, a kezét összetéve a híveket néhány szóval az Egyetemes könyörgések végzésére szólítja fel.** **Ezután a diakónus, a kántor, a lektor, vagy más valaki az ambóról vagy más megfelelô helyrôl felolvassa az imaszándékokat.** Ezekre a hívek **könyörgô fohással válaszolnak.** Végül a pap – **kitárt karral** – **könyörgéssel zárja be az imádságot.**

Az Eukarisztia liturgiája

139. [= 100.] Az Egyetemes könyörgések befejeztével **mindenki leül**, és kezdődik a felajánlási ének (vö. 74. szám), **ha van felajánlási körmenet**.

Az akolitus vagy más világi szolgálattevő a korporálét, a purifikatóriumot, a kelyhet, **a pallát** [...] és a Misekönyvet az oltárra **helyezi**.

140. [= 101.] Kívánatos, hogy részvételük kifejezése végett maguk a hívek hozzák a kenyeret és a bort az eukarisztikus ünnepléshez, vagy más adományokat is, az Egyház szükségleteire és a szegényeknek.

A hívek adományait [...] a pap vegye át **az akolitus vagy más** szolgálattevő közreműködésével. **A kenyeret és az Eukarisztiához szükséges bort átveszi a miséző, és az oltárra helyezi, az egyéb adományokat pedig más alkalmas helyre tesz le (vö. 73. szám).**

141. [= 102.] A pap az oltárnál állva átveszi a paténát az ostyával, mindkét kezével kissé felemeli és az oltár fölött tartja, miközben az előírt imát **csendesén** mondja: **Áldott vagy, Urunk...** Majd a paténát, rajta az ostyával, a korporáléra teszi.

142. [= 103.] Ezután **a pap** az oltárnál oldalt állva bort és kevés vizet önt a kehelybe, közben halkan mondja: **A bor és a víz titka által...** miközben a szolgálattevő nyújtja az ampolnákat. Az oltár közepére visszatérve [...] mindkét kezével megfogja a kelyhet, kissé fölemelve tartja, és **halk hangon** mondja: **Áldott vagy, Urunk...** Utána a kelyhet a korporáléra helyezi és esetleg lefödi pallával.

Ha nincs ének vagy orgonajáték a felajánlás alatt, a pap hangosan mondhatja a kenyér és a bor felajánlásakor az áldó szöveget: Áldott vagy, Urunk... A nép válasza: Áldott legyen az Isten mindörökké.

143. [= 104.] Miután a pap a kelyhet letette az oltárra, **mélyen** meghajolva, csendesén imádkozza: Alázatos lélekkel ...

144. [= 105.] Ezután, **ha van tömjénezés**, a pap **tömjént tesz a füstölőbe**, és megtömjénezi az áldozati adományokat, **a keresztet** és az oltárt, az egyik szolgálattevő pedig **az oltárnál oldalt állva megtömjénezi** a papot **majd** a népet.

145. [= 106.] Az Alázatos lélekkel ... kezdetű ima, illetve a tömjénezés után a pap az oltárnál oldalt állva kezét mos. Halkan mondja: **Mosd le, Uram, bűneimet ...**, miközben a ministráns vizet önt a kezére.

146. [= 107.] **A pap** visszatérve az oltár közepére, **a nép felé fordulva** kiterjeszti. majd összeteszi kezét, és imádságra szólítja fel az egybegyűlteket: Imádkozzatok, testvéreim, ... A nép feláll és feleli: **Fogadja el az Úr... A pap pedig** kitárt karral elvégzi a Felajánló könyörgést. A nép Ámen-nel felel.

147. [= 108.] Ekkor a pap elkezd az Eukarisztikus imát. **A rubrikák szerint kiválaszt egyet a Római Misekönyvben található vagy a Szentszéktől jóváhagyottak közül. Az Eukarisztikus ima természeténél fogva megkívánja, hogy egyedül a felszentelt pap imádkozza. A nép pedig hittel és csendben csatlakozik a paphoz, továbbá az Eukarisztikus ima meghatározott helyein: a Prefáció dialogusában levő válaszokkal, a Szent vagy, éneklésével az átváltoztatás utáni akklamációval és a záródoxologia utáni Amen akklamációval; továbbá a Püspöki Konferencia által jóváhagyott és az Apostoli Szentszék által megerősített más akklamációkkal kapcsolódik be az Eukarisztikus imába.**

Nagyon ajánlatos, hogy a pap az Eukarisztikus ima dallammal ellátott részeit énekelje.

148. [= 108.] **Amikor a pap az Eukarisztikus imát** karját kitarja, és **énekli vagy mondja:** Az Úr legyen veletek. A nép felel: És a te lelkeddel. A pap magasabbra emelve kezét folytatja: Emeljük föl szívünket. A nép **válaszol:** Fölemeltük az Úrhoz. A pap, kezét továbbra is kitarva, hozzáfűzi: Adjunk hálát Urunknak, Istenünknek. A nép **válaszol:** Méltó és igazságos. Ezután a pap **kitárt karral** énekli vagy fennhangon mondja a Prefációt. Ennek végeztével kezét összeteszi, a [...] **jelenlevőkkel** együtt énekli vagy fennhangon imádkozza: Szent vagy, ... (vö. **79 b. szám**).

149. [= 109.] A pap ezután folytatja az Eukarisztikus imát, az egyes Eukarisztikus imáknál **közölt** rubrikák szerint.

Ha a celebráns püspök, **az Eukarisztikus imában** a pápa nevének említése után ezt mondja: és velem, méltatlan szolgálóddal.

Ha a püspök a saját egyházmegyéjén kívül misézik, az N. pápánkkal szavak után hozzáteszi: velem, méltatlan szolgálóddal és N. testvéremmel, ennek az N. egyházmegyének püspökével, vagy N. pápánkról, rólam, méltatlan szolgálódról, ennek az N. egyházmegyének püspökéről.

Az egyházmegye püspökét vagy azt, aki vele jogilag egyenrangú, így kell megemlíteni: együtt szolgálóddal, N. pápánkkal és N. püspökünkkel (helynökünkkel, prépostunkkal, apostoli prefektusunkkal, apátunkkal).

A **koadjutort** és segédpüspököket szabad megemlíteni az Eukarisztikus imában, **a többi jelenlevő püspököt azonban nem említjük.** Ha több személyről van szó, így mondjuk: N. püspökünkkel és segédpüspökeivel.

Az egyes Eukarisztikus imákban a nyelvhelyesség követelményei szerint kell módosítani a fenti formulákat.

150. [= 109.] Kevéssel az átváltozás előtt a ministráns csengetéssel figyelmeztetheti a híveket. A helyi szokások szerint hasonlóképpen csengethet mindkét szín felmutatásakor.

Ha van tömjénezés, amikor az átváltoztatás után a szentotyt és a kelyhet a pap a népnek felmutatja, a szolgálattelvő megtömjénezi azokat.

151. Az átváltoztatás után a pap szavaira: **Íme, hitünk szent titka., a nép a megadott formulák egyikével válaszol.**

Az Eukarisztikus ima végén a pap kezébe veszi a paténát a Szentostyával és a kehelyet, mindkettőt felemeli, és egyedül mondja az doxológiát: Ôáltala ... A nép Ámen-t felel rá. Ezután a pap a paténát és a kelyhet a korporáléra helyezi.

152. [= 110.] Az **Eukarisztikus imát** befejezve a pap összetett kézzel felhív a Miatyánk imádkozására. Ezután a Miatyánkot kitar karral a néppel együtt énekli vagy mondja.

153. [= 111.] Az Úr imájának **befejeztével** a pap kitar karral egyedül mondja az Embolizmust: Szabadíts meg, ... mely után felhangzik a nép felelete: Mert tiéd az ország, ...

154. [= 112.] Ezután a pap **kitárt karral** fennhangon mondja: Urunk, Jézus Krisztus, ... **Ennek végén kezét kiterjeszti, majd összeteszi és a nép felé fordulva békét hirdet:** Az Úr békéje legyen veletek mindenkor. A nép **válaszol:** És a te lelkeddel. Ezután a pap felhívhat a békeköszöntésre: **Az Úr békéje legyen veletek mindenkor.** Helyi szokás szerint a béke és szeretet jelét adják egymásnak a jelenlevők.

A pap a szolgálattelvőket a béke jelével köszönheti, **de maradjon a papi térségben, hogy az ünneplést ne zavarja. Ugyanígy járjon el, ha – ésszerű okból – néhány hívőnek a béke jelét akarja adni.**

A püspöki konferencia rendelkezése szerint mindenki átadhatja a másoknak a béke, a

közösség és a szeretet jelét. Amikor a béke jelét adják, mondhatják: Az Úr békéje legyen veled mindenkor. Erre a válasz: Ámen.

155. [= 113.] Ezek után a pap kezébe veszi a Szentostyát, s a paténa fölött megtöri. Egy darabkát a kehelybe ejt, és halkán imádkozza: A mi Urunk, Jézus Krisztus testének és vérének... Ezalatt a kórus és a nép éneklí vagy mondja: Isten Báránya, ... (vö. **83** e. szám).

156. [= 114.] A pap halkán és **összetett kézzel** mondja az áldozási imát: Uram, Jézus Krisztus, az élő Isten Fia ... vagy: Uram, Jézus Krisztus, szent tested és véred vétele ...

157. [= 115.] Az ima **befejeztével** a pap térdet hajt, kezébe veszi a Szentostyát, azt kissé fölemelve tartja a paténa **vagy kehely** felett, és a nép felé fordulva mondja: Íme, az Isten Báránya, ... és a néppel együtt egyszer mondja: Uram, nem vagyok méltó ...

158. [= 116.] Ezután az oltár felé fordulva a pap halkán mondja: Krisztus teste ôrizzen meg engem, ... és tisztelettel magához veszi Krisztus testét. Majd fogja a kelyhet és **halkán** mondja: Krisztus vére ôrizzen meg engem, ... és tisztelettel magához veszi Krisztus véré.

159. [= 119.] A pap áldozása alatt elkezdôdik az Áldozási ének (vö. **86** i. szám).

160. [= 117.] A pap ezután fogja a paténát, illetve az áldoztató edényt, és az áldozókhoz megy, **akik rendszerint körmenetileg vonulnak a szentáldozáshoz.**

Nem szabad azonban maguknak a híveknek sem a Szentostyát kivenni, sem a kelyhet kézbe venni, még kevésbé egymásnak kézről kézre továbbadni. [...] A hívek térdelve vagy állva áldoznak, ahogyan a püspöki konferencia megállapította. Ha állva áldoznak, ajánlatos, hogy a szentség vétele elôtt az ezzel kapcsolatos elôírások szerint a szükséges tiszteletadást végezzék el.

161. [= 117-118.] Ha csak a kenyér színe alatt történik az áldoztatás, a pap a Szentostyát minden áldozó elôtt kissé felemeli, és mondja: Krisztus teste. Az áldozó feleli: Ámen, és az Oltáriszentséget magához veszi saját választása szerint szájba, vagy ahol megengedett kézbe. Amint az áldozó a Szentostyát megkapja, teljes egészében magához veszi azt.

Ha két szín alatt történik az áldozás, tartsuk meg az utasításokat (vö. **284-287.** szám).

162. A szentáldozás kiosztásában a papot segíthetik az éppen jelenlevô áldozópapok. Ha ilyenek nincsenek jelen és igen nagy az áldozók száma, akkor a pap segítségül vehet rendkívüli szolgálattevôket, azaz szabályosan felavatott akolitust, vagy más hívôket is, akik erre szabályos felhatalmazást nyertek.⁹⁶ Szükség esetén a pap egy-egy alkalomra az áldoztatással megbízhat alkalmas híveket is.⁹⁷

Ezek a szolgálattevôk ne menjenek az oltárhoz addig, amíg az misézô pap meg nem áldozott, és mindig az ô kezébôl vegyék az áldoztató edényt, amelybôl az Eukarisztiát a hívôknek kiosztják.

163. [= 120.] Az áldoztatás befejezése után a pap az esetleg megmaradt Szent vért az oltárnál azonnal mind magához veszi, a megmaradt Szentostyákat az oltárnál magához veszi, vagy pedig az Eukarisztia ôrzési helyére viszi.

⁹⁶ Vö. Szentségi és Istentiszteleti Kongregáció, *Inaestimabile donum* instr., 1980. április 3., 10: A.A.S. 72 (1980) 336. Instructio interdicasterialis de quibusdam quaestionibus circa fidelium laicorum cooperationem sacerdotum ministerium spectantem, *Ecclesiae de mysterio*, diei 15, augusti 1997. art. 8: A.A.S. 89 (1997), p. 871.

⁹⁷ Vö. *Alább*, Függelék: Alkalmi áldoztató megáldásának szertartása.

A **pap** visszatér az oltárhoz. Összegyűjti az esetleges morzsákat. Azután az oltárnál oldalt vagy az asztalkánál állva a misézőkehely fölött purifikálja a paténát, illetve az áldoztató edényt, majd a kelyhet magát, halkán mondva: Add, Urunk, hogy tiszta szívvel fogadjuk ... A kelyhet kendővel kitörli. Ha a purifikálás az oltárnál történt, a szent edényeket a ministráns viszi el az asztalkára. Szabad azonban a purifikálást a nép elbocsátása utánra hagyni. Ilyenkor az edények, főleg ha több edényről van szó, megfelelően letakarva és korporáléra téve, vagy az oltáron maradnak, vagy az asztalkára kerülnek a purifikálásig, **amelyet rögtön a szentmise befejeztével a nép elbocsátása után végeznek el.**

164. [= 121.] **Ezután** a pap visszamehet a székhez. Megfelelő ideig szent csend tartható, vagy pedig **zsoltár vagy hálaadó ének vagy himnusz énekelhető** (vö. 88. szám).

165. [= 122.] Majd a pap **az oltárnál vagy a széknél** állva a nép felé fordul és **összetett kézzel** mondja: Könyörögjünk! Ezután kitárt kézzel elimádkozza az Áldozás utáni könyörgést, amelyet rövid csend előzhet meg, ha áldozás után nem tartottak szent csendet. Imádság után a nép felel: Ámen.

Befejező szertartás

166. [= 123.] Az Áldozás utáni könyörgés befejeztével közölgék az egybegyűttekkel az esetleges rövid hirdetéseket.

167. [= 124.] Ezután a pap kiterjeszti kezét és üdvözli a népet: Az Úr legyen veletek. A nép válaszol: És a te lelkeddel. A pap [...] **ismét összeteszi a kezét, balját a mellére téve, és jobbát felemelve** folytatja: Áldjon meg benneteket a mindenható Isten: – keresztet vet **a nép felé** – az Atya, a Fiú és a Szentlélek. A válasz: Ámen. Bizonyos napokon és alkalmakkor az említett áldásformula előtt vehető, a rubrikákhoz igazodva, egy [...] ünnepelesebb formula is, vagy pedig egy zárókönyörgés.

A püspök a népet a megfelelő formulával [...] háromszor keresztet rajzolva áldja meg.

168. [= 124.] Áldás után a pap összetett kézzel így szól: A szentmise véget ért. Menjetek békével! Mindenki feleli: Istennek legyen hála.

169. [= 125.] Ekkor a pap tisztelettel megcsókolja az oltárt. A szolgálattevőkkel együtt mélyen meghajol, és eltávozik.

170. [= 126.] Ha a szentmisét valamilyen liturgikus cselekmény követi, akkor a befejező szertartás: az üdvözlés, áldás és elbocsátás elmarad.

B) SZENTMISE DIAKÓNUSSAL

171. [= 127.] Ha **az eukarisztikus ünneplésen** diakónus van jelen, **szent ruhába öltözve végezze a szolgálatát. Ő ugyanis**

- a) az áldozópapnak segédkezik és mellette foglal helyet;
- b) az oltárnál a kehely és a könyv körül tevékenykedik;
- c) **felolvassa az Evangéliumot, és a miséző pap megbízásából homíliát tarthat** (vö. 66.

szám);

d) a hívő népet megfelelő intelmekkel irányítja és az Egyetemes könyörgések fohászait felolvassa;

e) a miséző papot segíti az áldoztatásban, és a szent edényeket megtisztítja és összerakja.

f) ha nincs más szolgálattevő, a helyzetnek megfelelően, mások szerepét is betölti.

Bevezető szertartás

172. [= 128.] A [...] diakónus az Evangéliumos könyvet **kissé felemelve**, az oltárhoz vonuló pap előtt viszi, egyébként pedig mellette halad.

173. [= 129.] **Amikor az oltárhoz megérkezik, ha az Evangéliumos könyvet viszi, tiszteletadás nélkül az oltárhoz lép. Ezután az Evangéliumos könyvet az oltárra helyezi, és a pappal egyszerre csókolja meg az oltárt.**

Ha pedig nem viszi az Evangéliumos könyvet, a pappal együtt szokásos módon mély meghajlást végez, és vele együtt megcsókolja az oltárt.

Végül, ha tömjénezés is van, **segédkezik a papnak a tömjénbetételkor és a keresz- és az oltár incenzálása alatt.**

174. [= 130.] Az oltár megtömjénezése után a misézôvel együtt a székhez megy, a pap mellé, és annak, ha szükséges, segítségére van.

Az ige liturgiája

175. [= 131.] Amikor az Alleluját vagy az előírt éneket éneklük, ha van tömjénbetétel, segít a papnak. Azután **mélyen** meghajol a pap előtt és áldást kér, halk hangon: Adj áldást, atyám! A pap áldó szavára: Az Úr legyen szívedben ... a diakónus **keresztet vet magára és** Ámen-nel válaszol. Ezután az Evangéliumos könyvért megy, ha az **dicséretes módon** az oltáron van, **az oltár előtt tiszteletadást végez**, majd **a könyvet kezébe veszi és azt kissé felemelve az ambóhoz vonul, előtte haladnak a turifer füstölgő tömjénezôvel és a ministránsok égő gyertyával.** Az ambóról **összetett kézzel** üdvözli a népet: **Az Úr legyen veletek. Majd az Evangélium Szent N. könyvébôl szavakra hüvelykujjával megjelöli a könyvet, utána saját magát, a homlokán, az ajkán és a mellén,** megtömjénezi a könyvet, és olvassa vagy éneklük az Evangéliumot. A végén **ezt mondja: Ezek az evangélium igéi, és mindnyájan válaszolnak: Áldunk téged, Krisztus.** Ezután a könyvet tisztelettel megcsókolja és csendben mondja: Az evangélium tanítása, ... [...] majd visszatér a pap mellé.

Amikor a diakónus püspöknek segédkezik, a könyvet megcsókolásra odaviszi hozzá, vagy saját maga csókolja meg, és csendben mondja: Az evangélium tanítása ... Ünnepelesebb alkalmakkor a püspök, ha megfelelônek látszik, az Evangéliumos könyvvel megáldja a népet.

Végül az Evangéliumos könyvet az asztalkára vagy más alkalmas és méltó helyre viheti.

176. [= 34.] **Ha nincs jelen más alkalmas lektor, a diakónus olvassa az Olvasmányt és a Szentleckét is.**

177. [= 132.] A Hívek könyörgésének imaszándékait a pap bevezető szavai után a diakónus terjeszti elő **szokás szerint** az ambóról [...].

Az Eukarisztia liturgiája

178. [= 133.] **Az Egyetemes könyörgések végeztével** pap a széknél marad, amíg a diakónus **az akolitus közreműködésével** az oltárt előkészíti. A szent edényeket a diakónus rendezi. Segít a papnak a nép adományainak átvételében, majd az ostyát tartalmazó edényt átnyújtja a papnak. Az oltárnál –

esetleg az asztalkánál – bort és vizet önt a kehelybe, miközben halkán mondja: A bor és a víz titka által ..., és a kelyhet átnyújtja a papnak. **A kehelynek [...] ezt az előkészítést [...] az asztalkánál is végezheti.** Ha tömjéneznék, segít a papnak az áldozati adományok, **a kereszt** és az oltár incenzálásánál, majd **ő vagy az akolitus** megtömjénezi a papot és a népet.

179. [= 134.] Az Eukarisztikus ima alatt a diakónus a pap közelében áll, de kissé mögötte; ha szükséges, segít a kehelynél vagy a Misekönyvnél.

A Lélekhívástól (epiklézistől) egészen a kehely felmutatásáig a diakónus szokás szerint térdel. Ha több diakónus van, egyikük az átváltoztatás előtt tömjént tehet a tömjénezőbe, és a Szentostyát valamint a kelyhet megtömjénezi, amikor a pap azokat felmutatja.

180. [= 135.] Az Eukarisztikus ima záródicsőítésénél a pap mellett áll. Miközben a pap a paténát felemeli a Szentostyával, a diakónus felemelve tartja a kelyhet egészen addig, amíg a nép Ámen felelete el nem hangzik.

181. [= 136.] Miután a pap elimádkozta a békekönyörgést, és a pap köszöntésére: Az Úr békéje legyen veletek mindenkor, a nép válaszol: És a te lelkeddel, a békeköszöntést, ha alkalmas, a diakónus **összetett kézzel és a nép felé fordulva** mondja. A béke jelét átveszi a paptól és továbbadja a közelében álló szolgálattevőknek.

182. [= 137.] A pap áldozása után **a diakónust maga a pap áldoztatja meg** két szín alatt, azután **a diakónus** segít a papnak az áldoztatásban. Ha a hívek is két szín alatt áldoznak, a diakónus nyújtja a kelyhet az áldozóknak, **az áldoztatás végeztével a megmaradt Szent vért az oltárnál késedelem nélkül, tisztelettel magához veszi. Ebben segíthet neki a többi diakónus és az áldozópap.**

183. [= 138.] Áldoztatás után a diakónus a pappal együtt visszatér az oltárhoz. Összegyűjti az esetleges morzsákat, azután a kelyhet és a többi szent edényt elviszi az asztalkára, purifikálja, és a szokásos módon összerakja. Közben a misézô visszatér a papi székhez. Szabad a purifikálásra váró szent edényeket az asztalkán hagyni, korporáléra téve és megfelelően letakarva, a purifikálást **azonban rögtön a szentmise befejezése és a nép elbocsátása után kell végezni.**

Befejező szertartás

184. [= 139.] Az Áldozás utáni könyörgés befejeztével a diakónus közli a néppel a hirdetéseket, hacsak nem maga a pap akarja ezt megtenni.

185. [= 140.] **Ha ünnepélyes áldás van vagy zárókönyörgés a népért, a diakónus felszólítja a híveket:** Fogadjátok állva az áldást, vagy: Fogadjátok alázatos lélekkel az Úr áldását. A pap áldása után a diakónus **összetett kézzel, a nép felé fordulva** bocsátja el a népet: A szentmise véget ért...

186. [= 141.] Ezután a pappal együtt tisztelettel megcsókolja az oltárt, és **mély meghajlás** után a bevonulás rendjéhez hasonlóan távozik.

C) AZ AKOLITUS FELADATAI

187. [= 142.] Az akolitus sokféle teendőt láthat el. Ezek közül időben több is egybeeshet. Ezért célszerű, hogy a feladatokon többen is megfelelőképpen osztozzanak. Ha pedig csak egy akolitus van

jelen, a fontosabb teendőket ő látja el, a többi **más** szolgálattevőkkel osszák meg.

Bevezető szertartás

188. [= 143.] Amikor az oltárhoz vonulnak, ő viheti a keresztet, égő gyertyával vonuló két ministráns között. Az oltárhoz érkezve a keresztet az oltárnál elhelyezi, **hogy az legyen az oltár keresztje, vagy más alkalmas helyre teszi. Ezután elfoglalja helyét a presbitériumban.**

189. [= 144.] Az akolitus feladata az egész ünneplés alatt az, hogy szükség szerint a pap vagy a diakónus segítségére legyen, például a Misekönyvet tartva. Az a megfelelő tehát, hogy lehetőleg ott legyen a helye a papi szék vagy az oltár közelében, ahonnan könnyen elláthatja a teendőjét.

Az Eukarisztia liturgiája

190. [= 145.] Ha nincs diakónus, az Egyetemes könyörgések után az akolitus elhelyezi az oltáron a korporálét, a purifikatóriumot, a kelyhet és a Misekönyvet. Ezalatt a pap még a papi széknél tartózkodik. Ha kell, segít a papnak a nép adományainak átvételében. Esetleg ő viszi az oltárhoz az ostyát és a bort, és átnyújtja a papnak. Ha tömjéneznek, ő tartja a pap elé a füstölőt, és mellette van, amikor ez az adományokat, **a keresztet** és az oltárt tömjénezi. **Ezután megtömjénezi a papot és a népet.**

191. [= 146.] **A szabályosan felavatott akolitus, mint rendkívüli kiszolgáltató, szükség esetén, segítheti a papot a nép áldoztatásában.**⁹⁸ Ha két szín alatt áldoztatnak, **diakónus hiányában** ő nyújtja a kelyhet az áldozónak, illetve ő tartja a kelyhet, ha bemártással történik az áldoztatás.

192. [= 147.] **Továbbá a szabályosan felavatott akolitus** áldozás után segít a papnak vagy a diakónusnak a szent edények purifikálásában és elrendezésében. Ha nincsen diakónus, az akolitus viszi el a szent edényeket az asztalkához, és ott **a szokásos módon** purifikálja, **megtörli** majd összerakja azokat.

193. A szentmise befejeztével az akolitus és a többi szolgálattevő a diakónussal és a pappal együtt visszatér a sekrestyébe a bevonulás rendjéhez hasonlóan.

D) A LEKTOR FELADATAI

Bevezető szertartás

194. [= 148.] Amikor az oltárhoz vonulnak és nincs diakónus, a lektor, **megfelelő ruhában, kissé felemelve** viheti az Evangéliumos könyvet; ez esetben közvetlenül a pap előtt halad. Egyébként pedig a többi szolgálattevő között.

195. [= 149.] Amikor az oltárhoz érkeznek, a **többiekkel** együtt ő is **mélyen** meghajol. **Ha ő viszi az Evangéliumos könyvet,** az oltárhoz lép, és ráhelyezi **az Evangéliumos könyvet.** Ezután a többi szolgálattevővel a presbitériumban foglal helyet.

---

⁹⁸ Vö. VI. Pál, *Ministeria quaedam* apostoli levél, 1972. augusztus 15.: A.A.S. 64 (1972) 532.

Az ige liturgiája

196. [= 150.] Az Evangélium előtti olvasmányokat az **ambórról** olvassa. Ha nincs zsoltárénekes, ő imádkozhatja a Válaszos zsoltárt az első Olvasmány után.

197. [= 151.] Ha nincs diakónus, a lektor mondhatja **az ambórról** az Egyetemes könyörgések imaszándékait.

198. [= 152.] Ha bevonulásra, illetve áldozásra nem énekelnek, és nem is a hívek mondják a Misekönyvben megadott antifónákat, akkor a megfelelő időpontban a lektor **olvassa** azokat (**vö. 48. és 87. szám**).

II. A KONCELEBRÁLT MISE

[...]

199. [= 153.] Az együttlésézést, amely megfelelő módon fejezi ki a papságnak, az áldozatnak és Isten egész népének egységét, [...] maga a liturgia írja elő püspök- és papszenteléskor, **apát-megáldáskor**, valamint a krizmamiséén.

Ajánlott az együttlésézés, hacsak a hívek lelkipásztori ellátása mást nem igényel vagy javasol:

a) Nagycsütörtökön **este az utolsó vacsora emlékmiséje alkalmával**;

b) zsinatok, püspöki összejövetelek és szinodusok miséin;

c) konventmiséken és az egyes templomok, kápolnák főmiséin; [...]

d) azokon a miséken, amelyeket világi- vagy szerzetespapok bármilyen összejövetelük alkalmából tartanak.⁹⁹

Minden egyes papnak azonban joga van az Eukarisztiát egyénileg ünnepelni, de nem akkor, amikor ugyanabban a templomban vagy kápolnában koncelebrálás van. Tilos azonban a Nagycsütörtök esti misét és a Húsvéti vigiliamisét magánúton végezni.

200. Az idegenből jövő papokat szívesen vegyék be az együttlészésbe, csak papi mivoltuk igazolva legyen.

201. [= 154.] Ahol nagy számban vannak együtt papok, [...] ugyanazon a napon többször is **lehet** együttlészés, **ha azt a szükség vagy a lelkipásztori szempont indokolja**, de egymás utáni időpontokban vagy más-más szent helyen.¹⁰⁰

202. [= 155.] A püspökre tartozik, hogy az egyházjogi előírások szerint az együttlészés rendjét egyházmegyéjében megállapítsa [...].

[...] [= 156.]

---

⁹⁹ Vö. II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 57. *Az Egyházi Törvénykönyv*, 902. kánon.

¹⁰⁰ Vö. Rítuskongregáció, *Eucharisticum mysterium* instr. 1967. május 25., 47: A.A.S. 59 (1967) 566.

203. [= 157.] Fokozottan kell értékelni azt az együttlítését, **amikor valamely egyházmegye papjai** saját megyéspüspökükkel miséznek, főleg **az egyházi év nagyobb ünnepei alkalmával mondott stációs miséken, az egyházmegye új püspökének vagy az ő koadjutorának, illetve segédpüspökének szentelési miséjén**, Nagycsütörtökön a krizmaszentelési és esti misében, **a helyi egyház szent alapítójának vagy az egyházmegye védőszentjének ünnepén, a püspök kinevezésének évfordulóján, végül egyházmegyei zsinat vagy lelkipásztori látogatás idején.** Ugyanezen okból ajánlott az együttlítés, valahányszor **a papok** találkoznak püspökükkel, akár lelkigyakorlaton, akár valamilyen gyűlésen. Ilyenkor fokozott mértékben lesz láthatóvá a papi rend és az Egyház egysége, amelyet a koncelebrálás egyébként is jobban kiemel.¹⁰¹

204. [= 158.] Különleges okból, akár a szertartás, akár az ünnep jelentősége miatt megvan az engedély a többszöri misézésre, illetve együttlítésre ugyanazon a napon a következő alkalmakkor:

a) aki Nagycsütörtökön a krizmaszentelési misét végezte vagy azon koncelebrált, az az esti szentmisét is végezheti, illetve azon koncelebrálhat;

b) aki Húsvét éjjelén misézett vagy koncelebrált, az Húsvét napján is misézhet, illetve koncelebrálhat;

c) Karácsonykor minden pap három misét mondhat, vagy három misén koncelebrálhat, föltéve, ha az egyes miséket a maguk idejében mondja;

d) Halottak napján, a koncelebrált misék azonban különböző időpontokban legyenek, és vegyék figyelembe a második és harmadik mise szándékaira vonatkozó előírásokat.¹⁰²

e) aki zsinaton, lelkipásztori látogatáson vagy papi összejövetelen saját püspökével vagy annak delegátusával koncelebrál, az misézhet a hívek számára is. Ugyanez érvényes, ha a vonatkozó előírások megtartásával szerzetesi közösségekre is.

205. [= 159.] A koncelebrált mise menete igazodik a szentmise általános szabályaihoz (112-198. szám), az alábbi változtatásokat kivéve.

206. [= 156.] Ha a szentmise elkezdődött, már senki sem kapcsolódhat be a koncelebrálásba.

207. A presbitériumban előkészítendők:

a) székek és füzetek a koncelebráló papoknak,

b) az asztalkán megfelelő méretű kehely vagy több kehely.

208. [= 160.] Ha a koncelebrált misén nincs szerpap, sem más szolgálattevő, ezek feladatait lássák el maguk a koncelebrálók.

Ha nincsenek más szolgálattevők, a rájuk tartozó szerepeket alkalmas hívekre lehet bízni; egyébként maguk a koncelebrálók végezzék el.

209. [= 161.] Az együttlítészők a sekrestyében vagy más alkalmas helyen felöltik az egyéni misézésnél is használt szent ruhákat. Jogos okból azonban, például ha a koncelebrálók nagy száma miatt nincs elég miseruha, el lehet hagyni a kazulát: csak stólát kell fölvenni az alba fölé. A főcelebráns azonban mindig vegyen kazulát, **vagyis miseruhát** is.

Bevezető szertartás

¹⁰¹ Vö. Uo: A.A.S. 59 (1967) 565.

¹⁰² XV. Benedek pápa, *Incrumentum altaris sacrificium* kezdetű apostoli konstitúció, 1915. augusztus 10: A.A.S. 7 (1915) 401-404.

210. [= 162.] Amikor fölkészültek, lehetőleg a templomhajón át vonuljanak az oltárhoz. A koncelebráló **papok** a főcelebráns előtt haladnak.

211. [= 163.] Az oltárhoz érkezve, a koncelebránsok és a főcelebráns **mély meghajlás** után megcsókolják az oltárt, majd kijelölt ülőhelyükhöz mennek. A főcelebráns, ha megfelelőnek tartja, megtömjénezi a **keresztet** és az oltárt, majd a papi székhez megy.

Az ige liturgiája

212. [= 164.] Az ige liturgiája alatt a koncelebrálók a helyükön ülnek, illetve állnak ugyanúgy, mint a főcelebráns.

Amikor püspök vezeti a koncelebrálást, az a pap, aki diakónus távollétében az Evangéliumot olvassa, a püspöktől kér és kap áldást. Nincs azonban áldáskérés, ha pap vezeti a koncelebrálást.

213. [= 165.] A homíliát rendszerint a főcelebráns mondja, vagy pedig valamelyik a koncelebrálók közül.

Az Eukarisztia liturgiája

214. [= 166.] **Az áldozati adományok előkészítését a főcelebráns végzi (vö. 139-145. szám), a többiek a helyükön maradnak.**

215. [= 167.] **Miután a főcelebráns a Felajánló könyörgést elimádkozta, az együttmisézők az oltárhoz mennek. Úgy veszik körül az oltárt, hogy a szertartásokat és a diakónus szolgálatát ne akadályozzák, és a hívek is jól láthassák az oltáron végbemenő szent cselekményt.**

A diakónus végezze az oltárnál a kehellyel és a Misekönyvvel kapcsolatos szolgálatát akkor is, ha jelen vannak koncelebráló papok. Amennyire azonban lehetséges, álljon mögöttük kissé hátrébb.

Az Eukarisztikus ima végzési módja

216. [= 168.] A Prefációt egyedül a koncelebrálást vezető **pap énekelje vagy** mondja. **A koncelebráló papok** mindnyájan éneklnek vagy mondják a hívekkel és a szkolával együtt: Szent vagy, ...

217. [= 169.] Szent vagy, ... után a koncelebráló **papok** az Eukarisztikus imát az alább közölt módon végzik. A gesztusokat csak a főmiséző végzi, hacsak nincs más utasítás.

218. [= 170.] Azokat a szövegeket, amelyek minden koncelebrálóra tartoznak, a koncelebrálók valamivel halkabban úgy mondják, hogy a főcelebráns hangja jól hallható legyen. A nép így érti meg könnyebben a szent szöveget.

A koncelebrálók számára együtt mondandó imákat, amelyek a Misekönyvben kottával vannak ellátva, dicséretes énekelni.

Az I. Eukarisztikus ima, vagyis az Római kánon

219. [= 171.] **Az I. Eukarisztikus imában, vagyis a Római kánonban** a Könyörögve kérünk-et csak a főcelebráns mondja, kitárt karral.

220. [= 172.] Az élôkrôl való megemlékezést és A szentek közösségében kezdetû imát **helyes ha** egy-egy koncelebráló **pap**, kitárt karral, egyedül és hangosan **mondja**.

221. [= 173.] A Kérünk, Istenünk,... részt ismét a főcelebráns mondja, kitárt karral.

222. [= 174.] Az Áldd meg, Istenünk-tôl egészen a Könyörögve kérünk-ig bezárólag **a gesztusokat (kézmozdulatokat) csak a főcelebráns végzi**, a koncelebrálók **pedig** mindent együtt mondanak, mégpedig:

- a) az Áldd meg, Istenünk ... részt az adományok fölé kiterjesztett kézzel;
- b) Ô ugyanis szenvedésének elôestéjén ... és A vacsora után ... részeket összetett kézzel;
- c) az Úr szavait lehetőség szerint az ostya és a kehely felé nyújtott jobb kézzel; a felmutatott Szentostyára és kehelyre föltekintenek, majd mélyen meghajolnak;
- d) a Megemlékezünk ezért ... és a Nézd kegyes ... imákat kitárt karral;
- e) a Könyörögve kérünk-et meghajolva és összetett kézzel mondják egészen a Fiad szentséges testében és vérében részesülünk ... szavakig; ezután fölegyenésednek, és keresztet vetnek magukra a minden mennyei áldással ... szavaknál.

223. [= 175.] A halottakról való megemlékezés és a Nekünk is ... szakaszt ismét mondhatja egy-egy koncelebráló; egyedül, kitárt karral, hangosan.

224. [= 176.] E szavakra: Nekünk is, bûnös szolgálóidnak... valamennyi koncelebráló mellét veri.

225. [= 177.] Az Istenünk, te mindezeket ... részt csak a főcelebráns mondja.

[...] [= 178.] [...]

A II. Eukarisztikus ima

226. [= 179.] **A II. Eukarisztikus imában a Valóban, szent vagy, ... kezdetû részt** egyedül a főcelebráns mondja, kitárt karral.

227. [= 180.] A Kérünk, szenteld meg ... szavaktól egészen a Kérve kérünk kezdetû részig bezárólag mindent együtt mondanak a koncelebrálók, mégpedig:

- a) a Kérünk, szenteld meg ... részt az adományok fölé kiterjesztett kézzel;
- b) Az Ô, mielőtt önként ... és A vacsora után ... részeket összetett kézzel;
- c) az Úr szavait lehetőség szerint az ostya és a kehely felé nyújtott jobb kézzel; a felmutatott Szentostyára és kehelyre föltekintenek, majd mélyen meghajolnak;
- d) az Ezért Fiad ..., és a Kérve kérünk ... részeket kitárt karral mondják.

228. [= 181.] Az élôkrôl való megemlékezést: Viseld szíveden, Urunk, ... és a halottakról való megemlékezést: Emlékezzél meg ... egy-egy koncelebráló kitárt karral, egyedül mondja.

[...] [= 182.] [...]

A III. Eukarisztikus ima

229. [= 183.] **A III. Eukarisztikus imában a Valóban szent vagy...** kezdetű részt egyedül a főcelebráns mondja, kitárt karral.

230. [= 184.] A Könyörögve kérünk-től a Tekints, kérünk ... részig bezárólag mindent együtt mondanak a koncelebrálók, mégpedig:

- a) a Könyörögve kérünk ... részt az adományok fölé kiterjesztett kézzel;
- b) az Ő ugyanis ... és A vacsora után ... részeket összetett kézzel;
- c) az Úr szavait lehetőség szerint az ostya és a kehely felé nyújtott jobb kézzel; a felmutatott Szentostyára és a kehelyre föltekintenek, majd mélyen meghajolnak;
- d) az Annak emlékét ... és a Tekints, kérünk ... szakaszokat kitárt karral mondják.

231. [= 185.] A közbenjárásokat: Ő tegyen minket... és Kérünk, Istenünk... **helyes, ha** egy-egy koncelebráló **mondja, éspedig** egyedül, kitárt karral.

[= 186.] [...]

A IV. Eukarisztikus ima

232. [= 187.] **A IV. Eukarisztikus imában a Magasztalunk téged kezdetű részt a főcelebráns** mondja, kitárt karral.

233. [= 188.] A Kérünk tehát-tól egészen a Tekints, Istenünk-ig bezárólag mindent együtt mondanak a koncelebrálók, mégpedig:

- a) a Kérünk tehát részt az adományok fölé kiterjesztett kézzel;
- b) az Amikor ugyanis eljött az óra ..., továbbá az Ugyanígy ... részeket összetett kézzel;
- c) az Úr szavait lehetőség szerint az ostya és a kehely felé nyújtott jobb kézzel; a felmutatott Szentostyára és kehelyre föltekintenek, majd mélyen meghajolnak;
- d) a Mi is megünnepeljük ... és a Tekints, Istenünk ... részeket kitárt karral mondják.

234. [= 189.] A közbenjárásokat: Most pedig, Istenünk ..., **helyes, ha** egy koncelebráló **mondja, éspedig** egyedül, kitárt karral.

235. A Szentszéktől jóváhagyott többi Eukarisztikus imát illetően, meg kell tartani az egyes imák számára előírt szabályokat.

[= 190.] [...]

236. [= 191.] Az Eukarisztikus imák záródicsőítését **csak a főmisézô mondja a koncelebrálókkal együtt, a hívek azonban nem.**

Az áldozás szertartása

237. [= 192.] A főcelebráns összetett kézzel mondja a Miatyánk előtti felhívást, majd kitarja karját; **ugyanígy a koncelebrálók is**, és a néppel együtt végzik az Úr imáját.

238. [= 193.] Csak a főcelebráns mondja kitárt karral a Szabadíts meg, kezdetű szavakat. Az együhtmisézők és a nép a zárófeleletet mondják: Mert tied az ország, ...

239. [= 194.] A diakónus vagy **annak távollétében** az egyik koncelebráló felhívására: Köszöntsétek egymást a béke jelével, mindnyájan a béke jelét adják egymásnak; akik a főcelebráns mellett állnak, azok tőle veszik át, a diakónust megelőzve.

240. [= 195.] Amíg éneklük vagy mondják: Isten Báránya, **a diakónusok vagy** egyes koncelebrálók segíthetnek a főcelebránsnak a Szentostyák megtörésében mind a koncelebrálók, mind az áldozók számára.

241. [= 196.] Miután az egyesítés (immixtio) megtörtént, csak a főcelebráns mondja, csendben: Uram, Jézus Krisztus, élő Isten Fia, ... vagy: Uram, Jézus Krisztus, szent tested és véred ...

242. [= 197.] Az áldozás előtti ima után a főcelebráns térdet hajt és kissé oldalt áll. A koncelebrálók egymás után az oltár közepéhez mennek, ott térdet hajtanak, Krisztus testét az oltárról tisztelettel jobb kezükbe veszik, bal kezüket pedig a Szentostya alá tartva visszatérnek a helyükre. Maradhatnak azonban a helyükön, ott veszik ki a Szentostyát az áldoztató edényből, amelyet a főcelebráns vagy egy, illetve több koncelebráló körbead számukra. Azt is megtehetik, hogy egymásnak adják tovább az áldoztató edényt.

243. [= 198.] Ezután a főcelebráns kezébe veszi **az ebben a szentmisében átváltoztatott** Szentostyát, a paténa **vagy kehely** felett kissé fölemelve tartja, és a nép felé fordulva mondja: Íme, az Isten Báránya, ... A koncelebrálókkal és a néppel együtt folytatja: Uram, nem vagyok méltó, ...

244. [= 199.] Ezután a főcelebráns az oltár felé fordulva csendben mondja: Krisztus teste őrizzen meg ..., s Krisztus testét tisztelettel magához veszi. **Hasonlóképpen veszik magukhoz a Szentostyát** a koncelebrálók is. Ezután a diakónus a főcelebráns kezéből fogadja az Úr testét.

245. [= 200.] A Szent vért magukhoz vehetik az együttmisézők: vagy isznak a kehelyből, **vagy a Szentostya bemártásával**, vagy szívócsövet, kanalat használnak.

246. [= 201.] Ha a Szent vért úgy veszik magukhoz, hogy a kehelyből isznak, ez többféleképpen lehetséges:

a) A főcelebráns kézbe veszi a kelyhet és csendben mondja: Krisztus vére őrizzen meg ... Egy keveset iszik a Szent vérből, a kelyhet pedig átadja a diakónusnak vagy egy koncelebrálónak, majd a hívek áldoztatására indul [...] (vö. 160-162. szám).

A koncelebrálók egyesével vagy – ha két kehelyben van a Szent vér – kettesével [...] az oltárhoz vonulnak, [...] **térdet hajtanak**, veszik az Úr vérét, **megtörlik a kehely szélét**, és ülőhelyükhöz mennek [...].

b) A főcelebráns a szokott módon iszik a Szent vérből az oltárnál közepén állva.

A koncelebrálók pedig helyükön maradva isznak a kehelyből, amelyet a diakónus vagy az egyik koncelebráló nyújt nekik, vagy azt egymásnak adják tovább. A kelyhet minden alkalommal megtörlik: vagy az áldozó, vagy az, aki a kelyhet nyújtja. A Szent vér vétele után mindenki az ülőhelyére megy.

[= 202-203.] [...]

247. [= 204.] **A diakónus a megmaradt Szent vért az oltárnál tisztelettel magához veszi. Ebben segíthetnek neki a koncelebrálók is. Ezután a kelyhet az asztalkához viszi, és ott vagy ő, vagy a szabályosan felavatott akolitus purifikálja, purifikálja és a szokásos módon összerakja (vö. 183.**

szám).

248. [= 205.] A koncelebrálók úgy is áldozhatnak, hogy az oltárnál a Szentostya vétele után mindjárt a Szent vért is magukhoz veszik.

Ebben az esetben a főcelebráns mindkét szín alatt **a szokott módon** áldozik, [...] (vö. **158. szám**), ugyanígy áldoznak a koncelebrálók is.

Amikor a főcelebráns megáldozott, a kelyhet az oltár [...] oldalára teszik egy másik korporáléra. A koncelebrálók egyenként vonulnak az oltárhoz, ott térdet hajtanak, magukhoz veszik a szent testet, majd a Szent vért, az oltár [...] oldalához lépve, a kehelyből való áldozás választott és már ismertetett módozata szerint.

A diakónus áldozása és a kehely purifikálása ugyanúgy történik, mint előbb.

249. [= 206.] Ha a koncelebrálók áldozása bemártással történik, a főcelebráns a szokott módon veszi magához az Úr testét és véréét. Vigyáz arra, hogy a Szent vérből elegendő maradjon a koncelebrálók áldozásához. A diakónus vagy egy koncelebráló korporáléra és az oltárnak vagy a közepére vagy [...] oldalára helyezi a kelyhet és az áldoztató edényt.

Az együttmisézők egyenként lépnek az oltárhoz, térdet hajtanak, kézbe veszik a Szentostyát és kissé a kehelybe mártják. Ajkuk alatt a paténát tartva magukhoz veszik a bemártott Szentostyát, és mint a szentmise elején, helyükre mennek.

A diakónust az egyik koncelebráló bemártással áldoztatja meg, miután annak Krisztus teste és vére szavára Ámen-nel válaszolt. A Szent vér maradékát, **amely az oltáron maradt**, kiissza, a kelyhet az asztalkához viszi, purifikálja, eltörölgeti és [...] a szokásos módon összerakja. **Ebben segíthet neki a többi áldozópap is.**

A befejező szertartás

250. [= 206.] A mise végéig a szokott módon mindent a főcelebráns végez (**166-169. szám**), a koncelebrálók a helyükön maradnak.

251. [= 207.] Mielőtt az oltártól eltávoznak, az oltár előtt **mélyen meghajolnak**. A főcelebráns pedig tisztelettel megcsókolja az oltárt.

III. SZENTMISE, AMELYEN CSAK EGY SZOGÁLATTEVŐ SEGÉDKEZIK

[...]

252. [= 209-210.] A **szentmisét**, amelyen a papnak csak egy szogálattevő segédkezik és felel, a **néppel végzett szentmise szertartása szerint végezzék** (vö. 120-169. szám). A mise szövegeinek a népre tartozó részeit lehetőleg a szogálattevő mondja.

253. Ha azonban a szogálattevő diakónus, a saját teendőit végzi, (vö. 171-186. szám), egyúttal elvégzi a népre tartozó részeket is.

254. Ministráns vagy **legalább egy hívő** jelenléte nélkül csak **jogos és ésszerű okból** szabad misézni. Ilyen esetben elmaradnak az üdvözlések, **az intelmek**, és nincs áldás a mise végén.

255. [= 212.] A kelyhet még a mise előtt helyezték az oltár melletti asztalkára vagy az oltár **jobb oldalára**; a **Misekönyv** pedig az oltár bal oldalára **helyezhető**.

Bevezető szertartás

256. [= 213.] A pap **mélyen** meghajol, az oltár előtt **állva** keresztet vet, és mondja: Az Atya, a Fiú ... Ezután a ministráns felé fordul, és őt valamelyik formulával üdvözli, [...] majd elvégzi a bűnbánati cselekményt.

257. [= 214.] Ezután a pap az oltárhoz **lép** és megcsókolja azt. Az oltár bal oldalán elhelyezett **Misekönyv felé fordul**, és ott is marad az Egyetemes könyörgésekig bezárólag.

258. [= 215.] Elolvassa a Kezdőéneket. Következik az Uram, irgalmazz! és a Dicsőség a magasságban ... a rubrikák szerint.

259. [= 216.] Ezután összetett kézzel mondja: Könyörögjünk!, és rövid szent csend után kitárt karral elmondja a Könyörgést, amelynek végén a ministráns feleli: Ámen.

Az ige liturgiája

260. Az olvasmányokat, amennyiben lehet az ambórról vagy a könyvállványról végezzék.

261. [= 217.] A Könyörgés után a szogálattevő [...] olvassa az első Olvasmányt és a zsoltárt, és ha van, a második olvasmányt és az Alleluja-verset, illetve az Evangélium előtti verset.

262. [= 218.] A pap [...] meghajol és így imádkozik: Tisztítsd meg szívemet ..., és felolvassa az Evangéliumot. **Ennek végén mondja: Ezek az evangélium igéi. A szogálattevő pedig feleli: Áldunk téged, Krisztus.** Utána a pap tisztelettel megcsókolja a könyvet és halkán mondja: Az evangélium tanítása ... [...]

263. [= 219.] Ha van Hitvallás, azt a pap a szogálattevővel együtt mondja.

264. [= 220.] Következnek az Egyetemes könyörgések, amelyek az ilyen misékben is végezhetők; a pap mondja az imaszándékot, a ministráns felel rá.

Az Eukarisztia liturgiája

[= 221-224.] [...]

265. Az Eukarisztia liturgiájában minden úgy történik, mint a néppel végzett szentmisében, az alábbiak kivételével:

266. [= 225.] A **Miatyánk-ot követő** Embolizmus és a felelet után a pap elmondja az Urunk, Jézus Krisztus kezdetű imát, és hozzáteszi: Az Úr békéje legyen veletek mindenkor! Majd a béke és a szeretet jelét adhatja a ministránsnak.

267. [= 226.] Ezután a pap, miközben a ministránssal együtt az Isten Báránya kezdetű imát háromszor elmondja, a paténa felett megtöri a Szentostyát, majd a kehelybe ejti a partikulát, halkán mondva: A mi Urunk, Jézus Krisztus testének és vérének ...

268. [= 227.] Az egyesítés után csendben imádkozik: Uram, Jézus Krisztus, az élő Isten Fia, ... vagy: Uram, Jézus Krisztus, szent tested és véred vétele ... Térdet hajt, kezébe veszi a megtört Szentostyát, és ha a szolgálattelvő is áldozik, akkor feléje fordulva és az Úr testét kissé a **kehely** felett tartva mondja: Íme, az Isten Báránya, ..., és a szolgálattelvővel együtt egyszer hozzáteszi: Uram, nem vagyok méltó, ... Ha a **szolgálattelvő** nem áldozik, akkor a térdhajtás után a pap kezébe veszi a Szentostyát, az oltár felé fordulva marad és csendesen, egyszer mondja: Uram, nem vagyok méltó ..., és magához veszi Krisztus testét. **Ezután fogja a kelyhet, és csendben mondja: Krisztus vére ôrizzen meg ..., majd magához veszi a Szent vért.**

269. [= 228.] A pap a szolgálattelvő áldozása előtt elmondja az Áldozási éneket.

270. [= 229.] A pap a kelyhet az oltárnál oldalt **vagy az asztalkánál** purifikálja. **Ha a kelyhet az oltáron purifikálja**, a szolgálattelvő az asztalkára viheti azt, vagy maradhat az oltár **jobb oldalán**.

271. [= 230.] A kehely purifikálása után a pap szent csendet **tart**, ezután pedig elmondja az Áldozás utáni könyörgést.

Befejező szertartás

272. [= 231.] A befejező szertartás úgy történik, mint a közösségi misében, de az elbocsátó szavak elmaradnak. **A pap szokásos módon megcsókolja az oltárt, a szolgálattelvővel együtt mélyen meghajol, és eltávoznak.**

IV. NÉHÁNY ÁLTALÁNOS, MINDEN MISEFORMÁRA ÉRVÉNYES SZABÁLY

Tiszteletadás az oltárnak és az Evangéliumos könyvnek

273. [= 232.] A liturgiában hagyományos szokás, hogy csókkal fejezik ki a tiszteletet az oltár és az Evangéliumos könyv iránt. Ahol azonban ez a mód ellenkezik a helyi szokásokkal, hagyományokkal, a **püspöki konferencia** határozza meg, mi legyen a tiszteletadás jele; ehhez **kéri** a Szentszék **hozzájárulását**.

Térdhajtás és meghajlás

274. [= 233.] A térdhajtás, amely úgy történik, hogy a jobb térd a földet érinti, az imádást fejezi ki. Ezért a térdhajtás az Oltáriszentséget illeti meg, illetve kijár a szent keresztnak a nagypénteki ünnepélyes kereszthódolat szertartásától egészen a Húsvéti vigília kezdetéig.

A szentmisén a **pap** háromszor hajt térdet: a Szentostya felmutatása után, a kehely felmutatása után és áldozás előtt. A **koncelebrált misének e téren sajátos szabályai vannak (vö. 210-251. szám)**.

Ha pedig a szentségház az Oltáriszentséggel a presbitériumban van, a **pap, a diakónus és a többi szolgálattevő térdet hajt, amikor az oltár elé ér vagy az oltártól távozik, a mise alatt azonban nincs térdhajtás**.

Egyébként mindenki térdet hajt, aki elhalad az Oltáriszentség előtt, kivéve, ha körmenetileg vonulnak.

Azok a szolgálattevők, akik a körmeneti keresztet vagy a gyertyákat viszik, térdhajtás helyett fejhajtást végeznek.

275. [= 235.] **Meghajlással fejezzük ki a tiszteletet, ha az maguknak a személyeknek vagy az ő jelképeiknek szól.** A meghajlásnak két fajtája van: a fejnek, illetve a testnek a meghajlása.

a) fejhajtást végzünk akkor, amikor a három Isteni Személyt együtt említjük, továbbá Jézus és Szűz Mária nevére és annak a szentnek a nevére, akinek tiszteletére a szentmisét **bemutatjuk**;

b) a test meghajlása, vagyis mély meghajlás van az oltár előtt [...]; a Tisztítsd meg ... és az Alázatos lélekkel ... könyörgések alatt; a Hiszekegyben a Megtestesült ... szavaknál; a római Eukarisztikus imában a Könyörögve kérünk, mindenható Istenünk... szavakra; ugyanilyen meghajlást végez a diakónus, amikor Evangélium hirdetése előtt áldást kér az. Ezenkívül a pap kissé meghajol, amikor az átváltoztatáskor az Úr szavait mondja.

Tömjénezés

276. [= 235.] **A tömjénezés a tiszteletet és az imádságot jelzi, amint azt a Szentírás tanúsítja (vö. Zsolt 140, 2; Jel 8, 3).**

Tömjénezni lehet bármely misében:

a) a bevonulási menet alatt;

b) a szentmise kezdetén **a feszületet** és az oltárt;

c) az evangéliumi körmenetkor és az evangélium hirdetése előtt;

d) a felajánláskor az **oltárra helyezett kenyeret és bort, a feszületet**, az oltárt, **valamint a papot és a népet**;

e) a konsekráció után a Szentostya és a kehely felmutatásakor.

277. [= 236.] A pap, **amikor** tömjént tesz a füstölőbe, megáldja **azt** a kereszt jelével, közben nem mond semmit.

Tömjénezés előtt és után mély meghajlás van a megtömjézendő a személy vagy a tárgy felé, kivéve az oltárt és a szentmisében felajánlott adományokat.

A füstölő háromszor kettős lendítésével tömjézendő: az Oltáriszentség, a szent Kereszt ereklye és az Úr nyilvános tiszteletre kitett képe, a szentmiseáldozat adományai, az oltár keresztje, az Evangéliumos könyv, a húsvéti gyertya, a pap és a nép.

A füstölő kétszer kettős lendítéssel tömjézendők a szenteknek nyilvános tiszteletre kitett ereklyéi és képei, mégpedig a mise kezdetén, amikor az oltár tömjénezése történik.

Az oltár füstölése egy lendítéssel így történik:

a) ha az oltár és a fal között van hely, a pap körüljárva incenzál;

b) ha **pedig** az oltár a falnál van, a pap először az oltár jobb oldali részét, majd a bal oldali részét tömjézezi meg.

Ha a kereszt az oltáron vagy közvetlenül az oltár mellett van, még az oltár **incenzálása** előtt tömjézendő meg; **egyébként** pedig akkor, amikor a **pap** elhalad előtte.

A misében felajánlott adományokat a pap a kereszt és az oltár incenzálása előtt a füstölő három lendítéssel tömjézezi meg, vagy pedig a tömjénezővel keresztet rajzol az adományok felett.

A purifikálás

278. [= 237.] Valahányszor a pap ujjaihoz a Szentostya részecskéje tapad – és ez a Szentostya megtörése és az áldoztatás után fordul elő –, a pap tisztítsa le vagy szükség esetén mossa le ujjait a szent edények felett. Hasonlóképpen gyűjtse össze az áldoztató edényen kívül levő morzsákat is.

279. [= 238.] A szent edényeket a pap, a diakónus vagy a **felavatott** akolitus purifikálja, lehetőleg az asztalkánál. A kehely purifikálása **vízzel, vagy vízzel és borral** történik, és azt a purifikáló magához veszi. A paténát szokás szerint a kehelykendővel törölgék le.

Ügyelnünk kell arra, hogy ha az áldoztatás után marad Szent vér, azt az oltárnál mindjárt teljes egészében magunkhoz vegyük.

280. [= 239.] Ha a Szentostya leesnék, tisztelettel föl kell venni; ha a Szent vér ömlik ki, a helyét vízzel föl kell mosni, és a vizet a **sekrestyében levő** szakrariumba kell önteni.

A két szín alatti áldozás

281. [= 240.] A jel szempontja szerint kifejezőbb formája a szentáldozásnak, ha az két szín alatt történik. Ilyenkor ugyanis világosabb, mit akar jelezni az eukarisztikus lakoma; világosabban kifejezésre jut az az isteni akarat is, amely az új és örök szövetséget az Úr vérével szentesítette, és jobban felismerhető az a kapcsolat, amely az eukarisztikus lakoma és az Atya országában reánk váró eszkatologikus lakoma között áll fenn.¹⁰³

282. [= 241.] A lelkipásztoroknak gondjuk legyen arra, hogy alkalmas módon emlékeztessék áldozó, illetve a szentmisén jelen levő híveiket, mit tanít a szentáldozásról a Trentói Zsinat. Főleg arra hívják fel a figyelmüket, hogy a katolikus hit tanítása szerint egy szín alatt is az egész és teljes Krisztust, a valóságos szentséget veszik magukhoz, és ezért, ami az áldozás gyümölcsöző voltát illeti, az egy szín alatt áldozó sincs híjával semmiféle, az üdvösség eléréséhez szükséges kegyelemnek.¹⁰⁴

¹⁰³ Vö. Rítuskongregáció *Eucharisticum mysterium* instr., 1967. május 25., 32: A.A.S. 59 (1967) 558.

¹⁰⁴ Vö. Trentói Zsin., 21. sessio, 1562. július 16. Decretum de communione eucharistica, 1-3: DS 1725-1729.

Tanítsák meg továbbá őket arra, hogy a szentségek kiszolgáltatása dolgában, megőrizve a lényegét, az Egyháznak hatalma van mindannak elrendelésére vagy megváltoztatására, amit a szentségek iránti tisztelet, illetve a szentségekben részesülők lelki haszna érdekében a változó körülmények között, a különböző korokban és vidékeken célravezetőbbnek ítél.¹⁰⁵ Egyúttal buzdítsák a híveket, hogy még nagyobb belső odaadással vegyenek részt a szentáldozásnak abban a szertartási formájában, amelyikben az Eukarisztia lakoma jellege jobban megmutatkozik.

283. [= 242.] A két szín alatti áldoztatás a szertartáskönyvekben megadott lehetőségeken kívül megengedett még:

a) a papoknak, akik nem tudnak sem misézni, sem koncelebrálni;

b) a diakónusnak és mindazoknak, akik a misében valamilyen szolgálatot végeznek;

c) a közösségek tagjainak a konventmisén, illetve azon a misén, amely „közösségi” misének számít, a szemináriumok növendékeinek, továbbá mindazoknak, akik lelkigyakorlatot végeznek, illetve lelki vonatkozású vagy lelkipásztori összejövetelen vesznek részt.

A megyés püspök saját egyházmegyéje számára a két szín alatti áldozással kapcsolatban szabályokat írhat elő, amelyek vonatkoznak a szerzetesek templomaira és a kis közösségekre is. A megyéspüspöknek joga van megengedni a két szín alatti áldozást, valahányszor azt a miséző pap megfelelőnek ítéli, de erre a híveket fel kell készíteni, hogy a profanizáció minden veszélye elkerülhető legyen, és a szertartás ne húzódjék el a résztvevők nagy száma vagy egyéb okok miatt.

A püspöki konferencia szabályokat adhat ki a két szín alatti áldoztatás módjára nézve, valamint a fakultás kiterjesztése terén, miután a Szentszék azt megerősítette.

284. Amikor az áldoztatás két szín alatt történik:

a) a kelyhet rendszerint a diakónus tartja, vagy távollétében, pap; vagy felavatott akolitus, vagy az áldoztatásnak más rendkívüli kiszolgáltatója, vagy pedig egy hívő, akire szükség esetén ezt a feladatot ideiglenesen rábízák.

b) A megmaradt Szent vért az oltárnál magához veszi a pap vagy a diakónus, vagy a felavatott akolitus, aki a kehelynél segédkezett, és a szent edényeket a szokott módon purifikálja, megtörli és összerakja.

Azoknak a híveknek az áldoztatása, akik csak a kenyér színe alatt akarnak áldozni, az igényük szerinti formában történjék.

285. [= 243.] A két szín alatti áldoztatáshoz elő kell készíteni:

a) ha a kehelyből való áldozás a kehelyből való ivással történik, gondoskodjanak megfelelő nagyságú a kehelyről, vagy több kehelyről, és vigyázzanak arra, hogy az áldoztatás végére ne maradjon sok Krisztus véréből.

b) ha [...] bemártással történik, törekedni kell arra, hogy a partikulák ne legyenek vékonyak és túl kicsik, hanem kissé vastagabbak, hogy a bemártás után szétosztásuk biztonságos legyen.

286. [= 244 d.] Ha a Szent vér vétele a kehelyből való ivással történik, az áldozó, miután magához vette Krisztus testét, odalép a kelyhet tartó elé, és megáll előtte. A szolgálattevő mondja: Krisztus vére; az áldozó feleli: Ámen, és a szolgálattevő odanyújtja neki a kelyhet [...], amelyet az áldozó [...], saját kezével a szájához emel. Az áldozó [...] egy keveset iszik a kehelyből, azt visszaadja a szolgálattevőnek, és visszamegy a helyére. A szolgálattevő a kehely külső peremét purifikatóriummal megtörli.

¹⁰⁵ Vö. *Uo.*, 2. fejezet: DS 1728.

287. [= 246 b.] Ha a Szent vér vétele bemártással történik, az áldozó – tálcát tartva az ajka alatt – odalép a paphoz, akinél a kehely van a Szent vérrel, és akinek az oldalán az a szolgálattevő áll, aki a Szentostyákat tartalmazó edényt fogja. A pap kezébe veszi a szent ostyát, egy kissé belemártja a Szent vérbe, majd a Szentostyát fölemelve mondja: Krisztus teste és vére. Az áldozó feleli: Ámen, majd miután a szentséget a pap a nyelvére helyezte, visszamegy a helyére.

V. FEJEZET

A TEMPLOMOK ELRENDEZÉSE ÉS FELSZERELÉSE A SZENTMISÉHEZ

I. ALAPELVEK

288. [= 253.] Isten népe az Eukarisztia megünneplésére templomba jön össze, vagy annak hiányában, vagy **annak szűkös volta miatt** más olyan helyre, amely **azonban** méltó a főséges misztériumhoz. Legyenek tehát a templomok és misézô helyek alkalmasak a szent cselekmény végzésére és a hívek tevékeny bekapcsolódásának biztosítására. És legyenek mind az épületek, mind az istentiszteletre szánt tárgyak valóban méltók, szépek és a természetfeletti valóságok jelei, jelképei.¹⁰⁶

289. [= 254.] Az Egyház mindenkor igényli a művészetek nemes **támogatását**, és befogadja minden nép és földrész művészi kifejezési eszközeit.¹⁰⁷ Sôt, amint arra törekszik, hogy az elmúlt századok művészi alkotásait és kincseit megôrizze,¹⁰⁸ és ha szükséges, az új kívánalmakhoz alkalmazza, ugyanúgy pártolni akarja az új korok szellemének megfelelô új alkotásokat is.¹⁰⁹

Éppen ezért a művészek megbízása és a templomokba kerülô műalkotások kiválasztása annak az igazi művészetnek követelményei szerint történjék, amely táplálja a hitet, a vallásosságot; hûen fejezi ki, amit ábrázol, és megfelel a kívánt célnak.¹¹⁰

290. [= 255.] **Minden templomot szenteljenek fel, vagy legalább áldjanak meg. A székesegyházakat és a plébániatemplomokat azonban ünnepélyes szertartással szenteljék fel. [...]**

291. [= 256.] Az érdekeltek kérjék ki az Egyházmegyei Liturgikus és Egyházművészeti Bizottság véleményét, hogy az egyházi épületek építése, felújítása, illetve átrendezése megfelelô legyen. A **megyés püspök pedig** támaszkodjék e bizottság véleményére és vegye igénybe annak segítségét, amikor rendeleteket ad ki e tárgyban, vagy új épületek tervrajzait jóváhagyja, vagy pedig amikor döntést kell hoznia ilyen jellegû fontosabb kérdésekben.¹¹¹

292. [= 279.] A templom berendezése inkább a nemes egyszerűség jegyében történjék, és ne a pompát szolgálja. A díszítésre szánt elemek megválasztásában ügyelni kell azok valóságára, és arra kell törekedni, hogy szolgálja minden a hívôk vallási műveltségét és a szent hely méltóságát.

293. [= 280.] A templom és mindaz, ami vele kapcsolatos, legyen úgy berendezve, hogy feleljen meg korunk igényeinek. Ne csak azzal törôdjünk tehát, ami közvetlenül a szent cselekmények végzéséhez

---

¹⁰⁶ Vö. II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 122-124; *Presbyterorum ordinis* határozat a papi szolgálatról és életről, 5; Rítuskongregáció, *Inter Oecumenici* instr., 1964. szeptember 26., 90; A.A.S. 56 (1964) 897; *Eucharisticum mysterium* instr., 1967. május 25., 24; A.A.S. 59 (1967) 554. *Az Egyházi Törvénykönyv*, 932. kánon.

¹⁰⁷ Vö. II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 123.

¹⁰⁸ Vö. Rítuskongregáció, *Eucharisticum mysterium* instr., 1967. május 25., 24; A.A.S. 59 (1967) 554.

¹⁰⁹ Vö. II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 123, 129; Rítuskongregáció, *Inter Oecumenici* instr., 1964. szeptember 26., 13c; A.A.S. 56 (1964) 880.

¹¹⁰ Vö. II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 123.

¹¹¹ Vö. *Uo.*, 126; Vö. Rítuskongregáció, *Inter Oecumenici* instr., 1964. szeptember 26., 91; A.A.S. 56 (1964) 898.

tartozik, hanem arról is gondoskodjunk, ami az egybegyűlt hívek igényét szolgálja, és amiről egyéb helyeken is gondoskodnak, ahol **a nép rendszeresen összejön.**

294. [= 257.] Isten népe, amely a szentmisére egybegyűlik, közösségi és hierarchikus jelleggel rendelkezik; ennek a különböző szolgálatokban és különböző cselekményekben végig meg kell mutatkoznia az ünneplés során. A szent épület tehát már belső elrendezettségében is valamiképpen szemléltesse az ott egybegyűlt közösségnek ezt a jellegét, minden megfelelően legyen elrendezve, és segítse elő kinek-kinek saját feladata kellő végzését.

A hívek és a szköla úgy helyezkedjenek el, hogy tevékeny bekapcsolódásuk könnyű legyen.¹¹²

A misézô pap, a diakónus és a többi szolgálattelvô a presbitériumban kapjon helyet. Ugyanide készítsék elô a koncelebránsok ülhelyét is. Ha azonban nagy számban vannak, a templom más részén is lehet az ülhelyük, de közel az oltárhoz.

Bár mindezeknek a hierarchikus elrendezettséget és a feladatok különbözôségét kell kifejezniök, mégis olyan bensôsleges és egybefonódó egységet kell képezniök, hogy abból az egész szent nép egysége világosan kitûnjék. A belső tér és az egész berendezés formája, szépsége mozdítsa elô az áhítatot és tükrözze az ünnepelelt misztériumok szentségét.

II. A PRESBITÉRIUM ELRENDEZÉSE A SZENTMISÉHEZ

295. [= 258, 257.] A presbitérium **az a hely, ahol a oltár áll, az Isten igéjét hirdetik, valamint a pap, a diakónus és a többi szolgálattelvô végzi a feladatát.**

A presbitériumot vagy valamilyen kiemeléssel, vagy különleges kiképzéssel és díszítéssel kell a templom hajójától megkülönböztetni. Olyan tágas legyen, hogy benne **az Eukarisztia ünneplését** akadálytalanul lehessen végezni, **és azt jól lehessen látni.**¹¹³

Az oltár és annak díszítése

296. [= 259.] Az oltár, amelyen jelenvalóvá lesz a keresztdozat a szentségi színek alatt, egyúttal az Úr terített asztala is: a szentmisén erre hivatalos az Isten népe, hogy része legyen benne; az oltár a középpontja annak a hálaadásnak is, amely az Eukarisztiában nyeri el tökéletességét.

297. [= 260.] Ha szent helyen történik az eukarisztikus ünneplés, a szentmisét oltáron kell bemutatni. [...] Szent helyen kívül pedig [...] bemutatható a mise megfelelô asztalon is. Az oltárt is, az asztalt is minden esetben terítô és korporálé takarja, **és legyen rajta kereszt és gyertyatartók.**

298. [= 261.] **Az a helyes, ha minden templomban elmozdíthatatlan oltár van, amely Jézus Krisztust, az élô követ, világosabban és állandóan jelzi (1 Pét 2, 4; vö. Ef 2, 20); egyéb misézésre szolgáló helyeken viszont lehet elmozdítható oltár.**

Elmozdíthatatlan oltárnak azt az oltárt nevezzük, amelyet úgy építettek a padlózathoz, hogy elmozdítani nem lehet. Elmozdítható oltár az, amely a helyérôl elvihetô.

299. [= 262.] A fôoltárt a faltól elválasztva úgy kell felállítani, hogy könnyen körüljárható legyen, és a néppel szemben lehessen misézni. **Az a helyes, hogy ezt – ahol csak lehetséges – valósítsák meg. Az**

¹¹² Vö. Rítuskongregáció, *Inter Oecumenici* instr., 1964. szeptember 26., 97-98: A.A.S. 56 (1964) 899.

¹¹³ Vö., *Uo.* 91: A.A.S. 56 (1964) 898.

oltár egyébként olyan helyet foglaljon el, hogy valóban központ legyen, amelyre önként ráirányul a hívők egész közösségének figyelve.¹¹⁴ **Lehetőleg** elmozdíthatatlan és **felszentelt** legyen.

300. [= 265.] Mind az elmozdíthatatlan, mind az elmozdítható oltárt **a Római Pontifikálé-ban** leírt szertartás szerint kell felszentelni. **Az elmozdítható oltárt elég csak megáldani. [...]**

301. [= 263-264.] Az Egyház ősi szokása szerint és a jelszerűség érdekében az elmozdíthatatlan oltár fedőlapja kőből, mégpedig természetes kőből készüljön. A **püspöki konferencia** döntése alapján más nemes, szilárd és művészi kialakított anyagból is készülhet.

Az oltárlap tartására szolgáló lábazat vagy alapzat készülhet bármilyen méltó és szilárd anyagból.

Az elmozdítható oltár készülhet bármilyen nemes és tartós anyagból. Ez az anyag legyen alkalmas liturgikus használatra, az ország hagyománya és szokásai alapján.

302. [= 266.] Azt a szokást, hogy [...] **a felszentelendő** oltár alá vértanúk vagy más szentek ereklyéit helyezik, meg kell őrizni. Vigyázni kell arra, hogy az ereklyék valódiságához kétség ne férjen.

303. [= 267.] Újjonnan épült templomokban ajánlatos hogy csak egy oltár legyen, amely a hívő közösségben az egy Krisztust és az Egyház egyetlen Eukarisztiáját jelzi.

A régebbi templomokban, ahol az oltár úgy van elhelyezve, hogy az nép részvételét megnehezíti, és művészi értékének károsodása nélkül nem helyezhető át, egy másik elmozdíthatatlan oltárt kell felállítani, amely művészi és felszentelt legyen; és misézés csak ezen az oltáron legyen. Hogy pedig a hívek figyelmét az új oltártól semmi el ne vonja, a régi oltárt különlegesen ne díszítsék.

304. [= 268.] Az oltáron, ahol miséznek, legyen legalább egy **fehér** terítô, tiszteletbôl az Úr emlékezetének megünneplése és a szent vendégség iránt, amelyben az Úr testét és vérének kapjuk. A terítô mérete, alakja és díszítése alkalmazkodjék az oltár formájához.

305. Az oltár díszítése mérsékelt legyen.

Advent idején az oltár virággal való díszítése visszafogottabb legyen, hogy megfeleljen ezen idô jellegének, és ne elôvételezze az Úr születésének teljes örömet. A Szent Negyvennap folyamán tilos az oltárt virágokkal díszíteni, kivéve a *Laetare* vasárnapot (Nagyböjt IV. vasárnapját), valamint a fôünnepeket és az ünnepeket.

A virágokkal való díszítés mindig legyen mértéktartó, és ne annyira magán az oltáron, hanem inkább körülötte történjék.

306. Az oltárra csak azt szabad tenni, ami szükséges a miszéshez: az Evangéliumos könyvet a mise kezdetétôl az Evangélium felolvasásáig; az adományok bemutatásától a purifikálásig a kelyhet a paténával, a pixist – amennyiben szükséges –, végül a korporálét, a purifikatóriumot és a Misekönyvet.

Végül helyezték el diszkrétan a pap hangját erôsítô berendezést, ha szükséges.

307. [= 269.] A gyertyatartók a liturgikus cselekményeknél a tisztelet és az ünnepélyesség szükséges kifejezôi (**vö. 117. szám**). Az oltáron vagy az oltár körül úgy kell elhelyezni ôket, hogy minden művészi összhangban legyen, figyelembe véve az oltár és a presbitérium struktúráját. Vigyázni kell, hogy a gyertyatartók ne akadályozzák a híveket annak látásában, ami az oltárnál történik, vagy amit az

---

¹¹⁴ Vö., Uo.

oltárra helyeznek.

308. [= 270.] Vagy az oltáron, vagy az oltár közelében legyen kereszt a megfeszített Krisztussal, amelyet jól láthasson az egész egybegyűlt nép. **Jó, ha az ilyen feszület, a liturgikus ünneplésen kívül is az oltár mellett marad, hogy az Úr üdvöt hozó szenvedését a hívek emlékezetébe idézze.**

Az ambó

309. [= 272.] Isten igéjének méltósága megkívánja, hogy hirdetésére a templomban megfelelő hely szolgáljon, amelyre önként irányuljon a hívek figyelme az ige liturgiája alatt.¹¹⁵

Illő, hogy az általános szabály szerint ez a hely szilárd ambó legyen, ne pedig egyszerű, mozdítható olvasóállvány. Az ambót a templomban úgy kell megfelelően elhelyezni, hogy a hívek jól láthassák és hallhassák a felszentelt szolgálattevőket és lektorokat, akik az ige liturgiájában szolgálatot teljesítenek.

Az ambóról **csak** az olvasmányokat, a Válaszos zsoltárt és a Húsvéti örömeiket olvassák fel vagy énekeljék; ez lehet a helye a homíliának és az Egyetemes könyörgések, **vagyis a Hívek könyörgése fohászai felolvasásának is. Az ambó méltósága megkívánja, hogy oda egyedül az ige szolgálatát végző személyek lépjenek fel.**

Úgy illik, hogy az új ambót – a Római Szerzartáskönyv szerint – megáldják, mielőtt liturgikus használatra igénybe veszik.¹¹⁶

A pap és a szolgálattevők széke

310. [= 271.] Az ünneplést vezető pap ülőhelyének jeleznie kell, hogy ő a közösség elöljárója, és feladata az imádság irányítása. A papi szék legalkalmasabb helye a néppel szemben a presbitérium tengelyében van, hacsak az épület szerkezete vagy más körülmény ezt nem akadályozza, például, ha túl nagy távolság nehezítené meg a kapcsolatot a pap és az **összegyűlt közösség között, vagy ha a tabernákulum az oltár mögött középen van elhelyezve.** A trónszéknek **azonban** még a látszatát is kerülni kell.¹¹⁷ **Úgy illik, hogy a papi széket – a Római Szerzartáskönyv szerint – megáldják, mielőtt liturgikus használatra igénybe veszik.**¹¹⁸

Ugyancsak helyet kell készíteni a koncebrálóknak is, valamint azoknak az áldozópapoknak, akik karingben részt vesznek a szentmisén, bár nem koncebrálnak.

A diakónus széke a celebráns széke közelében legyen. A többi szolgálattevő széke úgy legyen elhelyezve, hogy a papság ülőhelyétől elkülönüljön, és a rábízott feladatot ki-ki könnyen teljesíthesse.¹¹⁹

III. A TEMPLOM ELRENDEZÉSE

A hívek helye

¹¹⁵ Vö. Rítuskongregáció, *Inter Oecumenici* instr., 1964. szeptember 26., 92: A.A.S. 56 (1964) 899.

¹¹⁶ Vö. Rituale Romanum, *De benedictionibus*, Ordo benedicendi occasione data auspicandi novum ambonem, nn. 900-918.

¹¹⁷ Vö. Rítuskongregáció, *Inter Oecumenici* instr., 1964. szeptember 26., 92: A.A.S. 56 (1964) 898.

¹¹⁸ Vö. Rituale Romanum, *De benedictionibus*, Ordo benedicendi occasione data auspicandi novam cathedralem seu sedem praesidentiae, nn. 880-899.

¹¹⁹ Vö. Rítuskongregáció, *Inter Oecumenici* instr., 1964. szeptember 26., 92: A.A.S. 56 (1964) 898.

311. [= 273.] A hívek elhelyezéséről úgy kell gondoskodni, hogy a szent szertartásokat mindenki láthassa és figyelemmel kísérhesse. Célszerű, hogy székek vagy padok álljanak rendelkezésükre. Azt a szokást pedig, hogy egyes magánszemélyeknek ülőhelyeket tartsanak fenn, meg kell szüntetni.¹²⁰ A székeket és padokat – **különösen az újonnan épült templomokban** – úgy kell elhelyezni, hogy a hívek könnyen teljesíthessék a szertartás egyes részeinél a testtartásra vonatkozó előírásokat, és akadálytalanul járulhassanak a szentáldozáshoz.

Gondoskodni kell arról is, hogy a hívek a papot, **a diakónust és a lektorokat** ne csak láthassák, hanem hangjukat a korszerű technika segítségével jól hallhassák is.

Az énekkar [...] és a hangszerek helye

312. [= 274.] Tekintetbe véve az egyes templomok adottságait, az énekkart úgy kell elhelyezni, hogy világosan kitűnjék: igazi része a hívők egybegyűlt közösségének, és benne különleges feladatot tölt be. Elhelyezése könnyítse meg a [...] szolgálatot, **az énekkar** tagjainak pedig tegye lehetővé a szentmisén való részvételt, amelyhez a szentáldozás is hozzátartozik.¹²¹

313. [= 275.] Az orgonát [...] és a többi engedélyezett hangszer megfelelően kell elhelyezni, hogy mind az énekkarnak, mind az éneklő népnek segítségére lehessenek, és amikor önálló szerepet töltenek be, mindenki jól hallhassa azokat. **Úgy illik, hogy az orgonát – a Római Szertartáskönyv szerint – megáldják, mielőtt liturgikus használatra igénybe veszik.**¹²²

Advent idején az orgonát és más zenészerszámokat azzal a megszorítással használják, hogy feleljen meg ezen idő jellegének, és ne elővételezze az Úr születésének teljes örömét.

A Nagyböjttben az orgona és más zenei eszköz csak az ének kíséretére van megengedve, kivéve a Laetare vasárnapot (Nagyböjt IV. vasárnapját), [...] a főünnepeket és az ünnepeket.

A Legszentebb Oltáriszentség őrzési helye

314. [= 276.] Az egyes templomok elrendezése és a **jogos helyi viszonyok** szerint a **legméltóságosabb Oltáriszentséget a tabernákulumban**, a templom kiemelt, díszes, jól látható és imára alkalmas helyén kell őrizni.¹²³

[= 277.] [...] **A szokásnak megfelelően csak egyetlen tabernákulum legyen. Szilárd, biztonságos és át nem látszó anyagból készüljön, és úgy kell bezárni, hogy a megszenteltetés veszélye a legnagyobb biztonsággal elkerülhető legyen.**¹²⁴ **Úgy illik, hogy – a Római Szertartáskönyv szerint – megáldják, mielőtt liturgikus használatra igénybe veszik.**¹²⁵

¹²⁰ Vö. II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 32.

¹²¹ Rítuskongregáció, *Musicam sacram instr.*, 1967. március 5., 23: A.A.S. 59 (1967) 307.

¹²² Vö. *Rituale Romanum, De benedictionibus*, nn. 1052-1054.

¹²³ Rítuskongregáció, *Eucharisticum mysterium instr.*, 1967. május 25., 54: A.A.S. 59 (1967) 568; *Inter Oecumenici instr.*, 1964. szeptember 26., 95: A.A.S. 56 (1964) 898.

¹²⁴ Vö. Rítuskongregáció, *Eucharisticum mysterium instr.*, 1967. május 25., 52: A.A.S. 59 (1967) 568; *Inter Oecumenici instr.*, 1964. szeptember 26., 95: A.A.S. 56 (1964) 898; Szentségi Kongregáció, *Nulla umquam tempore instr.*, 1938. május 28., 4: A.A.S. 30 (1938) 199-200; Római szertartáskönyv: *Szentáldozás és az Oltáriszentség tisztelete a szentmisén kívül*, mintakiadás 1973, 10-11.

¹²⁵ Vö. *Rituale Romanum, De benedictionibus*, *Ordo benedicendi occasione data auspiciandi novum tabernaculum*, nn. 919-929.

315. [= 276.] A jelszerűségnek jobban megfelel, hogy azon az oltáron, amelyen a szentmisét bemutatják, ne legyen tabernákulum az Oltáriszentség őrzésére.¹²⁶

A tabernákulumot a püspök ítélete alapján az alábbiak szerint ajánlatos elhelyezni:

a) vagy a presbitériumban, a misézô oltáron kívül, megfelelő formában és helyen; nem kizárva a régi oltárt, amelynél már nem miséznek (303. szám).

b) vagy egy kápolnában, amely alkalmas a szentségimádásra és a magánáhitatra,¹²⁷ és szorosan kapcsolódik a templomhoz és a hívek számára könnyen észrevehető legyen.

316. Ősi hagyomány szerint a tabernákulum mellett állandóan égjen mécs, amelyet olaj vagy viasz táplál. Ez jelzi Krisztus jelenlétét, akit itt tisztelünk.¹²⁸

317. Legkevésbé se menjen feledésbe mindaz, amit az Oltáriszentség őrzésével kapcsolatban a jog előír.¹²⁹

A [...] szent képek

318. [= 278.] Az Egyház a földi liturgiában elővételezi az égi liturgia örömét, amelyet a szent városban, az égi Jeruzsálemben ünnepel, ahová zarándokként törekszik, ahol Krisztus ül az Atya jobbán; és ahol a szentek emlékét ünnepli, remélve, hogy része lesz a velük való közösségben.¹³⁰

Ezért az Egyház ősi hagyományát követve az Úr, a Boldogságos Szűz Mária és a szentek ábrázolásait jogosan helyezik el a szent helyeken, hogy a hívek részéről [...] tiszteletben részesüljenek,¹³¹ és a templom szent épületében úgy legyenek elrendezve, hogy a híveket segítsék a szent misztériumok ünneplésében. Ezért ügyelni kell [...] arra, hogy ezek az ábrázolások ne legyenek túlságosan nagy számban, és úgy nyerjenek elhelyezést, hogy ne vonják el a hívek figyelmét magától a liturgikus ünnepléstől.¹³² Ugyanannak a szent személynek lehetőleg ne legyen ugyanott egynél több ábrázolása. Általában véve: a templom díszítése és berendezése mindenben szolgálja az egész hívô közösség áhítatát; törekedjenek arra, hogy a képek, valamint a szobrok szépek és méltók legyenek.

¹²⁶ Vö. Rítuskongregáció, *Eucharisticum mysterium* instrukció, 1967. május 25., 55: A.A.S. 59 (1967) 569.

¹²⁷ Vö. Rítuskongregáció, *Eucharisticum mysterium* instrukció, 1967. május 25., 53: A.A.S. 59 (1967) 568; Római szertartáskönyv: *Szentáldozás és az Oltáriszentség tisztelete a szentmisén kívül*, mintakiadás 1973, 9; *Az Egyházi Törvénykönyv*, 938. kánon 2. §.; II. János Pál pápa, *Dominici Cenae* kezdetű apostoli levele, 3: A.A.S. 72 (1998) 117-119.

¹²⁸ *Az Egyházi Törvénykönyv*, 940. kánon; Vö. Rítuskongregáció, *Eucharisticum mysterium* instrukció, 1967. május 25., 57: A.A.S. 59 (1967) 569; Római szertartáskönyv: *Szentáldozás és az Oltáriszentség tisztelete a szentmisén kívül*, mintakiadás 1973, 11.

¹²⁹ Vö. főleg Szentségi Kongregáció, *Nulla umquam tempore* instr., 1938. május 28., 4: A.A.S. 30 (1938) 198-207; *Az Egyházi Törvénykönyv*, 934-944. kánon.

¹³⁰ Vö. II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 8.

¹³¹ Főpapi szertartáskönyv: *Templom és oltárszentelés rendje*, IV. fejezet 10. *Rituale Romanum, De benedictionibus*, Ordo ad benedicendas imagines quae fidelium veneratione publicae exhibentur.

¹³² Vö. II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 125.

VI. FEJEZET

A SZENTMISE BEMUTATÁSÁNAK KELLÉKEI

I. A MISÉZÉSHEZ SZÜKSÉGES KENYÉR ÉS BOR

319. [= 281.] Krisztus példáját követve az Egyház mindig kenyeret és vízzel elegyített bort használt az Úr lakomájának ünneplésénél.

320. [= 282.] Az Eukarisztia ünnepléséhez használatos kenyér **tisztán** búzából készüljön, **ne legyen régi, és** a latin egyház **ôsi** hagyománya szerint kovásztalan legyen.

321. [= 283.] A jel szempontja megköveteli, hogy az eukarisztikus lakoma anyaga valóban mint eledel álljon előttünk. Kívánatos ezért, hogy az eukarisztikus kenyér, jóllehet kovásztalanul és hagyományos formában, oly módon készüljön, hogy a közösségi misében a pap valóban több részre törhesse, és a partikulákkal a híveknek legalább egy részét megáldoztathassa. A kisostyák használatát mindez nem zárja ki, hiszen azok alkalmazását az áldozók száma vagy más pasztorális okok megkívánják. A kenyértörés mozzanata azonban hatásos és fontos jel marad – az apostoli korban ugyanis egyszerűen kenyértörésnek nevezték az Eukarisztiát –, mert nyilvánvalóan jelzi az egy kenyérben részesülők egységét és szeretetét, mivel az egy kenyeret testvérek között osztják szét.

322. [= 284.] Az Eukarisztia ünnepléséhez a bornak szőlőből sajtoltnak kell lennie (vö. Lk 22, 18). Legyen természetes színbor, vagyis nem szabad idegen anyagot hozzákeverni.

323. [= 285.] Nagy gonddal kell ôrködni afelett, hogy a misézéshez a kenyér és a bor romlatlan állapotban maradjon meg, azaz vigyázni kell arra, hogy a bor ne ecetesedjék meg, a kenyér ne romoljék meg, illetve ne száradjon meg annyira, hogy csak nehezen lehessen megtörni.

324. [= 286.] Ha a pap konsekráció után vagy áldozás közben veszi észre, hogy bor helyett víz volt a kehelyben, öntse ki a vizet egy edénybe, töltsön bort és vizet a kehelybe, és konsekrálja azt. Mondja el az Eukarisztia szerzése történetének azt a részét, amelyik a bor konsekrálására vonatkozik. A kenyeret azonban nem köteles újból konsekrálni.

II. A LITURGIKUS HASZNÁLATI TÁRGYAKRÓL ÁLTALÁBAN

325. [= 287.] Miként a templomok építésénél, úgy az összes liturgikus használati tárgy készítésénél is átveszi az Egyház minden ország művészi kifejezőmódját, és elfogad a nép ízlésének és hagyományának megfelelő alkalmazásokat, csak a liturgikus használati tárgyak jól feleljenek meg rendeltetésüknek.¹³³

Ebben a dologban is nagy gonddal kell ügyelni arra a nemes egyszerűségre, amely az igazi

---

¹³³ II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 128.

művészettel jól összeegyeztethető.

326. [= 288.] Ami a használati tárgyak anyagát illeti, az eddig használtakon kívül megengedett mindaz, ami korunk felfogása szerint nemes, tartós és szakrális használatra való. Ebben a kérdésben az illetékes **püspöki konferencia** jogosult dönteni.

III. A SZENT EDÉNYEK

327. [= 289.] A szentmise bemutatásához szükséges fölszerelések között sajátos tisztelet illeti meg a szent edényeket, ezek között is főleg a misézökelyhet és az áldoztató edényt. **Ezek** fogadják magukba a bort és a kenyeret, amelyet felajánlanak, konzekráltnak és áldozáskor kiosztanak.

328. [= 294.] A szent edények **nemes fémből** készüljenek. Ha rozsdásodó fémből készültek, **illetve aranynál kevésbé nemes fémből, többnyire** belül aranyozni kell azokat [...].

329. [= 290. 292.] **A püspöki konferencia ítélete alapján – az Apostoli Szentszék határozatainak ismeretében – a szent edények más szilárd és az egyes vidékek közfelfogása szerint nemesnek tartott anyagból is készíthetők [...], például elefáncsontból, bizonyos kemény fákból, de legyenek alkalmasak a szent célra. Ebben az esetben mindig** előnyben kell részesíteni azokat az anyagokat, amelyek nem törékenyek és nem mennek könnyen tönkre. **Ez érvényes a Szentostyák befogadására szánt minden edényre, mint amilyen az áldoztató edény (cibórium, paténa, pyxis), szelence (téka), szentségmutató (monstrancia).**

330. [= 291.] A kehelynek, illetve az Úr vére befogadására szánt minden edénynek a kupája olyan anyagból legyen, amely a folyadékot nem issza be. A talpazat lehet más, szilárd és méltó anyagból.

331. [= 293.] A konzekrálásra kerülő ostyák számára előnyös módon alkalmazható egyetlen nagyobb méretű áldoztató edény: ebbe tegyék mind a pap, **mind a diakónus és más** szolgálattevők, mind pedig a hívek ostyáját.

332. [= 295.] Ami pedig a szent edények formáját illeti, ennek kialakítása, az egyes vidékek ízlésének megfelelő módon, a művészekre tartozik, csak mindegyik tárgy legyen alkalmas arra a liturgikus használatra, amelyre szánták, **és világosan megkülönböztethető legyen a mindennapi használatra szánt tárgytól.**

333. [= 296.] A szent edények megáldásánál [...] meg kell tartani a liturgikus könyvekben előírt szertartást.¹³⁴

334. **Őrizték meg azt a szokást, hogy legyen a sekrestyében szakrarium, amelybe a szent edények és terítők tisztítása után maradt vizet kiöntik (vö. 280. szám).**

IV. A LITURGIKUS RUHÁK

---

¹³⁴ Főpapi szertartáskönyv: *Templom és oltárszentelés rendje*, VII. fejezet, A kehely és a paténa megáldásának rendje; *Rituale Romanum, De benedictionibus*, Ordo benedictionis rerum quae in liturgicis celebrationibus usurpantur.

335. [= 297.] Az Egyházban, amely Krisztus teste, nem minden tagnak ugyanaz a szerepe. Az **Eukarisztia ünneplésében** a szolgálatoknak ezt a különbözőségét a szent ruhák különbözősége érzékelteti. A liturgikus öltözék jelezze kinek-kinek a sajátos szolgálatát, de emelje az istentisztelet fényét is. **Helyes, ha a pap és diakónus, valamint a világi kíséret ruháit megáldják.**¹³⁵

336. [= 298.] **Valamennyi felszentelt és felavatott** szolgálattevőnek közös szent ruhája az alba, amelyet derékban cingulus szorít össze, hacsak nem úgy szabták, hogy öv nélkül is a testhez simul. Ha az alba nem takarja [...] a nyak körüli részt, vállkendőt kell venni az alba alá. Az alba nem helyettesíthető karinggel, **még reverenda felett sem, amikor** miseruhát vagy dalmatikát kell fölvenni, vagy amikor az előírások szerint a stóla a miseruhát vagy a dalmatikát helyettesíti.

337. [= 299.] A miséző pap sajátos öltözéke a szentmisénél és a szentmiséhez közvetlenül kapcsolódó szent cselekményeknél – hacsak más előírás nincs – a miseruha (**kazula**), amelyet az alba és a stóla fölé kell fölvenni.

338. [= 300.] A diakónus sajátos ruhája az albára és a stólára vett dalmatika. **A dalmatika azonban indokolt esetben vagy kisebb rangú ünnepeken elhagyható.**

339. [= 301.] Az akolitusok, lektorok és egyéb, világi szolgálattevők albát, vagy azon a vidéken a **püspöki konferenciától** törvényesen jóváhagyott ruhát vehetnek föl.

340. [= 302.] (A pap nem teszi keresztbe stólája szárait.) A stólát nyakában és mellén viseli. A diakónus viszont a bal válláról átlósan vezeti azt a jobb oldalra, és ott rögzíti.

341. [= 303.] Palástot (pluviale) vesz magára a pap körmenetekre és más szent cselekményekre az egyes szertartások sajátos előírásainak megfelelően.

342. [= 304.] A liturgikus öltözékek formáját a **püspöki konferencia** határozhatja meg, és előterjeszheti az Apostoli Szentszéknek azokat a módosításokat, amelyek megfelelnek az ország (régio) igényeinek és szokásainak.¹³⁶

343. [= 305.] A liturgikus öltözékek készíthetők a hagyományos anyagokon kívül az azon a vidéken ismert természetes, sőt műszálas anyagokból is, csak feleljen meg minden az istentisztelet és a személy méltóságának. Minderről a **püspöki konferencia** dönt.¹³⁷

344. [= 306.] A szent ruhák szépségét és nemességét nem a díszítések sokasága biztosítja, hanem a felhasznált anyag és annak szabása. A díszítések olyan motívumokat, képeket, szimbólumokat szemléltessenek, amelyek a szent használatra utalnak; mellőzni kell a szent célhoz kevésbé illő díszítéseket.

345. [= 307.] A szent ruhák színének különbözősége azt a célt szolgálja, hogy jobban érzékeltesse mind az ünnepelt hittitok sajátos jellegét, mind pedig külsőleg is szemléletessé tegye az egyházi évhez igazodó keresztény élet útját.

346. [= 308.] A színek használatában maradjon meg az eddigi gyakorlat:

¹³⁵ *Rituale Romanum, De benedictionibus, Ordo benedictionis rerum quae in liturgicis celebrationibus usurpantur, 1070.*

¹³⁶ II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 128.

¹³⁷ *Vö. Uo.*

a) fehér színt használunk a húsvéti és a karácsonyi időszak zsolozsmáin és miséin; az **Úr ünnepein [...]**, kivéve a szenvedésre vonatkozókat; Szűz Mária, az angyalok és a nem vértanú szentek ünnepein és megemlékezésein; Mindenszentek (november 1.), Keresztelő Szent János (június 24.) **főünnepén**, Szent János evangélista (december 27.), Szent Péter székfoglalása (február 22.) és Szent Pál megtérése (január 25.) ünnepén;

b) piros színt használunk Virágvasárnap, vagyis az Úr szenvedésének vasárnapján, Nagypénteken, Pünkösdkor, az Úr szenvedésének ünnepein, az apostolok és evangélisták, valamint a vértanúk ünnepein;

c) zöld színt használunk az évközi zsolozsmákon és miséken;

d) viola színt használunk Advent és Nagyböjt idején, és tetszés szerint a halotti zsolozsmákon és a gyászmiséken;

e) fekete szín alkalmazható a gyászmiséken, **ahol ez szokásos**;

f) rózsaszín vehető föl Advent III. és Nagyböjt IV. vasárnapján, **ahol ez szokásos**.

A **püspöki konferenciák a liturgikus színekkel kapcsolatban** meghatározhatnak és a Szentszékhez fölterjeszhetnek bizonyos változtatásokat, amelyeket népük igénye és ízlése kíván meg.

[...] [= 309.]

347. [= 310.] A rituális (szertartásokkal kapcsolatos) misék saját színben vagy fehérben, vagy az ünnepnek megfelelő színben mondhatók. A különféle szükségletekben mondható misék színe vagy a nap, illetve a liturgikus idő színe, vagy pedig viola, ha bűnbánati jellegűek, például a **31., 33., 38.** számú. A votív (megemlékező) miséket a misének megfelelő színben kell mondani, vagy mondható a liturgikus nap vagy liturgikus idő saját színében is.

V. TEMPLOMI HASZNÁLATRA SZÁNT EGYÉB TÁRGYAK

348. [= 311.] A szent edényeken és ruhákon kívül, amelyeknek anyagára nézve külön előírások vannak, minden más berendezési tárgy, amely akár liturgikus célokat szolgál¹³⁸, akár más okból kerül a templomba, méltó legyen és feleljen meg céljának.

349. Kiemelten gondoskodni kell arról, hogy a liturgikus könyvek, különösen az **Evangéliumos könyv és a Szentmise Olvasmányainak könyve**, amelyek Isten igéjének hirdetését szolgálják és ezért sajátos tiszteletnek örvendenek, valóban legyenek a liturgikus cselekmény folyamán a szent dolgok jelei és jelképei, és éppen ezért legyenek méltók, díszesek és szépek.

350. Ezenfelül különösen gondot kell fordítani mindarra, ami közvetlen kapcsolatban áll az oltárral és az eukarisztikus ünnepléssel, mint például az oltár keresztje és a körmeneti kereszt.

351. [= 312.] Szorgosan kell ügyelni arra is, hogy a kisebb jelentőségű tárgyak kivitelezésében is érvényesüljenek a művészet követelményei, és hogy a nemes egyszerűség mindig párosuljon a tisztasággal.

---

¹³⁸ Azoknak a dolgoknak megáldására, amelyeket egyházi épületekben liturgikus használatra szántak, lásd *Rituale Romanum, De benedictionibus*, III. rész.

VII. FEJEZET

A SZENTMISÉNEK ÉS A SZENTMISE RÉSZEINEK KIVÁLASZTÁSA

352. [= 313.] A szentmise bemutatásának lelkipásztori hatékonysága minden bizonnyal növekszik, ha az olvasmányok, a könyörgések és az énekek szövege a lehető legjobban megfelel a résztvevők lelki igényeinek és felkészültségének, valamint értelmi felfogóképességének. A nagyobb hatékonyság elérhető az alább közölt gazdag választási lehetőségek jó felhasználásával.

A pap ezért a szentmise kiválasztásában inkább **az Isten népének** lelki javát, mint egyéni elképzeléseit tartsa szem előtt. Tartsa szem előtt, hogy az egyes részek kiválasztásában összhangban kell eljárnia [...] mindazokkal, akiknek bármilyen **szerepük** van a szentmisénél. Semmiképpen sem szabad kizárni a híveket a közvetlenül rájuk vonatkozó kérdések megbeszéléséből.

Minthogy sokféle változat adódhat, szükséges, hogy már a mise előtt pontosan tudják a diakónus, a lektor, a zsoltárénekes, a kántor, a magyarázó és az énekesek – mindegyik a maga sajátos feladatának megfelelően –, hogy melyik szöveget kell előadniuk. Semmit sem szabad a rögtönzésre hagyni. A szertartások harmonikus összeállítása és végzése ugyanis sokban hozzájárul ahhoz, hogy a hívek megfelelő lelkülettel kapcsolódjanak bele az Eukarisztia ünneplésébe.

I. A MISESZÖVEG KIVÁLASZTÁSA

353. [= 314.] Főünnepeken a pap köteles követni annak a templomnak a kalendáriumát, amelyikben miséznek.

354. [= 315.] Vasárnap, az adventi, a karácsonyi, a nagyböjti és a húsvéti idő köznapjain, ünnepen és kötelező emléknapon:

a) ha a szentmisét néppel együtt mutatja be a pap, kövesse annak a templomnak a naptárát, amelyikben miséznek;

b) ha csak ministránssal miséznek, akkor választhat vagy a templom, vagy a saját naptára között.

355. [= 316.] A szentek nem kötelező emléknapjain:

a) adventi köznapokon december 17-től 24-ig, Karácsony nyolcada alatt és Nagyböjt köznapjain – kivéve Hamvazószerdát és a nagyhetet – [...] a liturgikus napról vesszük a szentmisét; arról az emléknapról azonban, amely az általános kalendáriumban éppen arra a napra van beírva, lehet venni a Könyörgést (collecta) – kivéve Hamvazószerdán vagy nagyhét köznapjain. **A húsvéti idő köznapjain a szentek emléknapjai szabályosan, teljes szövegükkel ünnepelhetők.**

b) adventi köznapokon december 17. előtt, a karácsonyi és húsvéti idő köznapjain [...] választható vagy a köznap **miséje**, vagy a napi szentnek **a miséje**, vagy vehető a **szentmise** egy olyan szentről, akinek emléknapja van, vagy pedig arról a szentről, aki azon a napon szerepel a Martirológiumban;

c) évközi köznapokon [...] **választható:** vagy a köznap **miséje**, vagy az arra a napra eső nem kötelező emléknap **miséje**, vagy vehető **a szentmise** arról a szentről, aki azon a napon szerepel a Martirológiumban, továbbá választani lehet a különféle szükségletekben mondható misék, illetve a votív **misék** közül.

Amikor a pap közösségi misét mond, [...] arra **ügyeljen**, hogy gyakran és kellő ok nélkül ne hagyja el azokat az olvasmányokat, amelyeket minden egyes **hétköznapra** közöl az olvasmányrend. Az Egyház ugyanis azt óhajtja, hogy az Isten igéjének minél bőségebb asztalát terítsék meg a hívek számára.¹³⁹

Ugyanezen okból a pap legyen mértéktartó a gyászmise mondásában! Minden egyes szentmisét ugyanis mind az élőkért, mind a megholtakért mutatjuk be, ezenkívül az eukarisztikus imában is megemlékezünk a megholtakról.

Ahol a hívek szívéhez nőtt a Boldogságos Szűz Máriának vagy a szenteknek valamelyik nem kötelező emléknapja, ott [...] tegyenek eleget a hívek jogos áhítatának!

Ha pedig lehetőség nyílik arra, hogy válasszunk az egyetemes naptár emléknapja és az egyházmegyei, illetve szerzetesi naptár emléknapja között, előnyben kell részesíteni, azonos föltételek mellett és a hagyománynak megfelelően, a helyi emléknapot.

II. A MISE RÉSZEINEK KIVÁLASZTÁSA

356. [= 317.] Amikor a szentmise különböző részeinek szövegeit kiválasztjuk – akár a liturgikus idő, akár a szentek miséiről van szó –, a következőket kell szem előtt tartani:

Az olvasmányok

357. [= 318.] [...] Vasárnapokra és **főünnepekre** három olvasmány van megadva, mégpedig egy prófétai, egy apostoli és egy evangéliumi, amelyek tanítják a keresztény népet, hogy **Isten csodálatos terve szerint** az üdvösség műve a jelenben **folytatódik**. **Ezek az olvasmányok szigorúan kötelezőek!**

Az ünnepeken két olvasmány van. Ha azonban az ünnep az előírások szerint szent főünnep rangra van emelve, hozzáadandó egy harmadik olvasmány a közös részből.

A szentek emléknapjain, ha nincsenek saját olvasmányok, rendszerint a köznapi olvasmányokat vesszük, bár bizonyos esetekben jelölve vannak odaillesztő olvasmányok, amelyek tudniillik az ünnepektől szent lelki életének sajátos vonásait vagy aktualitását mutatják be. Ezen olvasmányok használatát azonban ne erőltessük, kivéve, ha a lelkipásztori szempont ezt valóban javasolja.

358. [= 319.] A **hétköznap**i lekciónáriumban egész éven át mindegyik hét minden egyes napjára találunk olvasmányokat. Ezért általában ezeket az olvasmányokat kell venni a megfelelő napon, hacsak közbe nem jön főünnep vagy ünnep, vagy emléknapi, amelynek saját újszövetségi olvasmánya van, amelyben az ünnepektől szentről van szó.

Ha pedig a folyamatos olvasást **főünnep**, ünnep vagy különleges alkalom szakítja félbe, szabad a papnak, figyelembe véve az olvasmányok egész heti rendjét, vagy a következőkhöz csatolni a kimaradt részt, vagy pedig eldönteni, hogy melyik szöveget részesítse előnyben.

Ha a pap sajátos jellegű közösségnek miséz, szabad az ünneplési alkalomnak jobban megfelelő szövegeket kiválasztani, de csak a jóváhagyott lekciónárium szövegeiből.

359. [= 320.] Ezen kívül van a szentírási szövegeknek egy külön összeállítása a **rituális (szertartásokkal kapcsolatos)** szentmisék számára, amelyekben szentséget vagy szentelményeket szolgáltatnak ki, vagy amelyeket **különböző szükségletekben** végeznek.

---

¹³⁹ II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 51.

Az olvasmányok ilyen összeállításai azért készültek, hogy a hívek Isten alkalomszerűen választott igéjének hallgatása által tökéletesebben megértsék a misztériumot, amelyben részesednek, ugyanakkor Isten igéjének odaadóbb szeretetére is buzduljanak.

Ezért a liturgikus **ünneplésben** olvasott szövegek kiválasztásánál figyelembe kell venni mind a megfelelő lelkipásztori szempontokat, mind pedig a megadott választási lehetőséget.

360. Előfordul, hogy ugyanazon olvasmány hosszabb vagy rövidebb formában szerepel. Ezek közül a választást a lelkipásztori szempont döntse el. Azután tekintettel kell lenni a hívek adottságaira, hogy a hosszabb vagy rövidebb olvasmány alkalmas-e számukra; ha igényük van a teljesebb szövegre, azt hasznos homíliában is kifejteni.

361. Amikor pedig lehetőség van választani egyik vagy másik már kijelölt, vagy egy szabadon választható szöveg között, ügyelni kell a résztvevők lelki hasznára, aszerint hogy a választott szöveg könnyebben érthető és inkább alkalmas-e az összegyűlt közösség számára. Ha olyan szövegről van szó, amely valamely ünneplésnek mintegy sajátja, ha pedig szabadon választható a szöveg, akkor azt ismételjék meg vagy hagyják el.

Ez akkor fordulhat elő, amikor ugyanazt a szöveget egymáshoz közel eső napokon ismét olvasni kell, például vasárnap és egy köznapon, vagy amikor félni lehet, hogy valamely szöveg nehézségeket támaszt a hívek egy részében. Óvakodjanak azonban, hogy a Szentírás kijelölt szövegeiből egyes részek teljesen ki legyenek zárva.

362. [= 325.] Az előző pontok lehetőséget adnak néhány alkalmasabb olvasmány megválasztására. Ezeken a lehetőségeken kívül a **püspöki konferenciáknak** felhatalmazásuk van arra, hogy különleges körülmények esetén bizonyos módosításokat vezessenek be az olvasmányokkal kapcsolatban. A szövegeket azonban mindig szabályszerűen jóváhagyott lekciónáriumból kell venni.

Könyörgések

363. [= 323.] Minden szentmisében, hacsak más utasítás nincs, a mise saját könyörgéseit kell venni.

A szentek emléknapjainak miséiben azonban a saját Könyörgést (collecta) vesszük, vagy **ha ilyen nincs**, a szentek megfelelő közös miséiből vesszük a Könyörgést; a Felajánlási könyörgést és az Áldozás utáni könyörgést pedig, hacsak nincsen saját szövegük, vehetjük vagy a közösből, vagy a megfelelő köznapról.

Az évközi idő köznapjain az előző vasárnap könyörgésein kívül mondhatjuk bármely másik évközi vasárnap könyörgéseit, vagy a Misekönyvben található Különféle szükségletekben mondható könyörgések közül választhatunk. Mindig szabad azonban ezekből a misékből csupán a Könyörgést (collectát) választani.

Ilyen módon a szövegek **nagyobb** bősége áll rendelkezésünkre, **hogy a hívek imádságait hatékonyabban táplálja. [...]**

Az egyházi év kiemelt időszakában mindez már adva van azokkal a saját Könyörgésekkel, amelyeket a Misekönyv azokban az időszakokban tartalmaz.

Az Eukarisztikus imák

364. [= 321.] A prefációk bősége a Római Misekönyvben azt a célt szolgálja, hogy a hálaadás **gondolata** az Eukarisztikus ima keretén belül **teljesebb** módon ragyogjon fel, és hogy az üdvösség misztériumának különféle szempontjai teljesebb fényben álljanak előttünk.

365. [= 322.] **A Mise rendjében található** Eukarisztikus imák közötti helyes választást, ezek a szempontok irányítják:

a) Az első Eukarisztikus ima, vagyis a római kánon mindenkor **vehető**, de kiváltképpen alkalmas azokon a napokon, amelyeken saját A szentek közösségében vagy Kérünk, Istenünk; van, ezenkívül az apostolok ünnepein és azoknak a szenteknek a napjain, akikről megemlékezés történik e kánonban, továbbá vasárnap, hacsak lelkipásztori szempontok nem **javallják a harmadik** Eukarisztikus imát.

b) A második Eukarisztikus ima sajátos jellege miatt inkább köznapra vagy sajátos alkalmakra való. Van ugyan saját Prefációja, de vehető más prefációkkal is, főleg azokkal, amelyek az üdvösség misztériumát összefoglalóan tárják eléink, mint például [...] a közös prefációk. Amikor a szentmisét a megholtakért végezzük, a megfelelő helyen, az Emlékezzél meg ... előtt beiktatható a megadott külön imádság.

c) A harmadik Eukarisztikus ima bármelyik prefációval végezhető. Különösen vasárnapok és ünnepeken ajánlott. **Ha a misét halottért ajánlják fel, a harmadik Eukarisztikus imába beiktatható a megjelölt helyen a megadott külön imádság a következő szavak után: Jóságos Atyánk, vond magadhoz irgalmasan a világon szétszóródott valamennyi gyermekedet.**

d) A negyedik Eukarisztikus ima saját, mással nem helyettesíthető prefációval rendelkezik, és az üdvtörténet teljesebb összefoglalását nyújtja. Vehető, amikor a misének nincs saját Prefációja, **valamint az évközi vasárnapokon.** Ebbe az Eukarisztikus imába, tekintettel felépítettségére, nem lehet beiktatni külön imaszöveget elhunytért.

[...] [= 322 e.] [...]

Az énekek

366. A mise rendjének hivatalos énekeit, például az Isten Báránýá-t, nem szabad más énekkel helyettesíteni.

367. [= 324.] Az egyes olvasmányok közötti, valamint a kezdőének, a felajánlási énekek és áldozási énekek megválasztásánál a **40-41., 47-48., 61-64., 74. és 86-88. számoknál** közölt szabályokat kell megtartani.

[...] [= 325.]

VIII. FEJEZET

**SZENTMISÉK ÉS KÖNYÖRGÉSEK KÜLÖNFÉLE ALKALMAKRA,
GYÁSZMISÉK**

I. SZENTMISÉK ÉS KÖNYÖRGÉSEK KÜLÖNFÉLE ALKALMAKRA

368. [= 326.] A szentségek és szentelmények liturgiája lehetővé teszi, hogy a jól felkészült hívők életüknek szinte minden eseményét megszenteljék a húsvéti misztériumból áradó isteni kegyelemmel.¹⁴⁰ És, mivel az Eukarisztia a szentségek szentsége, a Misekönyv olyan miseszövegekkel és könyörgésekkel szolgál, amelyeket a keresztény életben alkalmazni lehet mind az egész világnak, mind az egyetemes, illetve helyi egyháznak szükségleteire.

369. [= 327.] Mivel az olvasmányok és könyörgések megválasztásának lehetősége úgyis szélesebb körű, a különféle alkalmakra szóló miséket mérséklettel használjuk, vagyis csak akkor, ha az alkalom kívánja.

370. [= 328.] Ezekben a különféle alkalmakra szóló misékben a köznap olvasmányait lehet venni, hacsak kifejezetten más rendelkezés nincs; ugyanez áll az olvasmányok közötti énekekre is, ha ezek megfelelnek az adott ünneplésnek.

371. [= 329.] Ezek közé tartoznak a rituális (szertartásokkal kapcsolatos) misék, a különféle szükségletekben mondható misék és a votív (megemlékező) misék.

372. [= 330.] A rituális misék a szentségek vagy szentelmények kiszolgáltatásához kapcsolódnak. Ezeket a rituális miséket nem szabad végezni Advent, Nagyböjt és Húsvét vasárnapjain, a főünnepeken, Húsvét nyolcadában, Halottak napján, Hamvazószerdán és a nagyhéten. Figyelembe kell venni azokat az előírásokat, amelyek a szertartáskönyvekben vagy az egyes rituális miséknél találhatóak.

373. [= 331.] A különféle szükségletekben mondható misék **bizonyos adott alkalmommal akár egyszer, akár meghatározott időpontokban. Ezen misék közül** az illetékes egyházi hatóság választhatja ki a könyörgő napokra szóló miséket; e napokat a **püspöki konferenciák** iktatják be az egyházi évbe.

374. [= 332.] Valamely súlyosabb szükség idején vagy megfelelő lelkipásztori okból az ordinárius rendeletére vagy engedélyével bármelyik nap mondható ezeknek a szükségleteknek megfelelő szentmise, kivéve a főünnepeket, Advent, Nagyböjt és Húsvét vasárnapjait, Húsvét nyolcadát, Halottak napját, Hamvazószerdát és a nagyhét napjait.

375. [= 329.] Az Úr misztériumairól vagy a Boldogságos Szűz Mária, **az angyalok vagy** valamely szent vagy az összes szent tiszteletére mondható votív (megemlékező) misék – **a hívek áhítatának**

---

¹⁴⁰ Vö. II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 61;

növelésére – az évközi köznapokon, mégha aznapra tetszés szerinti emléknap is esik. Votívmise gyanánt azonban nem vehetők azok a misék, amelyek az Úr és a Boldogságos Szűz Mária életének titkaira vonatkoznak, kivéve a Szeplőtelen fogantatás miséjét. Az előbb említett misék ugyanis hozzátartoznak a liturgikus év folyamatához.

376. [= 333.] A különféle szükségletekben mondható szentmisék és votív misék nincsenek megengedve kötelező emléknapokon, Advent köznapjain december 16-ig, a karácsonyi idő köznapjain január 2-től, Húsvét nyolcada után a húsvéti idő köznapjain. De ha komoly igény vagy lelkipásztori érdek úgy kívánja, a néppel végzett misékben – a templomigazgató vagy a miséző pap megítélése szerint – vehető az ennek az igénynek vagy lelkipásztori érdeknek megfelelő **miseszöveg**.

377. [= 334.] Az évközi idő köznapjain, vagyis amikor nem kötelező emléknap vagy köznapi zsolozsma van, bármelyik mise, illetve bármelyik különféle alkalmakra szóló Könyörgés vehető, de nem mondhatók a rituális misék [...].

378. Különösen ajánlott Szűz Mária szombati megemlékezése, mivel a Megváltó Anyját az Egyház liturgiájában elsődleges és az összes szenteket megelőző tisztelet illeti.¹⁴¹

II. A GYÁSZMISÉK

379. [= 335.] Az Egyház az elhunytakért azért ajánlja fel Krisztus húsvéti eukarisztikus áldozatát, hogy Krisztus összes tagjainak egymással való szoros kapcsolata révén a megholtaknak kieszközölje a lelki segítséget, az élőknek pedig a remény vigasztalását nyújtsa.

380. [= 336.] A gyászmisék közül az első hely illeti meg a temetési misét, amely végezhető bármelyik napon, kivéve a parancsolt ünnepeket, Nagycsütörtököt, a Húsvéti Szent Háromnapot, továbbá Advent, Nagyböjt és Húsvét vasárnapjait, **megtartva a jog előírásait**.¹⁴²

381. [= 337.] A halálhír vétele után vagy az eltemetés alkalmával, valamint az első évfordulón végezhető gyászmise: Karácsony nyolcada alatt, kötelező emléknapokon és köznapokon is, kivéve Hamvazószerdát és a nagyhét napjait.

A többi, egyszerű megemlékező gyászmise végezhető az évközi köznapokon, amelyekre nem kötelező emléknapok esnek, vagy a zsolozsma a köznapról van, feltéve, hogy a misét valóban a megholtért ajánljuk fel.

382. [= 338.] A temetési miséken legyen rövid homília, mellőzve a halott bárminemű dicsőítését. [...]

383. [= 339.] Buzdítani kell a híveket, főleg a gyászoló család tagjait, hogy a halottért felajánlott eukarisztikus áldozaton szentáldozással is vegyenek részt.

384. [= 340.] Ha a temetési mise közvetlenül kapcsolódik a temetéshez, akkor az Áldozás utáni könyörgés befejeztével elmarad a mise befejező szertartása, és mindjárt következik a halottól való búcsúvétel rítusa. Ezt a szertartást azonban csak a holttest (hamvak) jelenlétében végezzék.

385. [= 341.] A gyászmisék, főleg a temetési misék változó részeinek kiválasztásánál (könyörgések,

¹⁴¹ Vö. II. Vat. Zsin., *Lumen gentium* dogmatikai konstitúció az Egyházzól, 54; VI. Pál pápa, *Marialis cultus* kezdetű apostoli buzdítás, 1974. február 2., 9: A.A.S. 66 (1974) 122-123.

¹⁴² Vö. *Az Egyházi Törvénykönyv*, 1176-1185. kánon; Római szertartáskönyv: *Temetési szertartáskönyv*, Mintakiadás.

A RÓMAI MISEKÖNYV ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEI

---

olvasmányok, Egyetemes könyörgések stb.) tekintettel kell lenni a lelkipásztori szempontokra, illetve az elhunyra, a családra és a jelenlevőkre.

Különös felelősséget érezzenek a lelkipásztorok azokért, akik a temetés alkalmából a liturgikus cselekményeken jelen vannak s hallgatják az Evangéliumot, akár nem katolikusok, akár olyan katolikusok, akik szentmisén nem, vagy csak nagyon ritkán vesznek részt, vagy látszólag már a hitüket is elveszítették. A papok ugyanis a krisztusi evangélium szolgái, mégpedig minden ember számára.

IX. FEJEZET

A PÜSPÖKÖKRE ÉS A PÜSPÖKI KONFERENCIÁKRA TARTOZÓ ALKALMAZÁSOK

386. Amikor a Római Misekönyv megújítása a II. Vatikáni Egyetemes Zsinat rendelkezései szerint napjainkban megtörtént, az Egyház állandóan arra törekedett, hogy a hívek számára lehetővé tegye az Eukarisztia ünneplésében azt a teljes, tudatos és cselekvő részvételt, amelyet magának a liturgiának a természete megkíván, és amelyre a híveknek a saját helyzetük révén joguk van, és amely egyúttal kötelességük is.¹⁴³

Hogy pedig ez a liturgikus ünneplés a szent Liturgia szabályainak és szellemének minél teljesebben megfeleljen, ebben a Rendelkezésben és a szentmise rendjében további alkalmazások és lehetőségek találhatók, amelyek a megyés püspökre és a püspöki konferenciák megítélésére tartoznak.

387. A megyés püspök, akit nyája főpapjának kell tekinteni, és akitől a Krisztusban hívők élete bizonyos módon származik és függ,¹⁴⁴ köteles egyházmegyéjében a liturgikus életet elmélyíteni, irányítani és arra felügyelni. A Római Misekönyv Általános Rendelkezései szerint egyházmegyéjében az ő feladata az együttműködés rendjét megállapítani (vö. 202. szám), rendelkezéseket adni azoknak, akik az oltárnál szolgálnak a papnak (vö. 107. szám), szabályokat előírni a két szín alatti áldozással kapcsolatban (vö. 283. szám), és felügyelni az egyházi épületek építését, illetve elrendezését (vö. 291. és 315. szám). De legfőképpen reá tartozik táplálni a szent liturgia szellemét a papokban, diakónusokban és a hívekben.

388. Az alábbi alkalmazásokkal kapcsolatban, amelyek szélesebb körű egyeztetést igényelnek, a püspöki konferencia döntsön a jog előírásai szerint.

389. A püspöki konferencia jogosult elsősorban ennek a Római Misekönyvnek az elfogadott népnyelveken történő kiadását elkészíteni és jóváhagyni, hogy az a Szentszéktől kapott megerősítés elnyerése után használható legyen a megfelelő nyelvterületeken.

A Római Misekönyvet – akár latin nyelven, akár a jog szerint megfelelően jóváhagyott népnyelvű fordításban – a maga teljes egészében kell kiadni.

390. A püspöki konferenciákra tartozik, hogy meghatározzák, milyen alkalmazásokra van szükség; és miután azokat a Szentszék jóváhagyta, a Misekönyvbe bevezessék. Ilyen lehetőségek az Általános Rendelkezésekben és a mise Rendjében a következők:

- a hívek gesztusai és testtartása (vö. 25. és 43. szám);
- a tisztelet kifejezésének módja az oltár és Evangéliumos könyv iránt (vö. 273. szám);
- a Kezdőének, a felajánlási ének és az áldozási ének szövegei (vö. 48., 74. és 87. szám);
- sajátos alkalmakra a szentmise olvasmányainak a megválasztása (vö. 362. szám);
- a „béke jele” átadásának formája (vö. 82. szám);
- a szentáldozás módja (vö. 160-161. és 284. szám);

---

¹⁴³ Vö. II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 14.

¹⁴⁴ Vö. *Uo.* 41.

– az oltárnak és a liturgikus berendezési tárgyakra, különösen is a szent edényeknek az anyaga, továbbá a liturgikus ruhák anyaga, formája és színe (301, 329., 332., 345-346. és 349. szám).

Azokat az Irányelveket vagy Lelkipásztori útmutatásokat, amelyeket a püspöki konferenciák hasznosnak ítélnék, a Római Misekönyv megfelelő helyére – a Szentszék előzetes jóváhagyásával – beilleszthetők.

391. Ugyancsak a püspöki konferenciákra tartozik a szentmise ünneplésekor használt szentírási szövegek fordítására gondosan felügyelni. Az olvasmányok a Szentírásból vannak és a homília fejti ki azokat; a Szentírásból vannak a zsoltárok, amelyeket énekelnek; a Szentíráshoz és indításához készültek az Eukarisztikus imák, a könyörgések és a liturgikus énekek, és ebből kapják jelentésüket az egyes cselekmények és jelek.¹⁴⁵

Ezek a szövegek olyanok legyenek, amelyek megfelelnek a hívek felfogóképességének, alkalmazkodnak a nyilvánosság követelményeihez, és megőrzik azokat a jellegzetességeket, amelyek a szentírási könyvek sajátos beszédmódjának jellemzői.

392. Ugyancsak a püspöki konferenciák dolga, hogy állandó gondossággal figyeljék egyéb szövegek fordításainak elkészítését, hogy az egyes nyelvek sajátosságait szem előtt tartva az eredeti latin szöveg értelmét mindig teljesen és hűségesen visszaadják. Ennek a munkának az elkészítésében ajánlatos figyelemmel kísérni a Misekönyvben előforduló különböző irodalmi műfajokat, mint amilyenek az előljárói imák, antifónák, akklamációk, válaszok és litániás könyörgések stb.

Tartsák szem előtt, hogy a liturgikus szövegfordítások elsősorban nem elmélkedésre szolgálnak, hanem az ünneplés során történő felolvasásra vagy éneklésre.

Ezeknek a szövegeknek nyelvezete legyen annak a vidéknek híveihez alkalmazva, ugyanakkor nemes veretű és irodalmi minőségű; mindig fennmarad azonban annak szükségessége, hogy egyes szavak vagy kifejezések biblikus és keresztény értelmét katekézis keretében megmagyarázzák. Kívánatos, hogy ugyanazon nyelvet beszélő területeken, amennyiben lehetséges, ugyanazt a fordítást használják a liturgikus szövegekben, különösen pedig a szentírási szövegekben és a mise állandó részeiben.¹⁴⁶

393. Tekintettel arra a kiemelkedő szerepre, amelyet a liturgia ünneplésében az ének, mint a liturgia szükséges és integráns része elfoglal,¹⁴⁷ a püspöki konferenciákra tartozik, hogy megfelelő dallamokat hagyjon jóvá, különösen is a mise Ordináriumának szövegei számára, valamint a nép válaszaira és akklamációira, és az egyházi év folyamán előforduló sajátos szertartásokra.

Ugyancsak a püspöki konferenciára tartozik annak meghatározása, hogy melyek azok a zenei formák, dallamok és hangszerek, amelyek az istentiszteletnél megengedhetők, amennyiben azok a szent szolgálatra alkalmasak vagy arra alkalmassá tehetők.

394. Mindegyik egyházmegyének legyen saját Kalendáriuma és legyenek Saját miséi.¹⁴⁸ A püspöki konferencia pedig készíttesse el a Nemzeti kalendáriumot, vagy esetleg más konferenciákkal együtt nagyobb területi egységek kalendáriumát, amelyet a Szentszéknek meg kell erősítenie.

¹⁴⁵ Vö. Uo. 24.

¹⁴⁶ Vö. Uo. 36. 3. §.

¹⁴⁷ Vö. Uo. 112.

¹⁴⁸ Egyetemes Szabályok a liturgikus évről és naptárról, 48-51; vö. Istentiszteleti Kongregáció, *Calendarium particularia* instr., 1970. június 24., 4, 8; A.A.S. 62 (1970) 652-653.

Ezen a téren igen nagy gondjuk legyen a vasárnap jellegének megőrzésére, hogy az maradjon az elsődleges ünnep. Ezért más ünnepeket – kivéve az egészen nagy jelentőségűeket – a vasárnap elé ne tegyenek.¹⁴⁹ Arra is ügyeljenek, hogy az egyházi évet, amelyet a II. Vatikáni Zsinat határozata alapján átdolgoztak, másodlagos elemek el ne homályosítsák.

A nemzeti kalendáriumban jelöljék meg a Könyörgő napok és a Kántorböjti (évnegyedes) napok helyét, azok formáját és szertartásait,¹⁵⁰ szövegeit és egyéb sajátosságait.

Úgy helyes, hogy a Misekönyv kiadásakor az egész nemzetet vagy országot érintő ünnepek az általános Kalendáriumban a megfelelő helyre legyenek beillesztve, az egyes területi egységek és egyházmegyék ünnepei pedig a függelékben kapjanak helyet.

395. Végül, ha a hívek részvétele és lelki java változatosabb és mélyrehatóbb alkalmazásokat kíván, hogy ezáltal a liturgikus ünneplés az egyes népek jellegének és hagyományainak megfeleljen, a püspöki konferenciák a Liturgikus konstitúció 40. száma alapján a Szentszéknek azokat felterjeszhetik és annak egyetértésével bevezethetik. Különösen áll ez azokra a népekre, ahol az evangéliumot csak újabban hirdetik.¹⁵¹ Gondosan ügyeljenek azonban azokra a szabályokra, amelyek a „Római liturgia és az inkulturáció” instrukcióban vannak megadva.¹⁵²

Az eljárás módját illetően a következőket kell figyelembe venni:

Először is részletesen kifejtve nyújtsák be a Szentszéknek az előzetes javaslatokat, és miután a szükséges hozzájárulást elnyerték, dolgozzák ki az egyes alkalmazásokat.

Miután ezeket a Szentszék jóváhagyta, kísérletképpen kell azokat bevezetni meghatározott helyeken és ideig. Ha szükség van rá, a kísérleti idő leteltével a püspöki konferencia továbbra is engedélyezheti az alkalmazások folytatását, és a kiérlelődött megfogalmazást terjessze a Szentszékhez megerősítésre.¹⁵³

396. Mielőtt azonban az új alkalmazásokra sor kerülne, különösen ha azok lényegbe vágóak, gondoskodni kell arról, hogy a papság és a hívek megfelelő felkészítésben részesüljenek; és ez bölcsen és szervezeten történjék. A már előzőleg megkapott felhatalmazásokat vezessék be és a lelkipásztori szempontokat mindenképpen tartsák szem előtt, és azok feleljenek meg a liturgikus ünneplés szellemének.

397. Azt az elvet is tartsák szem előtt, hogy az egyes részegyházak egységben legyenek az egyetemes Egyházal. Nemcsak a hit tanítását és a szentségi jeleket illetően, hanem az apostoli és állandó hagyomány alapján általánosan elfogadott szokásokat illetően is, és pedig nemcsak a tévedések elkerülése végett, hanem a hitnek sértetlen továbbadása végett is, mivel az Egyházban a *Lex orandi*-nak (az ima szabályának) összhangban kell lennie a *Lex credendi*-vel (a hit szabályával).¹⁵⁴

A római rítus a katolikus Egyház liturgikus kincseinek és értékeinek jelentős és ôsi kiemelkedő részét alkotja. Ez a gazdagság az egyetemes Egyház javára van, és azoknak elvesztése az Egyháznak súlyos kárt okozna.

Ez a rítus a századok folyamán nemcsak a Róma városából származó liturgikus szokásokat ôrizte meg, hanem alapvető, szerves és harmonikus módon más szokásokat is magába

¹⁴⁹ II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 106.

¹⁵⁰ Egyetemes Szabályok a liturgikus évről és naptárról, 46; vö. Istentiszteleti Kongregáció, *Calendaria particularia* instr., 1970. június 24., 38: A.A.S. 62 (1970) 660.

¹⁵¹ II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 37-40.

¹⁵² Vö. Istentiszteleti és Szentségi Kongregáció, *Varietates legitimae* instr., 1994. január 25., 54, 62-69: A.A.S. 87 (1995) 308-309., 311-313.

¹⁵³ Vö. *Uo.* 66-68: A.A.S. 87 (1995) 313.

¹⁵⁴ Vö. *Uo.* 26-27: A.A.S. 87 (1995) 298-299.

épített, amelyek a keleti és nyugati népek szokásaiból és sajátosságaiból tevődtek össze. Így a római rítus bizonyos nemzetek feletti vonásokra tett szert. Korunkban ezen rítusok változatossága és egysége kifejezésre jut a liturgikus könyvek kritikai kiadásaiban, amelyeket a római pápák tekintélyével tettek közzé, valamint az ezeknek megfelelő liturgikus könyvekben, amelyeket a püspöki konferenciák a saját területükre jóváhagytak és a Szentszék megerősített.¹⁵⁵

398. A II. Vatikáni Zsinattól elrendelt azon szabályt kell alkalmazni, hogy a liturgikus megújulás újításai a régiből mintegy szervesen nőjjenek ki, és csak akkor vezessenek be újításokat, ha azokat az Egyház lelki haszna valóban és biztosan követeli, de akkor is ügyelni kell arra, hogy az új formák a már meglévő formákból szervesen nőjjenek ki.¹⁵⁶ Ezt a szabályt a római rítus inkulturációja esetén is szem előtt kell tartani.¹⁵⁷ Az inkulturáció megkövetel megfelelő időtartamot, hogy a liturgikus hagyomány ne szenvedjen károsodást az elszigetelt és okatlan módon végrehajtott inkulturációval.

Az inkulturáció törekvései semmiképpen ne irányuljanak új rítus családok létrehozására, hanem inkább arra, hogy az adott kultúra igényeinek eleget tegyenek, és pedig oly módon, hogy a Misekönyvben és más liturgikus könyvekben bevezetett újítások a római rítus sajátos jellegének ne ártsanak.¹⁵⁸

399. Így a Római Misekönyvet, bár az a nyelvek különbözőségét és szokások gazdag változatosságát tartalmazza,¹⁵⁹ a jövőben is meg kell őrizni, mint a római rítus teljességének és egységének nagyszerű jelét és eszközét.¹⁶⁰

¹⁵⁵ II. János Pál pápa, *Vicesimus quintus annus* kezdetű apostoli levele, 1989. december 4., 16: A.A.S. 82 (1990) 912; Vö. Istentiszteleti és Szentségi Kongregáció, *Varietates legitimae* instr., 1994. január 25., 2, 36: A.A.S. 87 (1995) 288, 302.

¹⁵⁶ II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 23.

¹⁵⁷ Istentiszteleti és Szentségi Kongregáció, *Varietates legitimae* instr., 1994. január 25., 46: A.A.S. 87 (1995) 306.

¹⁵⁸ Vö. *Uo.* 36: A.A.S. 87 (1995) 302.

¹⁵⁹ Vö. *Uo.* 54: A.A.S. 87 (1995) 308-309.

¹⁶⁰ II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 38. VI. Pál pápa, *Missale Romanum* kezdetű apostoli konstitúció.

EGYETEMES

A LITURGIKUS ÉV

SZABÁLYAI

VI. PÁL PÁPA APOSTOLI LEVELE
„MYSTERII PASCHALIS”
MOTU PROPRIO

A LITURGIKUS ÉV EGYETEMES SZABÁLYAINAK ÉS AZ ÚJ ÁLTALÁNOS RÓMAI
NAPTÁRNAK
JÓVÁHAGYÁSÁRÓL

A II. Vatikáni Zsinat kifejezetten tanítja, hogy a HÚSVÉTI MISZTÉRIUM ünneplésének központi jelentősége van a keresztény vallási kultuszban, és hogy ez az ünneplés a napok és hetek egymásutánjában az egész esztendő folyamatában bontakozik ki. Következésképpen jobban meg kell világítanunk Krisztus húsvéti misztériumát éppen a liturgikus évnek a zsinat nyújtotta alapelvek szerint történő megújításával,¹⁶¹ ami a liturgikus időszakok és a szentek saját anyagának, illetve a római naptárnak átdolgozását jelenti.

I.

A századok folyamán kialakult az a helyzet, hogy a számtalan vigília, vallási ünnep és azok nyolcadainak megtartása, meg az egyházi évbe szinte észrevétlenül beiktatott részek sokasága következtében a hívek annyira belemerültek a sokféle áhítatgyakorlatba, hogy szinte elterelődött a figyelmük az isteni megváltás fő misztériumairól.

Ismeretes azonban, hogy elődeink, Szent X. Piusz és a boldog emlékű XXIII. János pápa, kiadtak néhány rendelkezést abból a célból, hogy a vasárnap visszanyerje eredeti méltóságát, igazi *elsőrendű ünnepe*¹⁶² legyen mindenkinek, és hogy megújuljon a nagyböjti szent idő liturgikus megünneplése. Nem kevésbé fontos volt, hogy elődünknek, boldog emlékű XII. Piusznak rendeletére¹⁶³ újra a helyére került a nyugati egyházban húsvét éjszakájának ünnepi virrasztása, és ezen, a keresztény beavatás szentségeinek kiszolgáltatása kapcsán, Isten népe megújítja lelki szövetségét a feltámadt Úr Krisztussal.

Ezek a pápák – szilárdan követve az egyházatyák tanítását és az Egyház hagyományos tanait – nagyon helyesen látták meg, hogy a liturgia évenkénti körforgása nemcsak megemlékezés azokról a tettekről, amelyek által halálában Krisztus Jézus meghozta nekünk az üdvösséget, és nemcsak felidézése az elmúlt események emlékének, amely oktatja és táplálja az elmélkedőt, még az egyszerűbb keresztény lelket is, hanem azt is tanították, hogy a liturgikus év megünneplésének *különleges sakramentális ereje és hatékonysága is van a krisztusi élet táplálására*.¹⁶⁴ Mi szintén ezt tartjuk és valljuk.

Amikor tehát *Krisztus születésének szent titkát*¹⁶⁵ és a világban való bemutatkozásait ünnepeljük, helyesen és méltán azért könyörgünk, *hogy őáltala, akit testben magunkhoz hasonlónak*

---

¹⁶¹ Vö. II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 102-111.

¹⁶² Vö. *Uo.*, 106.

¹⁶³ Vö. Rítuskongregáció, *Dominicae Resurrectionis* dekrétum, 1951. február 9.: A.A.S. 43 (1951) 128-129.

¹⁶⁴ Rítuskongregáció, *Maxima redemptionis nostrae mysteria* általános dekrétum, 1955. nov. 16.: A.A.S. 47 (1955) 839.

¹⁶⁵ Nagy Szent Leó. *27 beszéd karácsonyra* 7, 1: PL 54, 216.

ismerünk, lélekben új emberré váljunk.¹⁶⁶ Amikor pedig megújítjuk Krisztus Urunk húsvétját, azt kérjük fölséges Istenünktől, hogy akik újjászülettek Krisztussal, *életük által őrizzék azt a szent valóságot, amelyet hittel fogadtak be.*¹⁶⁷ A II. Vatikáni Zsinat szavai szerint ugyanis *a megváltás misztériumait így megünnepelve, az Egyház valamiképpen minden időben jelenlévő valósággá teszi azokat, kitarja az Úr erényeinek és érdemeinek teljes gazdagságát, hogy a hívők abba bekapcsolódhassanak és az üdvösség kegyelmével töltekezhessenek.*¹⁶⁸

Az egyházi év felülvizsgálatának és a megújítást célzó szabályoknak rendeltetése éppen ezért az, hogy a hívők a hit, a remény és a szeretet által minél bensőségebben egyesüljenek az Úr Krisztusnak az évfolyamatában kibontakozó teljes misztériumával.¹⁶⁹

II.

Úgy gondoljuk, hogy ennek az eszménynek nem mond ellent az a tény, hogy a Boldogságos Szűz ünnepei, meg a szentek emléknapijai, amelyek *hitvalló és győzelmes nagyjainknak*¹⁷⁰ égi születését joggal és méltán ünnepeljük, szintén ragyogó fényben tündökölnék. Hiszen a Szent Szűzet felbonthatatlan kapcsolat fűzi össze Fiának művével,¹⁷¹ *a szentek ünnepei pedig Krisztusnak az ő szolgálataiban megnyilatkozó csodás erejét hirdetik, és a hívőknek követendő jó példával szolgálnak.*¹⁷² A katolikus Egyház mindenkor meg volt győződve arról, hogy a szentek ünnepei Krisztus húsvéti misztériumát hirdetik és újítják meg.¹⁷³

Mivel tagadhatatlan, hogy a századok folyamán a szenteknek kelleténél több ünnepe honosodott meg, ezért helyénvaló volt a zsinat figyelmeztetése: *A szentek ünnepei ne kerüljenek túlsúlyba az üdvösséget szerző misztériumok ünnepeivel szemben, megtartásuk többnyire egy-egy részegyház, nemzet vagy szerzetescsalád körére korlátozódjék! Az egész Egyházra csak azoknak a szenteknek a tiszteletét kell kiterjeszteni, akiknek jelentősége valóban egyetemes.*¹⁷⁴

A zsinat határozatának foganatosítása végett egyes szentek neve kimaradt az általános naptárból, más szentekkel kapcsolatban viszont meg van engedve, hogy emléküket, ha óhajtják, megüljék, és tiszteletük, amelyben saját vidékükön részesülnek, megfelelően biztosítva legyen. Következésképpen, míg több, nem egyetemesen ismert szentnek neve kimaradt az általános naptárból, bekerülhetett abba néhány olyan vértanú, aki újabb korban evangelizált vidékről való. Így minden népfaj képviselőjét látni lehet ebben a jegyzékben. Egyformán tisztelettel tekintünk rájuk, mert kitűntek Krisztusért ontott vérük vagy kimagasló erényeik által.

Úgy gondoljuk tehát, hogy az új általános naptár, amely a latin rítus használatára készült, egyfelől jobban alkalmazkodik korunk vallási szemléletmódjához és érzéseire, másfelől pedig jobban kifejezi azt, hogy az Egyház egyetemes. Hiszen ez a naptár ezentúl azoknak a kiváló embertársainknak nevét tartalmazza, akik Isten egész népe elé tárják a sokféleképpen kialakított életszentség szembeszökő példáit. Arról nem is szövelünk, hogy ez az egész kereszténységnek milyen nagy lelki hasznára fog válni.

Amiért is ezeknek a szempontoknak az Úr színe előtt való szorgos megfontolása után apostoli

¹⁶⁶ Vö. Missale Romanum ed. typ. 1962, *Könyörgés Urunk megjelenése (Vízkereszt) főünnepén*, [2. Könyörgés Urunk megkeresztelkedése ünnepén, Missale Romanum ed. typ. 1975. 168.]

¹⁶⁷ Vö. *Uo.*, *Könyörgés Húsvét nyolcadában kedden*, [Könyörgés Húsvéthétfőn, Missale Romanum ed. typ. 1975. 293.]

¹⁶⁸ II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 102.

¹⁶⁹ Vö. *Uo.*

¹⁷⁰ *Uo.*, 103.

¹⁷¹ Vö. *Breviarium Syriacum* (saec. V.), ed. B. Mariani, Roma 1956., 27.

¹⁷² Vö. II. Vat. Zsin., *Sacrosanctum Concilium* konstitúció a szent liturgiáról, 111.

¹⁷³ Vö. *Uo.*, 104.

¹⁷⁴ Vö. *Uo.*, 111.

A RÓMAI MISEKÖNYV ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEI

---

tekintélyünkkel jóváhagyjuk az új általános római naptárt, amelyet a liturgikus konstitúció végrehajtására alakított tanács szerkesztett, jóváhagyjuk továbbá a liturgikus év rendezésére vonatkozó általános szabályokat. Legyenek érvényben 1970. január 1-jétől kezdve azon ideiglenes jellegű határozatok szerint, amelyeket a Szerartások Szent Kongregációja készített el az említett tanáccsal karöltve, és amelyek addig lesznek érvényben, amíg meg nem jelenik a kellőképp megújított Misekönyv és Zsolozsmáskönyv.

Elrendeljük, hogy mindazok, amiket ezen Motu proprio formájában kibocsátott levelünkkel határoztunk, jogerősek és hatékonyak legyenek, még akkor is, ha az elődeink kiadta rendelkezések, szabályozások, valamint egyéb említésre méltó és visszavonásra érdemes előírások esetleg másképpen intézkedtek.

Kelt Rómában, Szent Péternél, 1969. február 14-én, pápaságunk hatodik évében.

VI. PÁL PÁPA